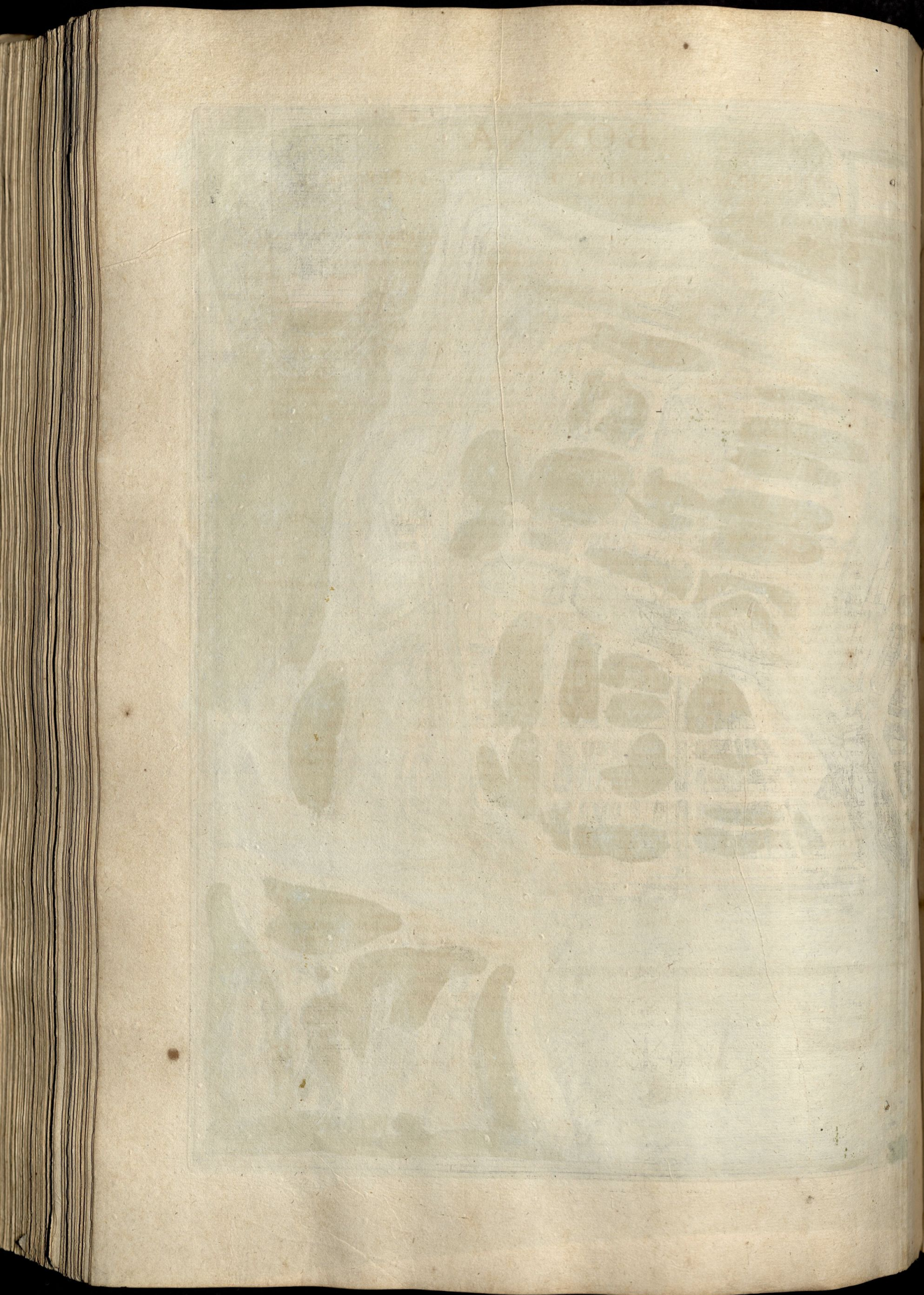

EMBDENA.

EMBDENA, Frisæ orientalis vrbs, Metropolitico honore cōspicua, recenti hominum memoria, ad summum vrbs quàm optimè constitutè, splendorè euecta, plurima, hominum admiratione digna ostentat, quorum vel singula saltè, benè formatam politiciam conseruare, opumq; affluentia, beare queant. Mercatoribus habitatur ditissimis, ædibus & publicis, & priuatis superbissimè colitur. Portu amplissimo, plurimarum nauium capace, adeo se commendabilè reddit, vt non existimem in vniuersa Batauia, Frisia, aut Belgio demum reliquo similem portus commoditatem inueniri, in quo ad vallum & moenia vsque vrbs, tutissima nauibus statio præbetur. Quo fit, vt Emporium nunc sit populosum, & amplissimos negotiatores ex remotissimis mundi partibus huc ad se prouocet, atq; alluciat. Hinc superioribus annis, dum Anglorum natio in Brabantia Anuerpiam deserit, Embdenā potissimum delegit, vt ibi pannorum & Britannicarū mercium, Stapulum, vulgò Staapell, cōstituerent, quo factum est, vt remotissimarū gentium negotiatores, qui eas sibi merces, nō tam necessarias, quàm elatioribus & delicatulis gratas, compararent, magno frequentiq; numero Embdenam inuiserint, quas deinde ingenti pecunia, Francoforti ad Moenum, in nundinis distrahunt. Nunc verò, etsi negotiatores Angli, quorū nonnulli grauioribus plerisq; viris, futiles, & leuiore esse homines, videntur, hanc quoq; vr̄bem, vt̄i primum in Flandria Brugas, tum in Brabantia Anuerpiam, residentia deserentes, Hamburgum, nobile Saxonæ oppidum, aquis, & varijs ad negotiationē commoditatibus præstans, concesserint: nihilo tamen secius, mirandū in modum Embdena mercimonijs floret, publicis priuatisque ædificijs, tantis exornatur sumptibus, vt stuporè videntibus moueant. Maximè, si quis magnificam noui Prætorij structurā, eam quoque ciuitatis partem aspiciat, quam adauctam nuncupant, in qua, præter elegantes ciuium ædes, Euripos & canales videre est plurimos, quibus multorum onerum naues, in ipsam vr̄bem admittunt. Frequentissimus siquidè hic, maximarum nauium quotidie, ex remotis, totius vniuersi locis, ex Liuonia, Noruegia, & reliquis septentrionalibus regionibus, ex Gallia itē, Anglia, & hispania appulsus. Adeo, vt Embdensi in portu, nullo non tempore, florentissima maximarum nauium classis, fida, tutaq; statione, vtatur. Ita, vt nunc celeberrimi emporij fama, exteris Embdena innotescat. Arcem etiā habet, quæ validis propugnaculis firma, & marinis circumfusa aquis, vr̄bem in tuto collocat, quam eius territorij Comes tenet. Is, Rom. Imperio paret, neq; alium existimo portum marinum esse Imperio, tanta opportunitate, præstantiaq; florentem. Mira hîc omnium rerum, & exuberans copia videtur, non earum modò, quibus satis necessitati fieri, sed & quibus voluptatis studium cōcitari queat. Præstat hoc ciuibus, tam portus, & importationum commoditas, quàm natiua Frisæ vbertas. Agrum siquidem planum, & pascuis fœcundum, naturæ beneficio obtinet, cuius quidem, quam glutinosæ, & pingues sint glebæ, quam feracia sint pascua, quam numerosi armentorum & pecudum greges, vix verbis explicari potest. Docet id exquisiti, delicatiq; saporis, butyri & casei, ad miraculum vsq; copia, quæ vberissimo Embdensium quæritu, & emolumento maximo, ad varias regiones, & per vniuersam Germaniam defertur. Quin etiā non obscure hoc comprobant, pingues, & supra vulgarem magnitudinem boues, quorum aliquot myriades in pascuis passim oberrare videntur, qui soli, graminumq; beneficio, adeo impinguescunt, vt exteræ etiam nationes ijs potissimum delectentur. Ex candidissimo etiam sale, quod indigenarum industria conficitur, nomen Embdena meruit. Quod si incolarum conditionem quis scire desideret, eam Aeneas Syluius, diligens perlustrator Europæ, subiunget. Gens, inquit, Frisiorum ferox, & armis exercitata, robusti, & proceri corporis, securi atque intrepidi animi, liberam se esse gloriatur, quamuis Philippus Burgundiæ Princeps, eius se terræ dominum vocet. Re vera, libera Phrisia est, suis vtens moribus, exteris nec parere sustinet, neque dominari cupit: haud inuitus Phriso pro libertate mortem oppetit. Dignitas in hac gente militaris inuisa. Sublimem virum, qui se ceteris efferat, non ferunt. Magistratus annuos eligunt, qui Rempub. æquo iure disponant. Fœminarum impudicitiam sæuerius puniunt. Sacerdotes, ne aliena cubilia polluant, sine coniuge nō facile admittunt. Vix enim continere hominem posse, & supra naturam fœcundus, ligno caret. Bituminoso cespite, & sicco stercore boum, ignes fouent, &c.

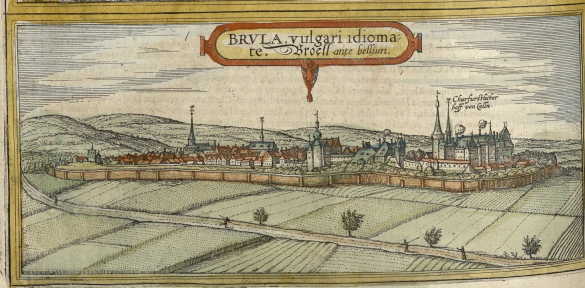
BONNA

PRINCIPALIS CIVITAS ET SEDES SUPERIORIS Archiepiscopatus Colonienſis.

BONNA, celebre & antiquū Germaniæ oppidum, Ptolomæo lib. 3. *Βοννα*, Damiano à Goe, Luſitano, in Olyſiponis deſcriptione, Bona; Itinerario Antonini, Bonna: Colonienſium & aliorum Chronicis, Verona: Nauclero, Voconia; (quam reperiantur nonnulli, qui Voconia, pro, Verus bona, corruptè legi exiſtiment, vt quemadmodum vnica in Italia Bononia, & vna in Africa, ob lætam reiſtumentariæ atque annonæ copiam, eſt Bona: Ita & vnica eadem de cauſa ſit in Germania, vetus Bona) Ponicio Verunno, lib. 3. de rebus Britannicis, Briennona, dicitur. Quo etiam auctore, Brieno, qui redactis in ſeruitutem Gallis, Romanis atque Germanis ſubactis, in Germania Briennonam de nomine ſuo condidit, quæ nunc corruptè Verona dicitur, vbi templo in foro diu cultus eſt. Hoc loci primæ legionis caſtra, Romani, Tacito aſſerente, habuerunt, quibus Barauis (qui primæ cohortis, cui Aquilæ ſignum, Bandophori, & Auguſtorum defenſores, ad tempora vſque Vitellij fuerunt, ab eo autem proſtigati ex Italia in Bataviam redeundo, iuxta Bonnenſe hoc oppidum, plurimum damni intulerunt; Flacco Ordeonno Legionis præfecto. Siniftrum Rheni latus, inter Conſuantes, & Colonia Agrippinam, ſitu plano ac peramæno illuſtrat, iucundiffima agri vberitate gaudet, qui modò non omne frumenti genus, ſed & optima vina maxima ex ſe vberitate fundit. Iuxta ſunt colles præſtantiffimis fructibus, non tantum ad neceſſitatem, ſed & ad delicias peropportunitas vndique conſerti, qui & venatoribus optatos præbent reſeſſus. Feraciſſimis etiam excolitur hortis atque pomarijs, qui dulciſſima riuulorum ac fontium aqua, non ſine grato murmure irri- gantur. Tanta vicini agri amœnitatis & elegantia cum olim, tum noſtra quoque ætate, permultos nobilitate præſtantes viros, atque adeo, Archianſtitites Colonienſes, credo, inuitauit, vt domeſticam in eo figerent ſedem. De qua quidem æris, ſolique felicitàte, huiusmodi in antiquo ſaxo carmen, inueni.

*BONNA ſolum felix, celebris locus, inclinata tellus,
Florida martyrio, terra ſacrata Deo.
Exulibus requies, aſylum miſere fuſſi
Semper, & externi te reperere ſuam.*

Ex Bonnenſis vrbs oppoſito, Genofiam fuiſſe, auctor eſt Florus, ab eodem quoque memoratæ proditum eſt, à Druſo, vtramque Rheni ripam, hic ponte coniunctam, ſed iam neque Genofia, neque pontis aliquæ ſuperſunt reliquæ. Ad Rheni læuam aſcendendo, oppidum Autonaicum, ſiue Autoniacum, quod Ammianus, qui Iulij Caſaris ſtipendia meruit, Antennacum nuncupat, veniſſe ſeſe offert, vulgò Andercum, ſiue Andernach: cuius planum, ad Rheni marginem ſitum, fertiliſſima montium iuga, theatrinſtar, cingunt; Telonio & Valentini Imperatoris tumulo, celebre, vbi nunc etiam mitiora literarum ſtudia florere incipiunt, primo eius ſcholæ Reſtore Hieronymo Berchemio, luſi conſultiſſimo, & omni ſcientiarum nitore apprime ornato. Sed ad oppidò Bonnenſe reuertimur: Quod opportuno, ad deſenſionē muro, & foueis, aqua probè inſtructis, à Contado, Archianſtitite Colonienſi Anno Chriſti. M. CC. XXX. cinctū ædificijs commo- diſ, & ampliffimo Canonicorum Collegio, venerandiſque SS. Martyrū, ex Theborum Legione, corporibus, decoratur. De quorum paſ- ſione & exaltatione, hæc in Bonnenſium Archiuijs leguntur. Anno Dominicæ Incarnationis CC. XCI. Sacra Theborum Legio, cui S. Mauritius Dux præſuit, de qua & Tirtus, Palmarius cum eorū ſocijs, in ipſa Treuerica vrbe: Pius, Caſſius, Florentius, & Maluſius cū eorum ſocijs, in Verona, quæ nunc Bonna dicitur, Gereon in Colonia, Victor in Xantō, præfulgent, ſacro martyrio coronati. Anno Domini CCC. XXXIII. S. Helena Regina, Bonnati veniens, ſanctos Dei martyres Caſſium, Florentium, Maluſium, cum eorum ſocijs exquiſiuit, repēit, reſerptoque exaltauit & tranſtulit. Sub eorum honore & nomine Collegio Canonicorum ſodalitio, plurimum ſplendoris ac lucis conſert, eiufdem D. Præpoſiti, R. D. Gaſparus, ex ampliffima Gröpperorum familia, Rotæ auditor, & nunc Apoſtolicus Nuntius cum poteſtate Legati de latere, ad multos Germaniæ Principes, V Veſtphaliæ, Iulix, Cluiæ & Monteniſium Prouincias, à S. D. N. Gregorio PP. XIII. deſtinatus. Eidem Canonicorum Collegio hoc etiam tempore decori ornamentoque ſunt, præſtans & induſtrius vir, D. Gerhardus Aleſtorius, Scholaſtica dignitate clarus: Et R. D. Tilmannus Bredenbachius, Theologica profeſſione eximius, multis editis libris, admodum celebris. Quem Pius, eius nominis V. ſummus Eccleſiæ Pontifex, ob integritatem vitæ ſummam, admirabiliſſimam copia ſcaturientem, per oc- cultos terræ meatus deductum, oſtendat. Præſtantiffima inſuper Rei Chriſtianiæ pub. lumina, Bonna tulit. Ac primum quidem, reuerentiã virtutēque clariffimum virum, D. Ioannem Kempis, Iuris V. Doctorem, quem ſpectata, varioque virtutum nitore illuſtris probitas, ad Eccleſiæ Metropolitanæ Colonienſis Canonicatum, atque adeo, ad primarium D. Officialis, hoc eſt, ſummã Reip. Colonienſis Iudicis digni- tatem, euexit. Cui quidem muneri, iam in vigefimum primum annum, maxima cum laude, tum æquitate præeſt. Eumque Magiſtratum, primum ſub Illuſtr. Braunſuiceniſium Duce R. D. Georgio, ſummæ Colonienſis Eccleſiæ Præpoſito: Frederico de VVeda; & iam hoc tempore D. Salentino Iſenburgico Colonienſis Eccleſiæ gubernacula feliciter moderantibus, adminiſtrauit. Nunc etiam Reſtoratus Magnificentiã, vt in omnibus Academijs, ita & in hac Colonienſi Vniuerſitate ſumma dignitate præfulget. Alter, inter complures, quos nunc recenſere loci anguſtia vetat, à Damiano Goe, Equite Luſitano, in enarratione Olyſiponis commemoratur, Henricus, qui eo bello, quo Olyſipo, Anno ſalutis M. C. XXXVII. ab Alſonſo Rege obſidebatur, religionis cauſa, cum multis, ex varijs Europæ partibus inter- fuiſt, qui ex euidentiffimis miraculorum argumentis, loco Sanctorum habitū ſunt. Inter quos quidam Hæricus fuit, natione Germanus, Bon- næ natus: Oppidum eſt ad ripam Rheni, non procul à Colonia Agrippina conſtitutum, cuius Henrici meritis, Deus multa & præ- clara miracula, dignatus eſt facere, vt Hiſpaniæ reſtantur annales. Primum Religionis Chriſtianiæ catechiſtam, D. Maternum, S. Petri diſci- pulū, Bonna agnouit. Is à Treuiris, ad Vbios descendens, aras, & phana Mercurij, qui hoc in traſtu colebatur, doctri- nã ſanã euerit. Cuius præcipuum delubrum & Idolum, primò à Bonna lapide, meridiem verſus, in Mercurij Burgo, hoc eſt, Godesburg, magna veneratione ha- bebatur. Nobis enim Germanis Mercurij dies, Godeſdag, Et, Burgum, in locorū & vrbium appellationibus, Burg ſonar. Ciuitas hæc ſer- ueſcente bello Truchefiano, varijs vna cum Episcopatu, ſubiecta calamitatibus, hoſtilis militis læuam experta manū, ſe do Vulcani ſqua- lore multum deformata, poſtea priſtino nitore, decorique non ſolum reſtitutã, ſed & ampliori dignitate ſub FERDINANDO eius nomi- nis ſecundo Archipræſule moderno Colonienſi, aucta eſt.

NOVESIVM

FAMATISSIMA ARCHIDIOECESIS

Colonienſis inferioris Vrbs.

NOVESIVM, alij Nouesum Marlianus Nuffiam, Prolomæus *Nouesivm* appellat, ciuitas est Vbiorum Rhenana, Ammia-
no Marcellino, Tacito, Antonino Pio alijsque memorabilis, quatuor milliaribus ab Agrippinenſi Colonia diſtans, quam
Marlianus in Ioliaceniſi Ducatu, Prolomæi verò enarrator Colonienſis diocæſis eſſe ſcribit. Tacitus Legnorum Gentè, Vbijs
proximam conſtituit, & in ea Nouesum. Eam tamen gentem, propter Mœnapiorum & Vbiorum potentiam, nihil propriæ
ditioni habuiſſe, compertum eſt. Hæc vrbs à primordio ſecundis Rheni fluctibus irrigata, ſiniſtrū ſitu latus illuſtrauit, donec
fortuna minus propitia, alicui Rheni curſus immutans, nunc ſaltem deducta incolarū induſtria foſſa, alluitur. Templū eſt hic Collegiū
Canonicorū, & Canonicarum Virginā ſocietate, S. Quirini corpore, & multorum peregrinorū frequentatione admodū memorabile. De
cuius primis inſtitutoribus, hæc in pergamenis literis ſigillaris, vetuſtate ferè exeiſis, inueni. Euerhardus Comes, & Bertacius vxor, nobilis
maritona de ſtipe Caroli Magni Regis, & Luthardus Comes, atque Berengarius Epifcopus Tullenſis, eorum filij, conſtituerunt duas con-
gregationes, vnam in Vveſel Canonicorū, alteram in Nuffia Canonicorū & Canonicarū, tēpore Ludouici Regis, qui fuit filius Ludouici
Pij Regis Francorū, &c. Poſt Nouesum, occidentē verſus quatuor à flumine milliaribus Italicis Gelduba fuit, inſigni aliquando Roma-
norum clade famoſa, auctore Corn. Tacito. Et noſtro tēpore villæ aliquot eo in loco ſitæ ſunt, hæc procul ab arce Linenſi, quæ Archie-
piſcopo Colonienſi paret. Vocatur ille locus hodie Gelb. Nouesum potrò, vrbs eſt aquarum copia, propugnaculis, foſſarum & murorum
ſtructurā tam probè munita, vt grauiffimam Caroli Audacis Burgundiæ Ducis obſidionem, & ducentis exercitatiffimis partim
Quian. Chr. M. CCCC. LXXIV. vniuerſam Vbiorum ditionem, vel armis, vel inſidijs ſub iugum mittere nitebatur. Ita q; numeroſa mili-
tium manu coacta, in Agrippinenſes ſedes, prætextu reſtituendi Archiepiſcopum Ropertum à ſuis exactum, irrumpt, agros populatur,
multas ad ſuas partes, ciuitates, ſed fruſtra ſolicitat. Itaque Nouesum decem, & tribus militum millibus, & ducentis exercitatiffimis partim
pedibus, partim equitibus, cingit, vt de gregarijs interim taceā, quos ad numerum duorum millium cōegerat, ducentos inſuper tor-
mentorum tractandorum præſetos, foſſores bis mille, homines deterioris ſexus, mille quingentos. Duo item equitum millia ex vniuerſo
delegit exercitu, qui pabuli conquirendi gratia, in Monafteria, vicos, oppidaque vicina, non ſine maximo incolarum detrimento inuola-
bant. Tantis ſuorum copijs incitatus, quas in dies ferè ſingulos plurium acceſſione muniuit, noſturno diurnoque labore, ad ſubitam ciui-
tatis expugnationem anhelat: omnes aquarum riuos, qui propè ciuitatem ſunt, claudere, ipſam que aquis nudare ſtudet, molam machi-
natur verſatilem, qua Erpam in Rhenum exhaurire ſtudebat, ſed voto, & opera ſua fruſtratur. Nam Erpa & Rura priſtino curſui inſte-
runt. De hinc machinarum magiſtri, ſerpentina muraliaque tormenta omnibus obuertunt, & centenorum pondo glandes in vrbem eij-
ciunt. Inferiorem & Rhenanam portam cum turri columbina bombardicis ſphæris validiſſimè quatunt, atque euertunt, & ad oppugna-
tionem demum cateruatim ſe accingunt. Noueſienſes contra, tam graui obſidione vndique cincti, feſtinare, in armis eſſe, nihil
intentatum relinquere, quo fidem ſuam Imperatoris Maieltati datam, Duci ſuo Hermanno Haſſæ Comiti, vrbs gubernatori & cuſto-
di, approbent. Itaque in hoſtem ſe ſtudioſius ardentiusque inſtruunt, ad conflictum, pro conſeruanda patria, ſeſe vltro inſeſerunt, primaque
oppugnatione, quæ ſeptem horarum fuit, ad Martis exercitia incitati, eruptionem ipſis D. Michaelis ferijs in hoſtes faciunt: ſagittis, gladijs,
glandibusque bombardicis multos conſiciunt, tentoria incendunt, opima aſportant ſpolia. Circa D. Martini ferijs cepum eſt
maxima mirati pulueris laborari inopia, quod Ampliſſima Colonienſis Reſpu. intelligens, quingentos & quinquaginta milites Noueſien-
ſibus ſubſidio mittit, ſinguliſque pedibus ſingulos ſaculos denis talentis nitri plenis imponit. Qui ipſo D. Eliſabethæ die omnes in ciui-
tate illa ſi perueniunt. Aucta quoq; ſunt oppidanorum in vrbe tuenda conſtantia, aliorū Colonienſiū militum aduentu, qui è regione No-
ueſij ad Rhenum, in territorio lapidoſo, vt vocant, ad ſuppetias Ciuitati ferendas conſederunt, qui præterquam graue hoſtibus negotium
faceſſerent, literas bombardicis ſphæris incluſas, in ciuitatem detorquent, quibus in obſidionis ſolutionem ciues erigebantur. Oppidani
contra, verſus Colonienſium caſtra, ſphæras plumbeas literas ferentes, tormentis eiſciunt. Ad extremum, Inuiſiſſimi Imperatoris Frederi-
ci cum maximis copijs acceſſu, pacificationis media inuenitur. Burgundicus Princeps, ſolus caſtris, diſcedit. Imperator, ob res fortiter
in obſidione geſtas, ciuitatem prærogatijs quibuſdam & priuilegijs ditat. Nam immunitatem veſtigialium, quæ telonarij Rhenani ex
mercibus præternauigantium mercatorum exigunt, Noueſienſibus donauit. Libertatem etiam cudendæ pecuniæ, ciuibus elargitus eſt.
Edixit inſuper ciuibus, vt auream aquilam, nigro clypeo incluſam, in ſignis militariſus veherent, & quaſlibet magiſtratus literas, rubra cera
obſignarent. Oppidum hoc Germanicè *Nuſſ* appellatum, citerioris Rheni ripas attingens, Rhenoque fluminis & Cluuenſi Ducatu Vicini-
um, noſtra ætate ſædo conſlagrauit incendio, Principe Parmenſi tunc Hiſpanicorum armorum ductore, eam quæque artiſſimā ob-
ſidionis coronā vndique cingente, & Hollandorum poteſtati, quorum præſidio militari ſub præſeto Clout grauata erat, eripiente. Hic
S. Quirini nomen in veneratione eſt, illicque Maximilianus Imperator Burgundiæ Ducis filium ſibi iunxit matrimonio.

BRVLA

SVPERIORIS ARCHIEPISCOPATVS COLONIENSIS

Castrum amœniſſimum.

BRVLA in Mediterraneis non ita procul à Colonia Agrippina Vbiorum Metropoli, & Bonnenſi oppido, haud ignobilis vi-
cus, vſque ad annum Chriſti M. CC. XCVIII. nullius celebritatis fuit, donec Sigifridus, ex bellicoſo VVeſterburgico ſtemma-
te natus, quinquageſimus tertius Colonienſium præſul, partim loci ſitusque oppottunitate adductus, partim temporis diu-
turnitate, in Colonienſes acerbitate quadā concepta, arcē muris, aqua, pontibus, cæteriſque in placabili Marti neceſſarijs aded
munitā hoc loci conſtruxit, vt anno à C. N. M. CCC. XVIII. Colonienſi, Bohemiæ Regis, multorumq; Comitum in quartū
menſem obſidionem ſuſtinere potuerit. Ab eo tempore oprata atque perpetua inter Reuerendiſſimos Colonienſium Antiltites, ipſamque
Agrippinenſem Remp. pace firmata, Archiepiſcoporum ſedes & aula vt plurimum Brulam commendauit. Cuius longe maximam amœ-
nitatem multorum Principum & Epifcoporum induſtria, hortu nitidiſſimè culto,lympidiſſimis fontibus, & immenſæ magnitudinis viua-
rio adauxit. Anno partæ ſalutis M. CCCC. XCI. pacificus Colonienſium Archipræſul Hermannus Franciſcanorum Collegium ac tem-
plum arci vicinum in Brulenſi hoc oppido conſtruxit, reditibusque annuis dotauit.

SONTINA, VVILGO ZONS.

SONTINA, haud ignobile ad ſiniſtrum Rheni latus oppidum ex præterlabente flumine, & publico telonio, plurimas commodita-
tes percipit. Murum, & lateritias habet ædes, incolas agrorum cultura ſuſtentat, nam ſolum eſt omnis frumenti ferax, quinetiam arce-
munitur, à Sigifrido Epifcopo Colonienſi conſtructa. Quemadmodum ex antiqua, quæ in eodem caſtro, inſcriptione videtur, intelligi
potèſt.

CLIVIA OPP.

CLIVIA oppidum non infimam in Ducatu Cliuensi dignitatem obtinens, antiquitate, castro, ac Illustrissimi Iuliacensis, Montensis, & Cliuensis Ducis, &c. inclyta sede, Collegio Ecclesiastico, situ, & amabili incolarum humanitate memorabile est. Nam, qui vetera ex Chronicorum monumentis eruunt, Cliuenses Grinnes Tacito dictos suspicantur. Quorum ex numero Raimundus Marlianus, historicus sui temporis nobilis, Appendice, qua Cæsaris commentaria, doctissimâ enarratione illustravit, Grinnes, inquit, inter Colonensem, & Traiectensem vrbes, locum ultra Nouesium oppidū, Rheno adiacetem memorat Tacitus, qui, vt coniectura assequi possumus, Cleuis est, vnde Cliuensis ducatus dicitur. Verum Vesalius in Germaniæ partitione, Crinibus, quorum patria hic à Tacito circumscribitur, oppidula duo, & situ, & appellatione magis conuenire putat, nempe Grit, & Grithuisen. Quorū hoc tamen à Ioanne xxviii. Comite Cliuensi ex ædificatum esse, Chronica Cliuensia tradunt. Oppidum autem hoc Cliuense Collegiata Canoniorum societas nobilitat, quæ prima fundatione, Anno salutis m. ccc. à Theodorico xxv. Cliuensi Comite in Monteberg instituta, tum à Theodorico, eius appellationis decimo, & xxvii. Comite, Cliuiam est trāsata, in qua nostro tempore etiam D. Ioannes Peringius, Concionator facundus, & illustrissimo Principi Guilhelmo, ab eleemosynis, scholastica dignitate inclaruit. Situ etiam peropportuno excellit, montis dorsum, arcem venusta structura claram, sustinet, ex qua non in ipsum modò oppidum, sed & vicina pabulosa in loca, librata planitie, læta, virentiq; gramine tecta, quam longissimè patet prospectus. Potissimum verò è turri, altitudine conspicua, quæ à cygno, versatili ventorum indice, nomen habet. Ex qua Margareta Montensis, Adolphi Comiti Cliuensi nupta, pertinacem filiorum suorum conflictum, Adolphi vltimi Comitis, primiq; Cliuensium Ducis, & Theodorici de Marca comitis, cum Auunculo Guilhelmo Montensi Duce, fratre suo germano conspexit (orto dissidio, ob non solutam pensionem annuam ex telonio apud Cæsaris Insulam) In quo quidem conflictu Cliuenses in numine, suæque causæ integritate spem omnem ponentes, incredibili suorum ducum diligentia victores euadunt, magnas hostium copias repellunt, frangunt ac dissipant, quinque Montesium præfectos, bellicis artibus clarissimos viros capiunt, orbatis sessoribus equis vltra mille non gentis, militaribus etiam signis potiuntur, quæ in Collegiata huius oppidi Ecclesia, ad perpetuam tantæ victoriæ memoriam, velut in trophæum, conspicuo loco suspensa videntur. Enimverò Cliuense hoc oppidum dictu Castro **Schwanenburg** Ducis sede, & Canoniorum Collegio inclytū, olim inter Sicambros numeratum, tradunt, quod nunc Ducatui appellationem præbet, quem Sigismundus Imperator, creato primo Duce Adolpho instituit.

DVISBURGVM.

DVISBURGVM, vetus Francorum regia, celebræ Germaniæ oppidum, Cliuorum nunc principi præret, Id clarum semper fuisse, cum maxima ædificia, tum historiarum etiam monumenta declarant. Præcipuam Saluatori dicam Ecclesiam parochialem structura non ignobilem ostentat, quæ per Teutonici ordinis dominos administratur, priorum quondam hominum peregrinatione celebrem. Præcipua olim Ecclesia fuit sacellum vulgò, in **der Crucht** nuncupatum. Alia insuper ibidem parochialis Ecclesia est, Mariæ virgini sacra, quondam extra muros, Ioannitarum monasterium fuit, turrim semel atque iterum fulmine collapsam, nunc restauratam exhibet. Est & monasterium Minoritarum amplam, præcis temporibus, Ducum Lymburgensium arcem fuisse constat. Crucigerorum quoque coenobium minus, Vallis S. Petri, prima fundatione dictum Sunt & aliquot virgiam coenobia, quæ prisca religionis reditus & domicilia referunt. Est & pons ad oppidi portam vulgò impensæ perditæ & inutiles, nuncupatus, quod Theodorico à Morfa, Archiepiscopo Colonensi, inutilis fuerit. is enim anno M. CCCC. XLIV. nocte in tempesta S. Georgij, traducens armatum exercitum, moenibus ad mouere parabat, sperans urbem occubare, sed auibus strepitum edentibus, excitati, qui erant in mola lapidea, cum mergentem culmi ascendissent, arma resulgere conspiciunt, moxque ciues clamore & pulsus notatū conuocant, quibus aduolantibus, hostis coactus est retrocedere, cuius diei annuam memoriam celebrant. Quam clarū ac celebre apud posteros hoc oppidum fuerit, confirmat synodus illa Episcoporum Duisburgi sub Henrico primo Romanorum rege coacta, ob execrationem Bennonis Metensium Episcopi. in qua eius rei auctores, sunt excommunicatione percussi, vt apud Regionem in chronicis videre est, anno Domini D. CCCC. XXII. Adhæc celebre ille conuentus

ab Othone magno Duisburgi, siue Teutoburgi, ferijs Rogationum indictus etiam Principus viris, locum eo amendam fuisse declarat, in quo grauissima quadam negotia cum Principibus Lathariensium, atque Francorum tractata fuerunt: in Addit. onibus ad Regi: Anno Domini 1454. In hoc etiam oppidum, deportatum fuisse caput B. Seruatij Tungrorum Episcopi, à Clero Traiectensi, ob crebras ab Immo Comite, ipsi Clero illatas iniurias, historia mimerunt. Sylua haec oppido vicina, quam tacitus saltum Teutoburgensem vocat, Duisburgum cingit plusquam medium, quibusdam in locis vix quatuor, aut quinque ballistarum iactibus distans, vastissima est, & amplissima, in qua innumerabilis porcorum multitudo glandium prouentu alitur, ferae sunt variae, vt apri, meles, vulpes, lepores, cuniculi, cerui, feles, equi autem syluestres, absque numero, qui saepe totis armentis extra syluam vagantes pascere, nec facile fugere conspiciuntur. Riuclos habet plurimos, & limpidissimos, montes sunt excelsi, arboribus praetis circumquaque vestiti, nascuntur vulgò tam in silua, quam in circumiectis campis, maiorona, thymus, buglossa, aliaque herbae hortenses, & quae chyrurgicis vsui veniunt. Altera syluae pars Rheno flumine Germaniae notissimo, altera Rora terminatur, quae ad Vbiorum oppidulum, *Nusfort* quasi finis Rorae dicas, Rheno miscetur, vbi videre est, duorum fluminum concurrentium euiden-
tissimum discrimen, quorum hoc viride, illud subalbum apparet. Et quidem, vsque ad eò tortuosus est Rora, tantisque ambagibus fertur, vt propemodum ipse Moander videri possit, tam autem violentus est, & vehementi cursu fertur, vt quandoque per arua viam rumpat, adeo, vt breui temporis spatio duo vel tria iugera alluione hinc adimat, illuc adijciat, vel eòtra paulò post solù quodecumq; inundat, calculis, implet atq; corrumpit, sicut Rhenus contra copiosissimo, eoque pinguisimo limo foecunditate augere solet, licet superioribus annis plurimos, agros alluione arenæ omnino perdidit. Tantà hae duo flumina, alijq; minores fluij, riuuli & piscinae, vim pisciù proferunt, vt ciuibus tenuioris fortunae, magnam victus partem suppedient. Ager ferax est, & nitidus, pasca lata, palumbiù, aliarumq; auium, ingens aucupiù, maximè perdicù, turdorù & cothurnicù, anates innumerabiles, omniù deniq; rerù, quae ad vità pertinent, larga copia. Quamuis tamen olim mercatura erat frequentior, tū enim Rhenus atq; Rura, Duisburgum propius praeterfluentes, commodiorem mercatoribus additū praebabant. Etenim, si quis lineà ducat ab A suburgij, cuius Cornelius Tacitus vt celeberrimi oppidi meminit, nunc vero pagus, in ditione Illustr. Generos. Comitiss. à Nevenar. & Mersa, habeat veterè Rheni cursum, quod nò ex Taciti modo historia, qui Rhenù ait Afciburgiù, Duisburgum versus, etià hodie adhuc cõspicitur, manifestè apparet. Nā quod isthinc Teutoburgum porrexit, atq; vrbè attigerit, euidentiùs est, cõditores huius oppidi, tam imperitos fuisse, vt cum nihil obstat, quin iuxta confluentem aedificare possent, eam tantam commoditatem volentes neglexerint. Imò & annuli ferrei, muris passim infixi, quibus primè si scaphas & naues affixerunt, id planè indicauit.

Quandoquidem vero *Dvisburgum*, siue Teutoburgù, veteris Germaniae oppidù, ad ripam olim fluminis Rheni, inter Ruram & Angrā amnes, in confinio Toringorù & Saxonù inferiorù, nunc Gluensium ac Montensium situm, sic tamen huic loco Tuifcones: siue Teutonnes, primi nomen dederunt, quorù præsidium, aduersus Romanos, qui in Gallia rerù potiebantur, fuisse videtur: vnde & vicino saltui, qui longè lateq; per Germaniã protenditur, appellatio mansit, in quo saluæ legiones M. Quintilij Vari caesae fuisse, Corn. Tacitus cõmemorat, lib. 1. Annalium. L. Florus lib. 4. In annalibus Francorù, etià Duisparcù siue Duiipargù, castellum Toringorù nominatur. Hunc locù primù in Sicambrorù finibus, tempore C. Iulij Caesaris fuisse versimile est. Nam proximi Vbijs fuisse videntur, quem locum inde Toringi, gens Suenorum, occuparunt, posteaquam à Tiberio Caesare tota gens Sicambrorum partim excisa, partim aliè translata fuisse. Similiter Franci, gens Germana, in vacuis Bructerorum sedibus, vicinijq; locis paulatim coalescens, cum in eam multitudinem excreuissent, vt fines suos indies propagarent, tandè Duisparcù castrù Toringorù dnce Clodione, iugulerunt, Anno Christi 431. (isecundus à Faramundo eius generis Crinurus appellatur) eumq; per decennium militem, vrbemq; confirmasset, missis inde exploratoribus in Gallias, cù vniuerso exercitu Rhenù traiecit, monumenta Romanorù passim obuia, & cum collabentibus vbiq; Romani imperij viribus, præsidio Romanorù destituta, inuasit, per syluã Carbonatiam iter faciens, Tornacù, & Cameracù, vrbes tunc celebres expugnauit. Inde sensim promotus ad flumen Surinam siue Summonã, quod fines Ambianorum praeterlabitur, imperiù gnauiter produxit. Cuius posterì Meroneus, Childericus, & Clodoueus reges, dum maiora iades incrementa faciunt, tandem amplissimum illud ac florentissimum in Gallijs regnum, quod apud posteros à Francis denominatur, fundauerunt. Fuit itaq; ex eo tempore clarum ac celebre apud posteros Duisburgum. Hanc vrbem postea ob nundinas celebres negotiationesq; mercatoribus frequentatam fuisse indicant scriptores rerum Flandricarum, qui privilegia quadam vendendi merces Duisburgi à Fridrico I. Imperatore, negotiatoribus Flandriae per Philippum Allatum Comitè Flandriae impetratas fuisse anno arunt circa annum Domini 1173. Reges quoque Francorum, ac illi, qui post Romano imperio in Germania potiti sunt, locum hunc amplum & florentem tunc, vt erat caput germanorum, celebriorem auctoremq; reddiderunt, quod praeter alia multa, etiam hodie testatur egregia illa cum priuata, tum publica aedificia. Qui priuilegijs, iuribus, ac immunitatibus amplissimis, eandem ciuitatem quoq; dotarunt. Proximo hoc saeculo, dum ob Martis tabem Musae vbiq; terrarum iquallecerent, ex praepotentium Amplissimorum Hollandiaè Ordinù consensu humaniorum literarum Schola & Academia ad hanc vrbem fuit translata, in qua humaniores literae iam florere incipiunt.

E M B R I C A.

E M B R I C A oppidum Ducatus Cluiensis, incolarum & aedium frequentia, Collegio Canonicorum & Scholæ, quam optime instituta concionum, prima olim fundacione, Afciburgum fuisse, Taciti scholiastæ palam fecerunt. Id autem non vacare errore, Generosus & Illustr. Nevenarius Comes, Metropolitanæ Colonienfis Ecclesiae Praepositus, his verbis cõfirmat: Miror quosdam asseuerare, Afciburgum esse Embricam, cum itinerarium Theodosij à me in Spirensi bibliotheca perspectum, atque aliud peruertitù, à Peuringero mihi exhibitum, constantissimè Afciburgum inter Nouesium, & vetera constituant castra: quibus subscribens Tacitus, Afciburgum, citerioris Germaniae oppidum esse testatur. Est autem pagus quidam, in cuius agro varia adhuc vetustatis indicia reperiuntur (quem ego ex interitu Afciburgi natum esse credo) hic ab indigenis Asburg, etiamnum appellatur, magno argumento veritatis rustici agrum istum Burgensem vocant, eò, quòd fama semper fuerit, Burgum ibi fuisse, cuius rudera totus ille ager ostendit.

Canonicorum Collegio, à D. W. Ilibrordo quondam aedificato, Embrica claret, in quo tempore Decanatus honore cæteris praefulgens D. Hermannus Schilderus, vario scientiarum nitore cultus, concionator exercitatus atque facundus. Idem Canonicorum sodalium Vicarium quendam collegam magno fouet amore, D. Ioannem, organicorum instrumentorum peritia clarum, cantilenarum etiam suauitate commendabilem, qui concinnas plurimas cantiones composuit, tantoque in pretio à Musicorum chorea habetur, vt à longissimo etià distit, tanquam censor vocetur, & iudex, quoties instrumenta organica, maximis fabrefacta sumptibus, ab opificibus tanquam extrema manu perfecta sunt praesentanda. Quem si mobili digitorum flexura, incred. bili etiam pedum velocitate, organa pulsare, modulandi insuper, cantusque suauitate eadem opera, audientes delimitare conspicias, hominem totum Ioue & Mnemosyne natum fatebere. Embricam quoque Musæ inclytam sibi delegerunt sedem. Nam permulti ex ea, egregium literariae militiæ fructum retulerunt. Id huic oppido praestitit, insignis Rectorum doctrina & diligentia. Ego cum prima literarum fundamenta hic ponerem, scholæ Moderator erat praestantissimus ille Matthias Bredebachius Kerpiensis, vir tanta pietate atque doctrina, vt dubium sit, in vtro excelluerit. Id publica ipsius scripta manifestè declarant: nam Euangelium Matthæi, & Psalmos 69. commentarijs illustrauit; de acerbissimis horum temporum dissidijs Hyperalipsten contra Henrici Pilei calumnias scripsit. Et iam olim in Lucium Fensellam scholia edidit. In multorum quoque aliorum operù meditatione versabatur, sed moite praeventus, extremam ipsis manum imponere non potuit. Huic deinde successit Henricus Vranus Rector, *peritissimus* excellens. Hoc vero tempore eius Scholæ Rector est eruditissimus vir D. Henricus Cenforius. Paetatum inter Induciarum tempore, quo Ambrosius Marchio Spinola inferiorem Wesaliã occupauit, Mauritius Nassouius etiam hanc vrbem etsi in alieno solo percommodè ad Rhenum sitam armis suis subiugauit, eamque Hollandi in hodiernum vsque diem militum suorum praesidio infestam tenent, ac defendunt.

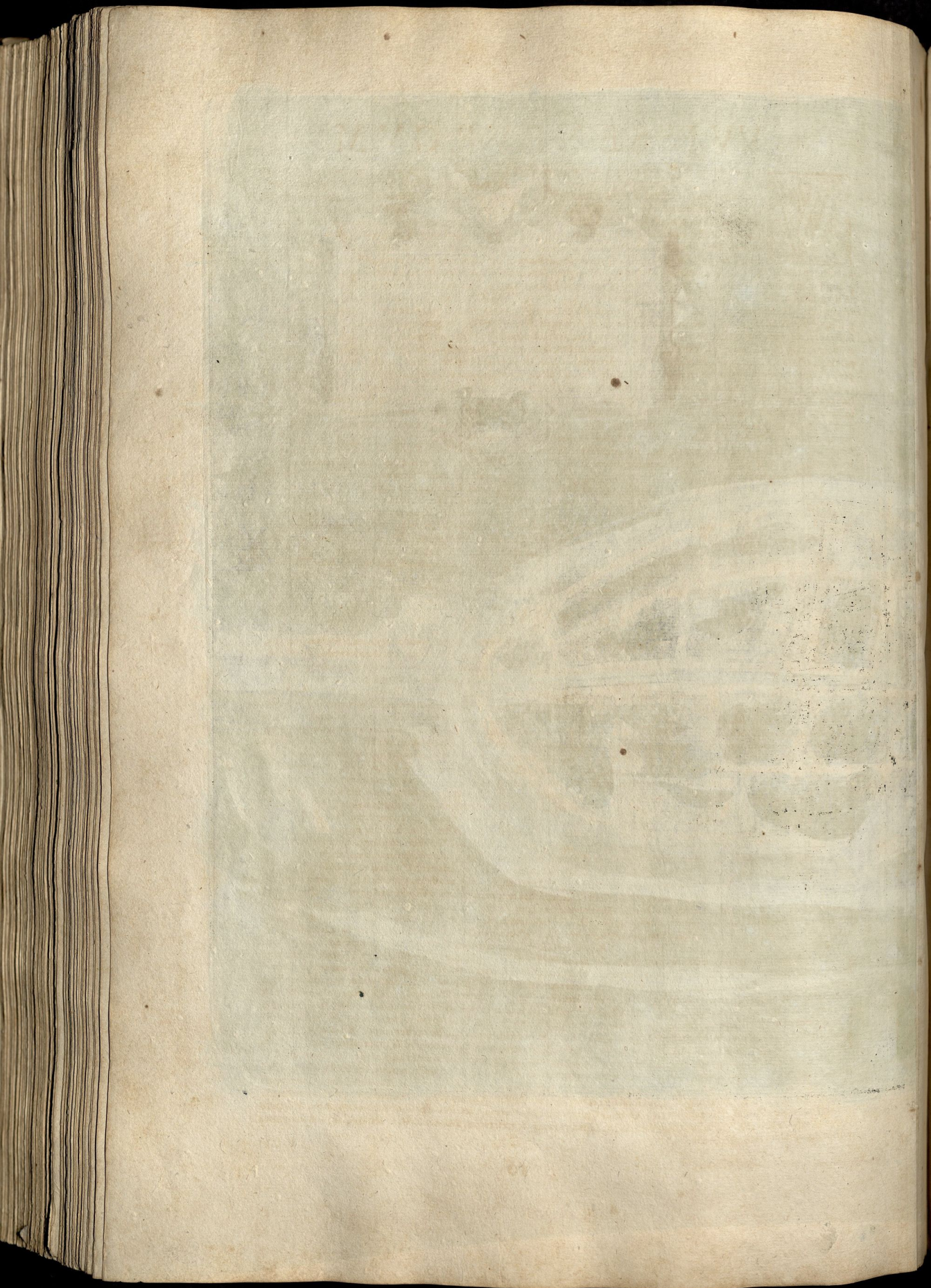
CALCARIA.

CALCARIA, oppidum in insula Rheni & Belgica Batavia, à Comitibus Cliuensibus, primitus ædificari cæpta, ut præsidium esset, ac tutum refugium ab incursionibus diœcesanorum Colonienfium, ac Geldrienfium vicinorum, quibuscum ipsis frequentia bella gerebantur. Nomen verò accepit ab antiquissimo pago Calcar, à quo trans insulam hanc ad vltiorem Rheni ripam erat traiectio. Wefalius tamè, in sua Germania partitione (quæ ab alijs Illust. Morsensi Comiti, Metropolitanæ Colonienfis Ecclesiæ D. Proposito adscribitur) Calcariam à Calciatis, qui aliàs Galbaici apud Tacitum vocantur, nomen & originem habere tradit. Lanificio autem & coctione cereuisiæ, quæ isthinc ad finitima loca transferebatur, potens, ac diues facta, haud mediocriter creuit. Nunc verò quasi penuarium est omnium ferè contiguorum locorum, eò, quòd isthuc singulis septimanis frumenta sua coloni diuidenda frequentissimè conuehant. Vnde etiam horreum, siue granarium insigne amplissimum què isthic erexit quondam Adolphus primus dux, ex quo, necessitate postulante, Cliuæ Duces, & Calcariensis Respubl. caritatem annonæ subleuerent, & vicinis ciuitatibus ac populis, eam & prouisione, & copia sua, redderent laxiorem. Præstat hoc ipsis Calcariensibus situs, & nauigabilis fluij comoditas, qui dorso suo naues, re frumentaria onustas, subuehens, gratas incolis merces apportat. Ob celebritatem igitur nominis, & insignia priuilegia, vna ex præcipuis vrbibus Ducatus Cliuensis Calcaria constituta est, ad quam maximus numerus ciuitatum ac pagorum, Iustitiæ causa, appellare consuevit. Eadè de causa, Anno Domini, M. CCCC. XLV. cum Eugenius Pontifex Theodoricum Moersensem Archiepiscopum Colonien. episcopatus honore exuisset, Adolphum què, filium Adolphi I. Ducis in locum depositi, nominasset (quam tamen dignitatem ille magnanimiter recusauit) permisit idem Pontifex Duci Adolpho, in suo Ducatu habere Cathedram episcopalem, reledit què Calcariæ ad tempus Episcopus, donec Theodoricus Pontifici reconciliaretur. Fuit is Theodoricus à Moersa, Anno Salutis M. CCCC. XIV. in Archiantistitem dissona electione creatus, & spiritali gladio, sed & in ciuili varia sæpe fortuna, clarus, atque Ecclesiæ Colonienf. clauum annos XLVIII. magnificè tenuit. Sunt haud obcuri nominis Geographi, qui è Cornelij Taciti libro primo obseruant, supra hanc ciuitatem, in loco, qui modò dicitur (*auff den Baern*) olim Germanicum Cæsarem Rhenum ponte iunxisse, cum ille à veteribus castris (nunc Xanthen) expeditionem in Marfos moueret, quos arbitrantur nunc Tuentiæ incolas esse, apud quos etiam nunc oppidulum Otmarfen antiquissimum gentis nomen referens, existit, vbi Tacitus, celeberrimum Tanphanæ Deæ delubrum à Romanis euerfium, ac prophanatum commemorat, quod opinio est, erectum fuisse, in eo ponte, qui nostro æuo Benthenerberg, vulgò cognominatur. Amplissima Deo dicata Ecclesia, & à tutelari numine S. Nicolao cognominata, venustissimè oppidum hoc Calcariense exornat, in qua Maiorum zelo ac pietate, quatuordecim viri rerum sacrarum administrationi, perpetua & benè dotata, licet frugali, fundatione præfunt. In quorum ordine, non infimum dignitatis gradum D. Matthias *Holtzegius* obtinet, qui mirificè hoc tempore, patriam hanc suam, concionibus sacris, & eloquentiæ gloriâ illustrat. Cœnobìa bina, consecratarum Deo Virginum, Calcaria habet. Et Dominicanorum instituti vnum præcellenti bibliotheca, omni librorum genere instructissima nobile. Xenodochium etiam vnum, misericordiæ domum, non immeritò dixeris, in quo peregrinantium & ægrotantium votis, summa pietate responderetur. Ciuica quoque domus, eleganti structura, ac insulari situ, amplum huius oppidi forum, inclytum reddit. Quin etiam vel hoc solo nomine, Calcaria foelix, atque beata, quod prudentissimus èi senatus, ab omni hæresum labe alienus, & in eo incorruptissima, æquissimaque iustitiæ administratione (spectantissimus Iudex à Deo Opt. Max. sit) datus, Bernhardus Steull. Cui quidem non minus, quam Scipioni quondam Romani incolæ, meritò debent, eò, quod eorum conatibus, qui Catholicam & amabilem religionis ac politiæ vnitatem, turbulentissimis dissidiorum furoribus, perturbare moliuntur, velut inuictum sese Atlantem, opposuerit. Præcipuum proinde Calcariæ ornamentum est, quòd vicinis passim locis ac oppidis, dogmatum varietate nutantibus, ac peregrina adulterinaque schismatum doctrina labefactatis, ac dilaceratis, quæ seditionum ciuiliùm fomentum semper fuit; Hæc singulari quadam clementia Dei, quæ sola politias ac ciuiles societates tuetur, atque defendit, in hunc vsque diem, hæreticorum non est contaminata erroribus, & in medio, ceu Babylonicæ fornacis incendio, & ab eorum doctrina, quæ ad audientium subuersionem, velut cancer serpit, libera, autam atque Catholicam fidem, quàm à maioribus per Ecclesiasticam traditionem, & in corruptam atque ordinariam successione accepit, constantissimè retinet. Vnde etiam symbolum hoc sibi incolæ, ex cap. XXII. Prouerbiorum Salomonis statuunt, & monumentis inscribunt: **NE TRANSGREDIARIS TERMINOS ANTIQVOS, QVOS POSVERVNT PATRES TVI.** Hoc verò tempore Illustrissimo, Optatissimoque Cliuensium Duci Guiljelmo, hæreditario iure, Calcaria paret.

Sunt, qui oppidum hoc, quod gloriam suam nunc Catholicæ religionis studio, immortalitate consecrauit, Galbaicorum nomen famâ superstitite, ad nostram vsque ætatem protulisse existimant, sunt, quibus id minus probatur, qui à finitimo pago Calcaria vetere nomen sumpsisse, idque certis quibusdam documentis, & præscis consuetudinibus, hoc etiam tempore obseruatis confirmari tradunt. Galbiorum autem, quorum Tacitus meminuit, sedem in eo loco, vbi nunc Kalchum pagus ex opposita Cæsaris Werdenæ conspicitur, fuisse, verisimile est. Enimvero sit, hoc vt cum què sit, certè in tanta locorum vicinitate de præscis antiquorum sedibus, diuersas inire sententiâs, nouas non concitabit hæreses.

VVISSENBVRGVM.

WISSENBURGVM, urbem imperialem non procul Rhe-no, ad Vegasi montis radices sitam. Sebastianus nomen tueri, multi adfirmant. Nam Alemanni, more suo, Sebusium primore syllaba spoliantes, & V pro B usque pin-tes, iam habebant Vuisum. Cui Burgum adiecerunt, & factum est Vuisimbargum, quod hodie etym. A. S. sig. ma-ri Wisenburchum, omnes appellant, putaturque castrum. Ibum significari, itaque Wisenburchum est Sebusi- ipsi ciues & accolæ erant Sebusij, & Sebusiani qui supra Nemetes fuisse perhibentur, quemadmodum Marcell- nus usurpat. Est autem insigne & clarum oppidum, ad Vegasi montis radices, situ amœnum, conditum, collibus vndique humilibus clausum nemoribus & varijs arborum generibus ad occidentem scilicet, tellus cæli benignitate fungifera, oppidum ab omni parte naturâ atque humanâ firmatum industriâ. Lutta atrinis, cuius fontes in ipsi montibus paulo altius septem millibus passuum ab oppido surgunt, penetratis iam montibus per medium intulitur: quibus sub op- pidi montibus elabur stricto alteo duobus millibus passuum præcipiti cursu in Rhenum vno ostio exoneratur. Loca tanta est vetust. & ut etiam apud nullos teram scriprotes eius origo reperitur. Sed dum Anno Christi 664. Dagobertus Gallorum rex, postquam obpa- ratam in sancta loca tyrannidem, ad diuinam raptus tribunal (sic habent literæ fundationis) à diuis pro commissio seclere accusatus, fla- gellis que cæsus & ad D. Dionisij preces restitutus esset, in eo loco quem diu antea V Visenburchiam appellatum suis literis declarat, in- signe ac regale monasterium infinitis extruxit lumptribus, monachis diui Benediçi profitentibus regulam, tradidit. Addidit regalibus & ædificijs agrum copiosum atque fertilem, oppidum ipsum & circum loca, quam Gallorum tunc parebant imperio, assignauit. Oppidâ præterea, villas, arces, veçtigalia, immunitates, & iura pleraque contulit: ab omni item regum principumque iugo exemtit. Tanta etiam postea huius cœnobij maiestas fuit, vt marchionem Badensem, & ex Palati nato plerosque haberet feudales. Aliquanto post Dagobertum Regè V Vendelinus Abbas oppidum muro quadrato saxo cinxit, turribus propugnaculis, aggere, vallo fossis, & pomerijs muniuit. ita paucis temporibus oppidum, natura alioqui munitum, humana industria auxit. Cæterum prudens senatus V Visenburchensis per me sollicitatus, scripsit in hunc modum. Inuenimus in literis antiquis, ciuitatem nostram V Visenburchensem longe præcessisse constructio- nem monasterij, regesque Francorum aduocatum habuisse in ea, yâ cuius tamen imperio Abbas post extructum monasterium, semper exemptus fuit, sicut & hodie Rom. Imp. aduocatum habet in ea, quam in criminibus capitalibus nomine imperij, ius dicit. Est enim nostro æuo ciuitas Imperialis, habetque agrum vino ferendo aptissimum, vnde & ciuium vnicum & præcipuum studium est colere vit- tes, sicut & circumiacentium vicorum. Nec vulgare ibi crescit vinum quippe quod defertur in Sueuiam Bauariam, V Vestricham, Lur- zelburgum, Brabantiam, & ad alias inferioris Germaniæ tetras. Est etiam limes quidam per circuitum huius ciuitatis factus, alicubi ad vnum milliare, alibi verò ad duo milliaria extensus, intra quem multi sunt vici, frumento & vino diuites quæ in fundatione Dagoberti Munusdatum ob concessam emunitatem, & alia priuilegia vocatur, lapidibus altis & erectis signatus intra quam septuram omnibus li- beram est piscari in Lutra, & alijs amnibus, venari, aucupari, in communibus syluis ligna secare, & pecora abigere ad communia loca. Qui verò extra hunc circuitum habitant, non possunt hæc agere Impunes, quum Præpositus, & Consul ciuitatis hic iudices sint designa- ri possintque animaduertere in huiusmodi præuicacitates. Siquidem olim Abbas, hodie verò præpositus (nam Anno Christi 1523. ab- bati mutata est in præposituram sacerdotum) vna cum Consule & Senatu V Visenburchensi habet summum imperium super syluas, amnes, & pascua in dicto Muneredito, possuntque omnia agere, vt videbitur, subiectis commodum, citra cuiusque contradictionem. Abundant V Visenburchenses stantibus, illisque optimis, vnde haud parum habent lucri. Nam deuchuntur post vindemiam vsque ad Turingos, & Saxones. Quin & naues illis oneratas transmittuntur in partes inferiores, & perueniunt vsque ad Angliam.

RVBEAQVVM.

RVBEAQVVM, vulgò Rufach, antiquissimum Alsatia oppidum, vetustissimam Franciæ regibus residentiam præbens, conditum est à Romanis anno secundo olympiadis 235, ab vrbe condita 914. Iunio Rustico & Aquilino consulibus, M. Antonio & L. vero eius fratre, apud Romanos regnantibus, Anno à Natiuitate Christi 164. nomen ciuitati impositum tenent à flumio, qui in valle D. Georgij, non procul à pago Sulzmat oritur, ac rubeo alueo per agros ac vineas fluens, ob multas commoditates ab vrbe excipitur. Incolæ eum hodie Ombach vocant, qui tamen ab aqua, quæ ex aluci splendorè rubea esse videbatur Rotbach (vt ex antiquissimis annalibus apparet, olim dictus, vrbi quoque eandem appellationem dedit, quæ etiam annum Latino nomine satis commodè exprimitur. Rubeaquum enim quasi rubæ aquæ oppidum dicimus. Hoc oppidum magnificis primùm ædificijs, ac duplici suburbio extructum. Romanæ nobilitatis diu fuit hospitium, quæ ob terræ fertilitatem omniūque rerum quæ ad vsum hominum sunt necessaria, abundantiam, ad annos ferè 600. hoc inhabitauit. Ad eius Reip. conseruationem conderunt leges optimas, in primis autem contra fures grauissimam instituerunt actionem, eamque tam seueram, vt inde ad hostiam vsque tem- pestatem per Germaniam tritam factum sit prouerbiū, *Der die galgen zu Rufach, hat zur Eichenholz*. Porro cum Austrasijs regni terri- tore, Franci profligatis Romanis, Alsatiam finitimaque occupassent. Dagobertus IX. Francorum rex potentissimus Rubeaquum te- nens, in ipsa vrbe versus occidentem, loco naturâ munitissimo, Anno à redemptione humani generis 623. artem ædificauit, quam vel à magna lapidum mole, tutissimoque contra hostes præsidio, Ilsenburg hoc est, Ferriburgum, vel, vt alij volunt, ab Iside frugum inuentri- ce (quam ob glebæ fertilitatem in eo colle antiquitus cultam arbitrantur) Ihsburg nominare voluit. Dagobertus paratam iam regia sibi se- de, vt à gentiliū superstitionibus ad verum Dei cultum auocaret populum, Anno à redemptione humani generis 646. prope Ebersheim inter venationem feras infestaretur, equo feroci deiectus, & ab apro spumante læsus, semianimis à suis est inuentus. Mittuntur igitur à Dago- berto nuncijs ad Arbogastam Aquitanum, quem post Amandum ad episcopatum Argentinensem promouerat, vt ad Sigisbertum ani- mam exhalantem properaret. Venit illico Episcopus, & dum preces pro Sigisberto ad Deum fundit, Adolescens integre sanitati restituitur. Pro quo pietatis officio Dagobertus Rex Ecclesiæ Argentinensium Rubeaquum oppidum totamque eam conditionem dono dedit, quam adhuc hodie Munusdatum, incolæ autem corrupte Mundot appellant. Longè post oppidum Rubeaquense cæpit exteris innotescere, & magni nominis fieri à peregrinatione, quæ ex diuersis regionibus ad D. Valentinum facta est. Valentinus enim cum anno à Christo nato 260. Romæ sub Claudio Imper. vnâ cum multis alijs ob fidei confessionem, martyrio coronatus esset, reliquæ eius apud Sanctam Potentianam ad annos 741. seruata & deinceps sub Syluestro secundo Romano pontifice Rubeaquum, aliquæ ex parte translata, eius peregrinationis, quæ ad S. Valent. tam crebro facta est, occasionem dederunt, quæ incepit paruis initijs anno Domini 101. Cùm autem in rebus mortalium nihil sit perpetuum, ac vicissitudine rerum veluti æstuatio quodam fluxu refluxuque ferantur omnia, vix dici potest, quantis hæc ciuitas post tantam felicitatem, in qua plus quam annos mille constituta fuit, ærumnis ac periculis postea exposita fuerit. Quæ siuidus lector, & historiarum amans scite desiderat, Munsteri Cosmographiam non solum, sed & modernis temporis Historiam consulat. Cæterum antiquissima vrbs est, quam Henricus Cæsar, eius nominis quartus, hac occasione euastauit. Primum, inter: ulz Cæ- sareæ ministros, & ciues ipsos, nescio, ob quale iniuriarum genus, nata turba, sit vtrinque magnus concursus, nec deest Cæsar suis: Sed cum ciues multitudine præualerent, hostes ipsi fuga sibi consulere coacti sunt. Non pauci in ea consistat iuncula ceciderunt, interm: sat- & iniuriæ veniam sibi impetrasse viderentur. Sed vlurus Cæsar eorum rebellionem, exercitu collecto, nec opinantes obruit, & oppidò potius, cædibus & incendio cuncta deformauit. Adhuc apparent ruinae, & aræ vacuæ, multis in locis, vt demiser, eam iam curam tantò zui spatio, nondum refarciri potuisse.

WISSENBURGVM.
Wissenbürg.

RVBEACVM. vulg.
Riffach.

BADENSE
OPPIDVM
Vulgo
Ober Baden.

COLMARIA, vulgo
Kolmar.

COLMARIA.

COLMARIA, imperialis est & elegans ciuitas, excitata olim, vtputant, post excidium Argentuarie (quæ hodie conu-
 ritus est Horburgensis) optimo loco sita, quæ multis retro actis temporibus, iniquis fortunæ casibus aliquandiu afflictâ fuit.
 Nam priusquam Rudolphus Habsburgensis, Romani regni coronam adipisceretur, erant factiones in ciuitate quidam e-
 nim adhaerebant episcopo Argentinenſi, amorisq; fuit propterea ab officio Schultetus Rossmann. Qui id ægrè ferens
 adiunxit se memorato comiti Rudolpho, captoque consilio, fecit se in vase vinario inferri in ciuitatem ad propinquos &
 amicos suos, quibuscum tantum egit, vt noctu porta vna aperiretur, atque Comes Rudolphus intrmittere eum cum exercitu suo, quæ
 ciues, nolent vellent, eos et fuerunt suscipere dominum. Postea anno 1262. tentabat Episcopus Argentinenſis cum auxilio nobilium,
 qui per circuitum ciuitatis habitabant, ciuitatem rursum occupare. Vnde noctu appropinquant, auxilio quorundam ciuium intromiſ-
 si, magnam intra mœnia excitantur tragœdiam, excitataque pugna interfecerunt Schultetum. At ciues tam viriliter resistebant hosti vt
 multis occisis, reliquos pellerent vrbe. Cumque in subsequentiis annis Rudolphus eligeretur in Romanorum regem, & Colmarien-
 ses nolent eum agnoscere regem, mouit expeditionem contra eos, obsidioneque cingens, multauit eos pro quatuor millibus marca-
 rum argenti. Deinde anno Christi 1292. obedit hanc ciuitatem sibi rebellem, Adolphus Comes de Nassou rex Romanorum, cepitque
 Anshelmum dominum à Rapolstein & Schultetum, seu præfectum ciuitatis, secumque abduxit, id quod supra quoque commemorauit.
 Collegium Canonicorum diui Martini illic, Prioratus fuit quondam Benedictorum, ad monasterium vallis D. Gregorij pertinens, vt
 alter ibidem, qui D. Petri dicitur, ad Paterniacum. Instituricem commemorant Pertham reginam, ad cuius Iurisdictionem nonnulla
 ex parte spectauit olim Colmaria. Vnde etiam magni illinc Constantiensis præposituræ prouentus, quos ei ecclesiæ hæc nobilissima
 donauit matrona. Cinxit muro hanc ciuitatem V Volphelinus Cæsareus apud Hagenoiam præfectus, imperante Frederico II. Iacet in
 fertili planicie, à montibus itinere vnius horæ semota, habens circum circa copiam vini, & frumenti ex terra redundantem, maxime au-
 tem præstat terra illa frumento, cepis alijsque hortalicis, Tenet ista ciuitas remedium Allatiæ, distans vno milliario à Keyserberg. Am-
 merstveyer, Reichenveyer & Rapoltzveyer, quibus in locis optimum creseit vinum, & excellentius quod in Allaita inuenitur. Allu-
 situr ciuitas ipsa multis accurrentibus riuulis annuum præfertim his, Louch. Dur. Fach, Ill. & quibusdam alijs minus celebribus, quorum
 quidam per prædia Colmarienſium fluunt, fecundiorumque reddunt terræ fundum. Quando iacta fuerint prima huius loci funda-
 menta, incolæ planè ignorant; non tamen apud me dubium est, quin vna sit ex verustioribus, ciuitatibus, quæ in tractu Rheni à parte
 Galliarum inueniuntur, mutato pristino nomine in nouum quod hodie habet. Indicant tot monasteria virorum & mulierum, quæ ha-
 bet ciuitas ista, quàm potens & opulenta fuerit iam à multis annis. Bertrada regina, mater Caroli Magni largita est Constantiensis sedi
 prædia sua, & vestigal, quod in vico Colmarienſi dotis nomine possidebat. Vnde Historia Guelforum habet, quod D. Conradus Ep-
 piscopus Constantiensis hoc oppidum commutatim pro alijs locis accepit à fratre suo Rudolpho.

Enimvero famatissimum hoc Allatiæ superioris oppidum Colmaria Alemannorum opus esse creditur, existimantque B. Rhenanus
 id Colmaringam primum appellatum. Ab Ello flumine non multis passibus distat. Cœnobium habet Minoritarum spatiosissimum, Præ-
 dicarorum amplum & opulentum; Augustinianorum exiguum; Monialium item titulo, maximum; & alterum D. Catharinæ dictum, ali-
 quantum minus amplum. Habuit insignem in literis, patrum memoriam virum Sebastianum Murrhonom, & huius filium, eodem nomi-
 ne, qui iuuenis periit. Habuit etiam apellum suum Martinum illum, qui ob singularem pingendi gratiam Belli cognomen meruit, & hu-
 ius germanos fratres duos Paulum atque Georgium artifices in Graphice excellentissimos.

Hæc in pestate, vna cum Rubeaquo, vti & tota ferme Allatiâ, truculentam famis cladem perpeſſa est Colmaria, quæ exustis & va-
 statis vbi que militum Tyrannide agris, tanta fuit, vt homines ipsa mortuorum ossa & cadauera eius loci in vicinis cœmeterijs eruerint,
 & edaci humanas carnes comedendas, (pro summam calamitatem) apposuerint. Suecorum militum, qui saeuiente bello Germani-
 co, eam inuaserant, hic & nunc est præsidium.

BVDENIA.

COGNITVS fuit & inhabitatus locus iste, tempore Cornelij Taciti, atque ante eius æuam, quum ille mentionem de eo fa-
 ciebat, in hæc verba. Est locus amœnus, habetque aquas salubres & arcem munitissimam iuxta præterfluentem amœnam,
 qui hodie vulgò Limmar vocatur. Iacet autem hoc oppidum in Ergoia & quàm primum fluium traieceris, ingredieris
 Turgoiam Oppidum est satis elegans & opulentum, in medio ferè Confederatorum situm. quare & Heluetij omnia sua
 ibi celebrant comitia. Imminent oppido ab vna parte montes, ab alia verò alluitur magno flumine, nauigabili, & qui rapi-
 didissimi est cursus, per quod à Tyguro in Rhenum venitur. Non longè infra oppidum, ad iactum scilicet validæ bombardæ, est viculus
 quidam super flumen pulcherrimus in vsum balnearum fabricatus. Area perambulata est media parte vici, & circumhospitia magnifica,
 multarum receptacula gentium. Singulæ domus sua habent balnea interius, in quibus, abluuntur hi soli, qui ad eas diuertunt. Balnea
 enim publica, tum priuata numerantur triginta, præter ea, quæ ultra flumen scarantur, vbi & quædam domus constructæ habentur, in
 quibus rustici plerumque thermis fruuntur. Sicque citra & ultra flumen, imò & in ipso flumine ebulliant aquæ calidæ. Calor est tantus
 in sua origine, vbi aqua è terra emanat, vt eum nudo corpore fere nequeas. Publica balnea duo tantum existunt laucæ plebis & igno-
 bilis vulgi, ad quæ omnium affluentium sex descendit. At balnea, quæ in domibus sunt priuatorum, perpolita sunt, & ipsis viris feminis-
 que communia tabulata quædam eos secernunt, & in his fenestrellæ per plures demissæ, quibus & vna potare, simul colloqui, & v-

trique ridere & attricare queant. Hæc desuper cingunt deambulatoria, in quibus conspiciendi, confabulandique
 causa, homines consistunt. In ipsis aquis sæpè de symbolis edunt, composita mensa desuper aquam natand-
 te. Thermæ quæ citra fluium à parte oppidi existunt, maiores, & quæ vltra sunt, minores ve-
 santur. Consistit illuc, etiam à remotis partibus innumerabilis multitudo, nobilium pa-
 tier & ignobilium, non tam valetudinis, quàm voluptatis causa, tantam ha-
 rum aquarum virtutum esse aiunt, vt vix vlla balnea ad scœua-
 ditatem mulierum magis conduces-
 so scribant.

HALA SVEVIAE.

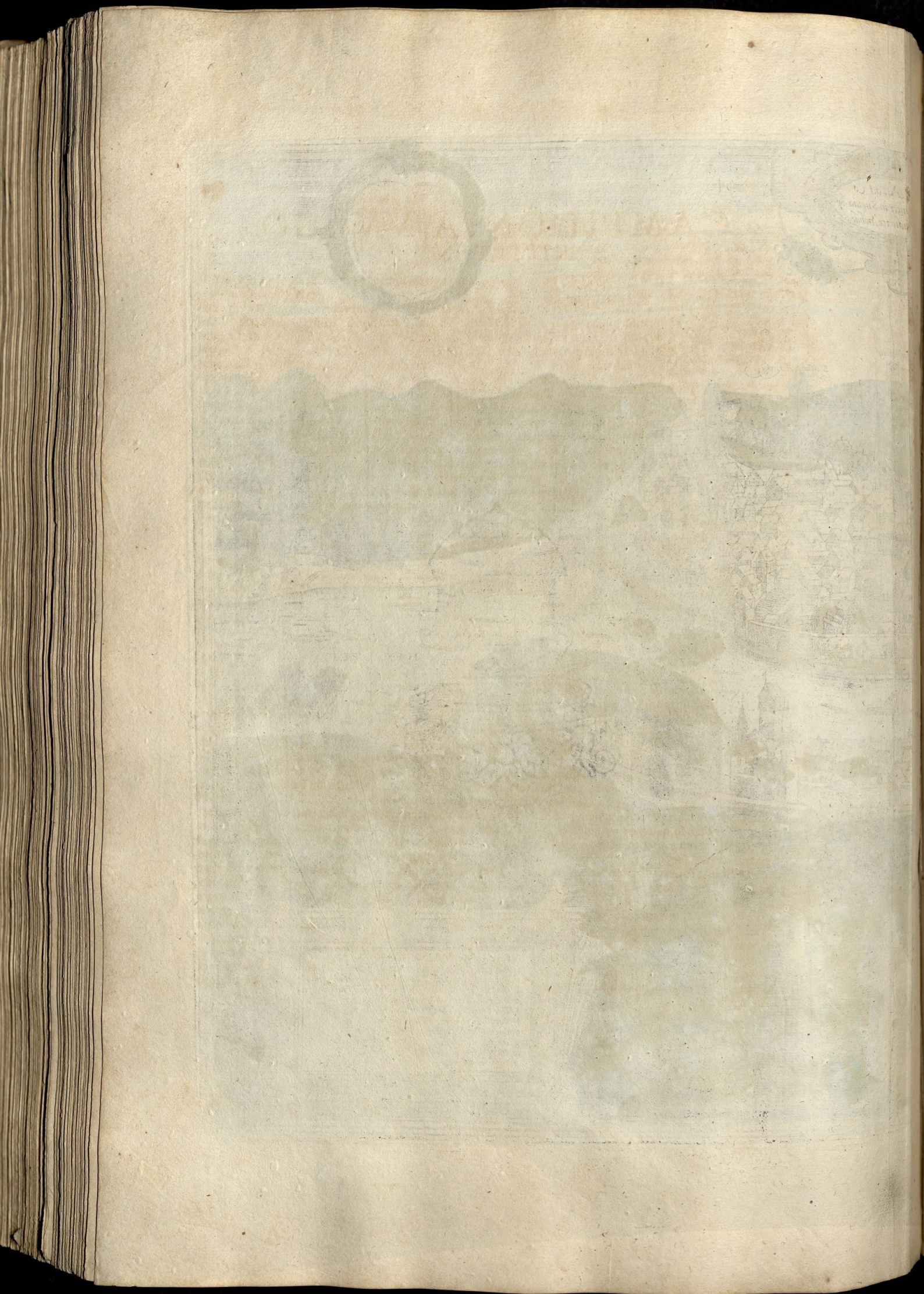

HALA Suevia, in valle ad Cocharum flumen, illustre & imperiale opp. validum quondam propugnaculū, aduersus Francorū incurfiones fuit, centrum quasi est territorij mille passuum, foueis & sepimentis clausi, quod multis Imperatorum ac Regum im munitatibus & priuilegijs amplissimè dotatum est. Fuit autem is locus ante oppidi ædificationem vastus, horridus atque syluofus, arcibus quadraginta munitus, quarum nostro etiam tempore quædam supersunt, quædam inclitis & patricijs, fato deletis familijs, interierunt, quarundam adhuc rudera, miram vetustatem attestantia conspiciuntur. Is verò concidentibus, Hala oppidum, fatali numine potius, quàm humana industria adspirante, initium sumpsit. Idque hæc ratione. Eo in loco, vbi hoc tempore fontes, salis fecunditate præstantes videntur, lacus fuit herbidus, falsam, mirâ perennitate, suppeditans aquam, in quo feræ syluestres, nullo non tempore conspiciantur, eam potissimum aquam lambere, & productis ibidem herbis, magis, quam ipsæ etiam alibi copiosè natis, oblectari (locus etenim hic, opacis passim syluis natura constitus, feris abundat, aded quidem vt etiam monocerotis, iusta magnitudinis cornua, non semel ibidem inuenta fuerint.) Itaque venatorum industria, cum feris indagandis occuparentur, aqua in eo lacu falsa, & proinde salii coquendi idonea, comperta est. Quamobrem illustres viri Westeni; Comites, quorum eo tempore in VVesten (vbi nunc parochialis Ecclesia conspicitur, & Murrensis Abbas domū, decimarum collectioni destinata, habet) domicilium fuit, casam in horrido nemore & tuguriola, leuiori materia excitauit, in quibus salis conficiendi ratio & officinæ instituerentur. Atque ita paulatim vicini, salis fecunditate allecti, frequenti numero huc commigrantes, multa domicilia condere cœperunt, quo ad ita paulatim, temporis successu, imperiale oppidum, eo casu nasceretur. Quisnam autem primus oppidi condendi author fuerit, & quonam pacto, quoue etiam tempore, ad imperij ordinem deueniret, certò sciri non potest, eò potissimum, quòd cum Anno Christi M. CCC. LXXVI. oppidum vniuersum Vulcani furoribus consumeretur, instrumenta scripta, & omnia vetustatis atque originis monumenta, perierint. Denominationem verò hoc euentu consequutum putatur. Galli, dum loca Rheno vicina, occuparent, Halam salis coemendi gratia, venientes, sicuti etiamnum ingenis hinc falsis copia, ad Rheni flumen, deferret) & fontis inuenti aquâ degustantes, quò suis, eam accidi esse saporis significarent, hæc dictione, Salsum, vti fuisse dicuntur. Eius verbuli nouitate in salinarijs officinis coctores commoti, mercatoribus suis, quibus cum ipsis perpetuane goriatio erat, gratificaturi, imperitia sermonis, separat is vocabuli syllabis, primam loco, Sal in Hal, alteram verò fonti attribuentes, Sum, in Suln commutarunt. Quæ quidem & fontis, & oppidi appellatio, in hodiernum vsque diem perdurat. Alij verò hinc Halæ denominationem deducunt. Septem quondam castra, quorum & iam separatim in oppido conspiciuntur reliquæ, hoc loci fuere; vnde primitus is Septimburgium nuncupatus fuit, quorum cæteris magnificentia præstans, Hall, appellatum, eandem, oppido deinde condito, nuncupationem reliquit. Munsterus verò, in sua Cosmographia: Germania, inquit, plurimum scæter aquis falsis, quarum aliquot fontes nobilibus oppidis decoros, ob id, Halas, vocabulo à Græcis deducto, nostri denominant, vt est Hala Suevia. Et hæc quidem de nominis deductione sufficiant. Oppidum porrò ipsum, tres primarias in partes diuiditur. In qua Salinaria exercetur, vetus obtinet nomen, fontem, & parochialem D. Michaeli nuncupatam Ecclesiam: Alia vero citra Cocharum flumen; oppidi regio ex priore originem trahens Institutu S. Ioannis commendariam (in qua quondam Hospitale, quod Anno Christi M. CCCC. IIII. in ipsum oppidum translatum est) vnâ cum Ecclesia D. Ioanni sacra, multis Imperatorum priuilegijs dotata, & S. Catharinæ parochiam continet, quæ ante istius suburbij ædificationem à Comitissa de Gorfstren, Cœnobium Virginum constituta erat. Tertia demum regio vulgò Gelvvinger Gafs, nuncupata, pecudum & equinum forum habet. Ob hanc tiparitam autem oppidi diuisionem, qui eius Gubernacula tenet Consul, vt in Germania passim à ciuium præfectura, Burgimagister. Ita hoc loci oppidorum magister nominatur. Cocharum flumen Halam interfecans, plurimas ei commoditates adfert, præsertim vectura lignorum, quibus in falsis coctione vtuntur, vnde non huius modo oppidi incolæ, sed & vicini quæstum, & fructus ingentes percipiunt. Nam in salinarijs casis, tam nocturno quàm diurno tempore, continuo occupantur labore, qui decem & quinque vris, aquam ex fonte Sul, hauriunt, & per canales subtili ratione compositos, ad sartagines plumbeas, quarum CXI. sunt, deducunt. Designatum fuit olim hoc oppidum pro iudicio eorum, qui dissidio aliquo & simultate laborabant, cupiebantque Monomachia, & certamine publico, & victoria ipsa tueri, & probare integritatem suam. Nam qui athleta euasit, ille iudicio hominum, insons declarabatur. Permitteretur autem huiusmodi confictus & duellum nobilibus, & his, qui equestri erant præditi dignitate, si quando notam infamiz iustam diluere cuperent, id fieret manifestò victoriæ iudicio, & ad huiusmodi rei executionem, senatus Halensis, suas olim ab Imperatoribus & Regibus, leges & priuilegia accepit. Si quis autem eiusmodi Monomachiz planiorem descriptionem, & processum desideret, is Sebastiani Munsterij Cosmographiam consulat.

Triplex Ciuitas hæc vna cum cæteris Germaniz superioris vrbibus ardente etiamnum Europâ bellis, variam subiit fortunam, adeoque in illa Sueciz incurfionis in Germaniam tempestate summas calamitates, incendia, & patriæ desolationem perpessâ est.

1 Das Roth Kugl	11 Das Hercken
2 Das Key Kugl	12 Das rote Kugl
3 Das Kugl der Glt	13 Das ruckamer Kugl im
4 Das Kugl der Kugl	14 S. Catharinen Kugl
5 Die Key Kugl	15 S. Johanne Kugl
6 Das unter weid Kugl	16 Das weid Kugl
7 Das Kugl der Kugl	17 Das Kugl der Kugl
8 Das Kugl der Kugl	18 Das Kugl der Kugl
9 Die Kugl der Kugl	19 Das Kugl der Kugl
10 Die Kugl der Kugl	20 Das Kugl der Kugl
11 Die Kugl der Kugl	21 Das Kugl der Kugl

CAMPIDONIA, VVLGO KEMPTEN.

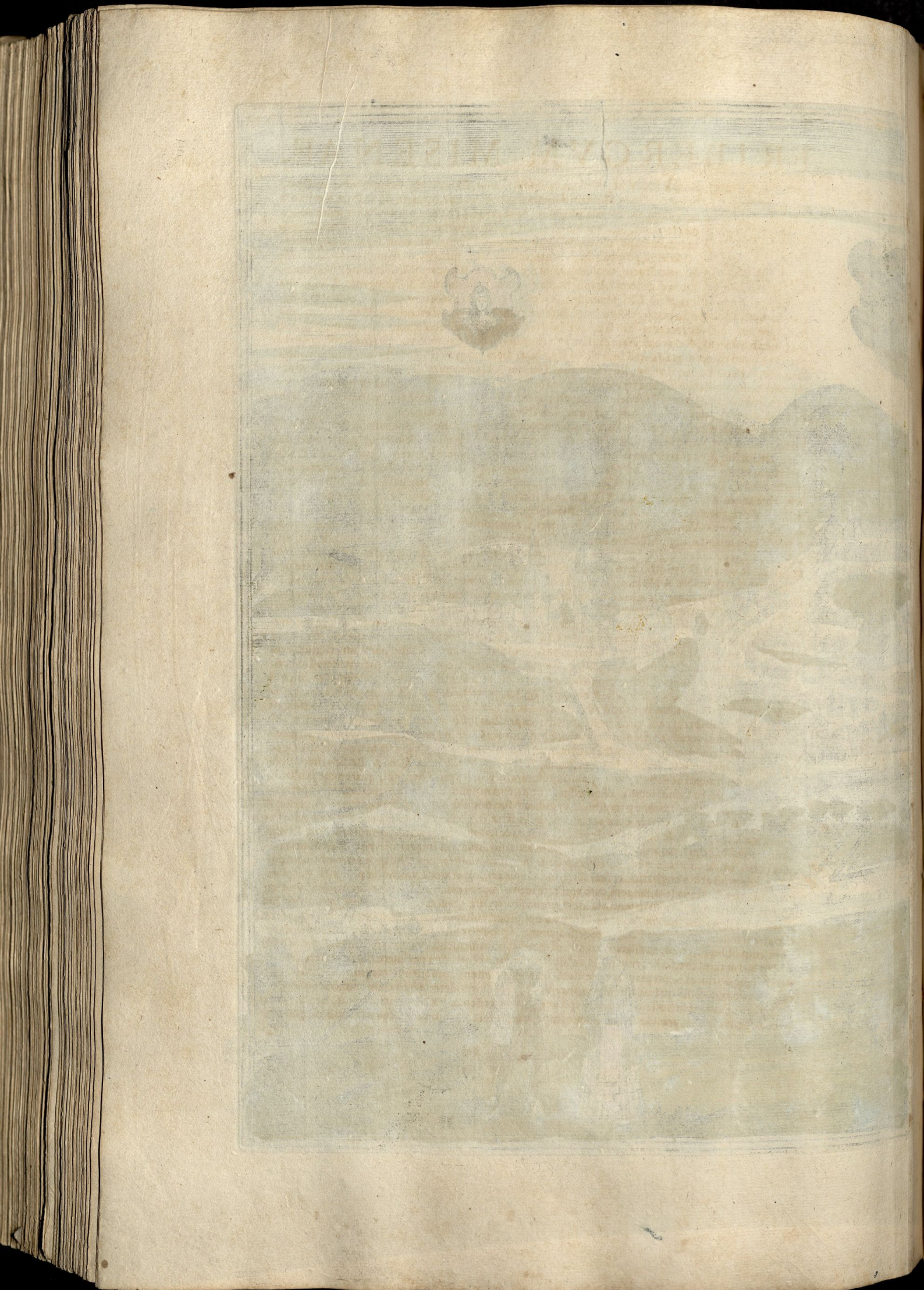
CAMPIDONIA, peruetustum Germaniæ oppidum, quod ante Christum natum, appellatum fuit, vt aliqui scribunt, Vermetâ, deinde Trettica, tertio Vertica & ultimo Campidonia. Habuit etiam vetustum castrum montanum, Hyllamont appellatum, quod olim inhabitârunt quidam *duces Sueniæ*, præsertim Esnerius, qui ad fidem Christi fuit conuersus. Deinde post eum, atque ex semine eius nati sunt, dux Gotfridus, dux Hebingus, Nebus, Imanus, Hildprâdus, qui potes factus est in Suciua & Ylgeroia. Sustulit ille ex Regarde vxore sua, natione Bauara, in monte Andex, filium, Vlrichum nomine, qui postea factus fuit Episcopus Lausanensis, & filiam, nomine Hildegardim, quæ nupsit Carolo Magno, genuitque ei quatuor filios, Carolum, Pipinum, Lotharium, Ludouicum, & quatuor filias, Getrudim, Gyselam, Bertham & Hildegardim. Habitauit dictus Hildprandus, aliquando in Ardex, aliquando iuxta Rauenspurgum, in monte sancti Viti; aliquando in Hyllamont, prope Capidoniam, & filia eius Hildegardis consentiente marito, Carolo Magno, fundauit monasterium Capidouense, contulitque eidem comitatum Hyllamont, cum multis priuilegijs. Ceterum in arx Hyllamont, nostro tempore est diruta, vocaturque Burghalden, & est præruptus collis, & est liber prospectus inclusus, cuius summitas magnam habet planiciem, quæ aliquot fortalicij est munita, patetque inde liber prospectus in omnem regionem. Ylerus quoque piscosus fluuius, alluit radicem huius collis, atque moenia ciuitatis. Est proinde in memorato monasterio sepulta dicta imperatrix Hildegardis, Anno Christi 723. Et primus huius monasterij abbas fuit appellatus Amelgarius, aut potius Andegarius, vt habet fundatio. Postea assecuti sunt abbates titulum principum, atque inter quatuor abbates imperij, numerati. Oppidum vero Campidouense, longè postea imperio est subditum. Est autem satis benè munitum, habens populum bellicosum, paranturque ibi cultri optimi, multæ talæ, albi & cærulei coloris. Sciendum quoque Hildegardi fuisse sororem, nomine Adeliâdâ, quam duxit vxorem, Otto comes de Kessberg, cuius habitatio fuit in Blanckenthal, prope Biberâch, quæ Adelinâ, post sui mariti mortem fundauit monasterium Buchavv, quod situm est iuxta Buchamensem lacum non procul à Biberaco, in quod recipiuntur tantum puellæ committæ & libera, possuntque pro voluntate egredi, & nubere maritis. Quomodo autem Hildegardis, fauore & consensu Caroli Magni mariti sui, fundauerit monasterium Campidouense, atque dotauerit comitatu Hyllamont, ostendunt literæ fundationis eiusdem monasterij, quæ adhuc in suo originali extant, mihique legendæ exhibitæ sunt ab illustrissimo D. Wolfgango à Grimstein, eiusdem monasterij Abbate. Certè, vt verum fatear, vetustiores literas ego in vita mea non vidi. Sonat autem fundatio in hunc modum. In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Carolus diuina fauente clementia, Imperator Augustus. Si sanctam Dei Ecclesiam digno magnitudinis nostræ munere sublimare, augmentare, atque subuenire, ad æternam nostram remunerationem, & regni nostri stabilitatem prodesse confidimus, ideoque nouerit omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, nostrorumque, presentium scilicet, & futurorum solers industria, qualiter nos ob interuentum sanctissimi patris nostri Adriani Papæ, ac supplicem rogatum dilectæ coniugis nostræ Hildegardis, nec non propter nobilem ac fidelem famulatum Ioannis Augiensis, & S. Galli, Reuerendi Abbatis, eiusdemque Episcopi Constantiensis precem, ob meritum Rudangi Merensis Episcopi, & Sturmii VVldensis abbatis, seu cæterorum Principum innumerabilium, nobis assistentium, Andegarium quendam nobilem, magnæ religionis virum, & primum Campidouensis cœnobij, ad regulare disciplinam instructorem, assumpsimus, & in eodem loco Campidouensi, qui ab eodem in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ, constitutus est, in pago Ylgeru, abbatem eum confirmauimus, & à Papa Adriano in sancto die Paschæ consecratum, preciosissimis sanctorum martyrum, Gordiani, & Epimachi, corporibus donatum, in suam abbatiam honestè transfudimus. Sed quoniam prædicta coniunx nostra, in eodem cœnobio, locum sepulturæ se habituram ordinauit, diuersis muneribus ditando, quicquid in pago Ylgeru, & Augsgau, & Albgau, materna hereditate legitime obtinuit, cum nostra potestatiua manu, & imperiali largitione illud tradidit, & in proprium ius eiusdem monasterij transfudit, & perpetualiter possidendum, sicut in alio breui continetur, donauit. Nos igitur eundem locum, utpote de nostro & in nostro fundatum, ac fundatum, in nostro nostrorumque successorum mundiburdio, siue defensione fore constituentes per nostræ autoritatis munitionem confirmamus, & præcipimus, vt nullus publicus iudex, neque dux, neque comes, aut quislibet ex iudiciaria potestate, villas, curias, aut loca, vel agros, seu reliquas possessiones, memorato monasterio, presenti tempore subiacentes, &c. & in fine sic concluditur. Quod vt verius credatur, & omni tempore incorruptum habeatur, manu propria roborantes, sigilli nostri impressione iussimus insigniri. Hæc & alia plura in sua Cosmographia Munsterus, quem curiosus & eruditus Lector ad exactiorè huius fundationis notitiam consulere non grauabitur.

Porro peruetusta hæc & celeberrima Sueniæ ciuitas Campidonia, cum plurimis calamitatum socijs Germaniæ urbibus, eâ tempestate, qua generosissimus Suecorum Rex Gustauus Adolphus, torrentis instar, ex vltimis Seprentrionis angulis in imperium petruperat, varijs bellonæ furijs agitata, & concussa fuit, vt in nostri temporis Historijs fusius legere est.

CAMPIDONIA vulgo Kempten, peractus Sacri Romani Imperij oppidum

1. Stauertor	6. Mergelthor	11. Wallenthor	16. Statthor	21. Ketzthor	26. S. Scher
2. Bräuelthor	7. S. Anna St. H.	12. Waidenthor	17. St. Peter	22. S. Michael	27. S. J. H.
3. Spital	8. S. Peter	13. S. Peter St. H.	18. Die Merg	23. Die Merg	28. S. Lorenz
4. Bräuelthor	9. S. Peter	14. S. Peter	19. S. Peter	24. S. Peter	29. S. Peter
5. S. Peter	10. S. Peter	15. S. Peter	20. S. Peter	25. S. Peter	30. S. Peter

FRIBERGVM MISENAE.

FRIBERGVM, Misena oppidum riuulus, *Rungbach* / vulgò dictus, intersecat, nec procul inde, Muldam fluuium habet, cuius ope, ligna, rei domesticae, & aedificijs necessaria, ex Boemia aduehunt. Ante portam D. Petri, fontem habet, lepra curanda idoneum. Solenne hic olim fuit, publicis spectaculis salutaria Iesu Christi merita annuatim populo representare, septimana sancta, quae nunc, septimo tantum anno solenni pompa, ferijs Pentecostes exhibentur. Anno Domini M. D. XL. Iussu Henrici Ducis, conscripti sunt omnes, qui in hoc oppido annum aetatis duodecimum excederent, & inuenta sunt ultra triginta duo millia, septingenta, & sexaginta tria capita. Anno salutis, M. D. LIII. Mauritius Saxoniae Dux Elector, mortuus, cum XX. militaribus signis, quae hosti eripuerat, in hoc oppidum inuectus terram mandatur. Fodinis etiam metallicis, Misena praestat, quae anno abhinc trecentesimo septuagesimo tertio coli primum coeperunt. Cum autem argento maxime abundarent, & ob eam ipsam causam plures vndique, qui rei metallicae operam darent, congregarentur, quasi coloniae quaedam ad loca vicina, licet non iisdem temporibus, deductae sunt, è quibus nobiliores, & quae hodie etiam florent, Ibersdorffum, Garium, Albebergum, Trapanaurum verò & Moechenbergum, vetustas obliuione ferme obruit. Sed & Iglia ipsa Fribergum subsequuta est. quantum ex legibus potest colligi, quas ab illis se accepisse, aperte fatentur. Post Iglam Cottebergum fodi coepit. Schnebergum autem ab hinc annos duo de sexaginta, Annebergum septem & triginta.

Porro Fribergense hoc oppid. in Suditorum montium pede qua parte ad Misenam spectat, situm est. Boemia enim ipsa, vndique montibus syluestribus septa & vallata est, quorum altiores, qui partim eam circumdant, partim longe in eius interiora pertingunt, ac regionem ipsam ferè intersecant, partim extra eam etiam meridiem versus, sed longius occidentem excurrunt, Sudito appellari, scribunt. Primam fundationem constructum est ab Ortone Marggrauio Conradi Marggrauii filio, Friderici Oenebarbi, Augusti temporibus, ante annos 333. Imperij sui anno XIX. Duo hoc loci pagi erant, sub dominio coenobij veteris Cella: Alter Losnitz, ab influente riuulo: alter Christiani pagus, cognominatus, pro quo deinde Rupsense oppid. coenobium recepit. Venae, auro grauidae & eae quidem, non hominum industria & arte, sed fortunato & mirabili casu inuenta, augustissimum Fribergensi oppido dedere initium. Quemadmodum enim equus, calce ferrea, reconditam nigri plumbi venam, in monte Goselario integumentis nudauit, ita vehiculi rotata, iuxta hoc oppidum, fortuito, venas aperuit. Quod Georgius Agricola, lib. 1. de veteribus, & nouis metallis his verbis describit. Ad Salam, flumen, Straboni non ignotum, est Hala, quae quondam pagus fuit, hoc tempore vrbs est ampla: locus certè iam inde à Romanorum temporibus illustris, & clarus, salis fontibus, de quibus Hermonduri, cum Chattis certarunt. Hincigitur, cum quidam quadriga, vt etiam nunc fit, salem recta per Misenam vehunt in Boemiam, eius condimenti, vel hodie non minus, ac olim inopem, in orbita vident galenam, torrentibus detectam, quam, quia similis esset Gosellariana, in curram coniectam, apportant Gosellariam, nam iidem vectores, solebant ex eadem vrbe, plumbum nigrum evehere, ex qua galena, cum multo plus argenti, quam ex Gosellariana, conficeretur, aliquot metallici contulerunt se ad illum locum Misena, in quo nunc Fribergum oppidum. Non multo post tempore, hi, qui Cellerfeldi fodiebant argenti metalla, & eorum Magister, qui certis de causis, Principi vici Brunonis, gratius & acer inimicus erat, machinis ac scalis conscissis, ac relicta Saxonia, cum illis coniuncti, & confociati sunt. Ex quibus Fribergi pars, quam nostris etiam temporibus fossores incolunt, Saxonum oppidum, est nominatum, sicuti vetustatis monumenta aperte loquuntur. Ob insignem autem venarum Fribergensium fecunditatem, inter Albertum, & Diethmarum Marchiones fratres, Orthonis Marggrauii filios, grauissima est orta contentio. Itaque Henricus Sextus, Adolphus, & Albertus A. A. A. bellicis tumultibus plurimum detrimenti ac damni, huic oppido intulerunt: inprimis verò Adolphus; quare nunc paulo copiosius de eo, verba facuri sumus. Edouardus primus, eius nominis Angliae Rex, peringentem pecuniae vim, ad Adolphum Imperatorem transmisit, vt militem suo nomine in Germania conferberet: verum is fidem regi soluens, vniuersam eam pecuniam, in Misena regionis emptionem conuertit ab Alberto Thuringae Landgrauio, & Misena Marggrauio, magna & ignominia, & perniciè emporis. Duo etenim Landgrauii filij, Fridericus atque Diethmarus, dum aduersus summam Imperatoris potentiam, summa iniuria conditam, & contra iniquos Parentis conatus, iniuris administratione nihil quicquam obtinere possent, tandem ad arma cogitationes suas dirigunt. Ceterum, Imperatoris vincuntur potentia, qui plurimas Misena vrbes inuadens, tandem, cum vniuersa totius Imperij manu & phalange Germanica, montes, oppido vicinos occupans, in ijs tentoria locat, atque Fribergum graui obsidione premit, muralibusque machinis moenia sine intermissione verberat. Ea obsidione, collapsis aliquot fodinarum cuniculis, multi Caesariani milites, montium ruinis oppressi dicuntur. Quod hoc loci, nec nouum, nec admiratione dignum, cum obliquis, rectis, ac dilatatis, transfuersisque venis, cuniculi hic omnibus ferè in locis sint acti: & nostro etiam tempore, fodinarum putei, vel ob vetustatem, vel ob tigna per interualla collocata, debilia, vel denique ob fibras, aquis peruias, concidant. Imperator autem, cum annum integrum, & menses quatuor, Martem, obsessis, quam castrensibus, magis esse propitium videret (tanto enim animo ac robore oppidani repugnabant in hostem, vt graue ipsi negotium facerent) & armorum strepitu, oppidi conscendi, spei omnem praescinderent. Itaque Imperator, vt erat ingenio vafro atque versatili, magno astu,

fugit.

FRIBERGVM MISINA.

A. Der Berg	B. Der Berg	C. Der Berg	D. Der Berg	E. Der Berg	F. Der Berg	G. Der Berg	H. Der Berg	I. Der Berg	J. Der Berg	K. Der Berg	L. Der Berg	M. Der Berg	N. Der Berg	O. Der Berg	P. Der Berg	Q. Der Berg	R. Der Berg	S. Der Berg	T. Der Berg	U. Der Berg	V. Der Berg	W. Der Berg	X. Der Berg	Y. Der Berg	Z. Der Berg
1. Der Berg	2. Der Berg	3. Der Berg	4. Der Berg	5. Der Berg	6. Der Berg	7. Der Berg	8. Der Berg	9. Der Berg	10. Der Berg	11. Der Berg	12. Der Berg	13. Der Berg	14. Der Berg	15. Der Berg	16. Der Berg	17. Der Berg	18. Der Berg	19. Der Berg	20. Der Berg	21. Der Berg	22. Der Berg	23. Der Berg	24. Der Berg		

ugitui cuiusdam opera vitur: qui maximorum præmiorum promissione illectus, ad Donatiam portam, per riuulum Monetarium, vulgò, *Ole Münsbach*, clam hostem introducit. Et ita tandem vnus patrie proditoris auxilio, oppido Imperator potitur: Arcem Freudensteinianam, vt Cuspianus, actis per terram cuniculis, vi expugnat, alij, per deditioem occupatam, affirmant. In ea sexaginta viri, nobilitate illustres, contra fidem ac æquitatem germanam, barbarica immanitate, trucidati. Reliquos autem milites, quorum bellica virtus, in hoste impigrè Infestando, præ cæteris enituerat, Fridericus Marggravius, trium oppidorum permutatione, *Leising, Nochtlin, & Gumme*, redemit, & corporis tantum incolumitate parua, rebus omnibus amissis, Misenam regionem deseruit. Quoniam verò, nonnunquam virtus, graui sentire incommoda, at verò nunquam esse deserendum putarunt. Maximè quidem, quia intolerabilem & insolentem Cæsareanorum tyrannidem considerantes, non existimârunt, eorum dominium, in quod seuitia introducti fuerant, fore perpetuum. Itaque Thuringiæ nobilitas, & Ostromarini, auxiliariis Misenuorum collectis copijs, Saxoniz confirmati, & stipati equitibus, quos Albertus Parthenopolitanus Dux, ipsis subsidio miserat, confertissima acie Fridericus Marggravius, tanto ardore Cæsareanos iuxta Lucam, *Lucanam cladem deuicit*. Hoc successu Fridericus Marggravius animatus, ipsum Friburgense oppidum (quod Cæsareani miserè vexabant) impavidus aggreditur, facili negotio expugnat, & præsidarijs cæcis, veterem magistratum pristinz dignitati restituit, atque ciuibus Cæsaris partes fouentibus, post biduum oppido interdicat. Et talis quidem, iniquæ huius oppidi venditionis exitus fuit.

At mirabilem illam fortunæ metamorphosim, quam ante triennium, nisi fallor, subiit, silentio hic minime præterire quæo. Rege enim Suecorum Gustavo Adolpho defuncto, postquam I. Princeps Illustrissimus Saxoniz Elector Georgius pacificationi Pragensi cum Cæsare subscripsisset, res inter Succorum belligerantium & Saxonis partes ad aperta arma deuenit, ipsique Succo milites sub conductu Ioannis Bannierij, in Saxoniam effusi, rapinis, cæde, incendio, & flammis non modo Saxoniam sed etiam eius præcipuas ciuitates, vt & Freiburgum, scedum in modum deuenerunt.

BASILEA.

BASILEA, Rauricorum vrbs celeberrima, vtramque Rheni ripam ponte coniungens, Maiore in Gallico ciuitate autem minore, in Germanico litore sita, ex sententia B. Rhenani non *ex vrbis*, quod à Rege Henrico condita sit, sed à Traiectu, quem lingua Romanensis, hoc est, Gallica passum vocat. Vnde etiam Bassella Mosellanica, quam vulgò Passel appellamus, sibi nomen vendicauit, vt si dicta Basilea, quasi Passilea. Traiectum enim hoc locò fuisse, verisimile est, etiam dum stante Augusta, quod hic propter vallem, per quam torrens è Birs ductus fluit, ripa sit humilior, & ob multas causas ad transitum aptissima, apud Augustam autem protius abrupta. Proinde contentaneum est, hic transmittere solitos, quibus cum Rauricis res esset, vt Germanorum, Tacito teste, & dubio procul postea Alemannorum, in ripa tantum commercium. Huc facit, quod in Olinone perpetuum presidium habebat Dux Sequanici tractus, non tam ob defensionem prouinciae, quam ad tuendum istum praecipue Traiectum, ad quem locus ille rectè responderet. Antiquam villam exiguum circulum attingens, & nunc profusè syluescens retento tamen nomine. Et quia munimento opus habebat Traiectus aduersum Germanos, & mox Alemannos, ideo duò propugnacula erexere Romani, quorum fundamentum turres istas duas impositas credo, quas hodie videmus, alteram paulò inferius, à saltè hodie nomen habentem, quod in ea asseruatur. Iam post triumphandam illam Alemannorum in Galliam migrationem, primum domus vtrinq; edificatae sunt nauiculariorum & pandochiorum, initium futuræ duobus oppidis. Mox verò locus frequentior fieri cœpit, vt etiam mercatores illic habitarent. Nam circa Traiectus omnis generis hominum turba confluere solet. Nec alia res pluribus oppidis originem dedit, vt Scheffuz ad Rhenum à nauatarum casis sic appellatæ. Vlmæ apud Danubium, Heidelbergæ apud Nictum, Selestatio apud Ellum fluuium, & innumeris alijs. Quanto vero magis minui cœpit Augusta, tanto Basilea auctior indies facta est, nouo populo, qui nuper ex Germaniæ finibus Rhenum transtierat, noua ciuitas, quum illam omnes fugerent velut inauspicatam, semititam, hanc autem propter multas commoditates non solum Traiectus ipsius, sed & facillior omnium rerum importationis & melioris agri viciniam omnes adamarent. Si quid igitur post multa excidia miseræ Augustæ superfuit, hoc totum velut Colonia indies facta est, nouo populo, qui nuper ex Germaniæ finibus Rhenum transtierat, noua ciuitas, quum illam omnes fugerent velut inauspicatam, semititam, hanc autem propter multas commoditates non solum Traiectus ipsius, sed & facillior omnium rerum importationis & melioris agri viciniam omnes adamarent. Si quid igitur post multa excidia miseræ Augustæ superfuit, hoc totum velut Colonia indies facta est, nouo populo, qui nuper ex Germaniæ finibus Rhenum transtierat, noua ciuitas, quum illam omnes fugerent velut inauspicatam, semititam, hanc autem propter multas commoditates non solum Traiectus ipsius, sed & facillior omnium rerum importationis & melioris agri viciniam omnes adamarent. Si quid igitur post multa excidia miseræ Augustæ superfuit, hoc totum velut Colonia

loci celebritas, confirmat, eam vrbis partem cæteris antiquiorem. Proinde qui Basileam dictam putant, quod regia ciuitas sit, me non habebunt. Offendimus enim modò, quænam fuerit illius origo. Ac indubium est, eo nomine vocatum locum, priusquam aliquid extructum esset, quod regium duci mereretur. Nec mos erat Romanis Græcicas oppidis siue monumentis à se conditis appellationes inde, multo minus Alemannis. Concordiam apud Tribunos agnoscamus Romanorum opus, agnoscamus Tabernas, Vicum Iulium, Altam ripam, & quod ijs omnibus Basileæ vicinissimum est, Tibertij forum. Nisi concedere velimus eos, qui huc locò vocabulum primi imposuere, fuisse diuinos, vt qui præterint exorituram ibi posterioribus sæculis ciuitatem, quæ regia nomenclaturæ digna foret. Nam si quis hodie Basileam contempletur, an non regiam vocabit, quando ea est viarum mundicies, ac ædium in commune æqualis ordo, quarundam etiam magnificentia atque amœnitas, præsertim quibus à tergo viridarium est D. Petri, & Prædicatorum cœnobium, amplas areas, & hortos elegantissimos habentibus, & quæ Rhenum aspeçant, vt etiam ijs, qui Italiam viderunt, placere possit, nisi quod hypocaustorum vespries, Ciues humani. Templorum satis magnus numerus. Episcopale reparatum olim fuit à D. Henrico Augusto, quum terræ motu concideret, siue vt quidam volunt, post Vngaricam vastationem, multisq; donarijs ab eodem condecoratum, ad eò semper Basileæ bene voluerunt Henrici. Inter quæ eminet lamina illa aurea ligneæ tabulæ adhesens, septem millibus florenorum æstimata, qua ipse priuatum in latio suo, quum viueret, vsus est. Vnde & tutelæ reus diuos refert, quos ille præcipue coluit, nempe quatuor angelos, Michaelem, Gabrielem, Raphaelem, Vrielem, & Benedictum, ac in horum iudicio stantem Christum, cuius pedibus ipse cum vxore Cunigunde aduoluit, apud D. Petrum Sacerdotum sodalium est, quod collegium appellat. Martini phanum parochiale est duntaxat. Leonardi verò etiam Canonicos instituti D. Augustini habet, quos regulareis cognominant. I. Ezelinum Canonicum Episcopalis templi suum iactant autorem. Ego per similem occasionem institutos puto, quærit admodum eos, qui in monte Tureghensi degunt, à Tureghensibus Canonicis, & eos, qui apud D. Arbogastum viuunt, ab Argenterensibus cœnobiticam vitam deserentibus natos prædicant. Parochia D. Vdalrici vicina est ædi Episcopali, à Iohanni verò & Iohannis suum quæque suburbium claudit. Illic Benedictinorum, quos Halenburgius Basiliensis Episcopus acciuit, hic verò Iohannicum domicilium. Prædicatores in suburbio D. Iohannis amplissimum possident cœnobium, ædificijs multis ac spaciouissimis hortis, præsertim autem Græca Bibliotheca spectabile. Ea potiti sunt post mortem Iohannis prius Argentinenfis Episc. deinde Cardinalis Ragusini, qui in synodo Basiliensi in obmundis negotijs non postemas tulit. Franciscani ad mœnia veteris vrbs habitant, insignes amplissimo templo, quem locum Ezelinus Præpositus illis dedit. Augustiniani post hos receptis locum præbuit senatus Basiliensis: Cœnobium puelliarum maius oppidum duo habet, & minus item duo, præter monasterium Carthusiensium & parochiale D. Theodori templum ex aduerso situm. Vbi hodie Carthusia est, aiunt magnificentiam olim domum stetit, quæ Episcopi fuerit Basiliensis, quum illi ad oppidum adhuc pareret, quod aliquando pignori datum Duci Austriae propter stipendia non soluta, Senatus Basiliensis redemit. Academia quo minus floreat, in causa est prouentura tenuitas, & nimia gymnasiolorum in Germania multitudo. Præstare esse pauciora & frequentia. Vrbis ipsa ab hinc annos plus minus ducentis ampliata est, & suburbia nouo muro latissime circumdata. Huic magnum decus, nec minus commodi Concilium attulit œcumenicum, hic prope modum decem & octo annis celebratum. Illustrat etiam hodie Typographorum solertia ac diligentia, quorum facillè princeps Ioannes Frobenius. Quod si quis siue viridarium D. Petri contempletur tum amplum, tum ob arborum copiam elegantissimū, cuius pars olim humanis Iudæis seruijt, seu pontem duò oppida coniungentem, & ad prospectū in amnem contempletur accommodatum, facile fatebitur etiam cum amœnissimis vrbibus certare posse Basileam. Si verò salubris cœli dotem expendat, proculdubio palmam dabit. Igitur qui talem ciuitatem Basileam hoc est, Regiam vel regiam domum ludens vocatit, non multum aberrabit. Absurdior est illorum opinio, qui à Basilico hic reperto nomen traxisse volunt, propterea quòd vident nonnunquam appingi Basilicū, qui insignia vrbs teneat. Nam non considerant, hoc fuisse solenne plerisque ciuitatibus, vt insignia affingant ad suum quæque nomen in propria lingua alludentes. Magis ferendi sunt, qui à Basilio quodam Romano duè conditam & appellatam commemorant. Nam in antiquis codicibus vbiq; per i. scribitur Basilia, non per e. quemadmodum etiam indicat liber Prouinciarum & vrbium Graiarum, Pœnmarum ac Gallicarum, quem vel ob hoc liquet non esse vetusti auctoris, quod ciuitatem Basiliensem inter ciuitates Maximæ Sequanorum recenscat, cuius erat traiectus & pars, Basileæ primum Episcopum prædesse tradunt Pandulum eum, quem historia diuæ Virgulæ narrat eum illa virginum sodalitate Romam profectum, & redeuntes Agrippinam vlque fuisse profectum, ibique vna cum illo puellarum examine ab inimicis Christianæ religionis trucidatum. Hæc B. Rhenanus. Rudolphus Cômès Habsburgensis, Anno Christi M. CC. LXXIII. Basileam obsidebat, vt stelliferorum factionem (qui à Plittacis vrbi cecidi erat) reduceret. Eum Germani Principes, nihil minus cogitantem, Francofurti Cal. Octob. vnânimi consensu, propter insignem virtutem ac pietatem (virgente id maxime Moguntino Episcopo, quem olim Romam proficiscentem in itinere comitatus, incolumem duxerat ac reducerat) in Regem Romanorum elegerunt. Electionis literas Basilienses Moguntini Episcopi opera adepti, Rodolpho offerunt. Is scilicet nuntij ergo vrbe obsidione liberat. Eius rei fidem facit statua lapidea, quæ adhuc Basileæ extat, prope anteriorem portam D. Iohannis in Burtia Leonina olim dicta Rudolpho clamydanti imago sedentis, sinistra scèptum, dextra, literas tenentis, Hæc ex lib. XIII. Theatri vitæ humanæ titulo, de Beneficijs pro felici nuncio, excerptum.

Hanc vero Basileam ad vtramque præterlabentis fluminis Rheni ripam velut inter Italiam, Galliam, & Germaniam, in amœnissimo foratissimo solo sitam, venerandæ antiquitatis certam ostentare speciem, restantur non solum eius nominis celebritas vetustati coniuncta, sed etiam sibi splendidi-

rum ædificiorum antiqua monumenta, quorum gloria mille & trecentis abhinc annis ad posteritas luculentissimè est propagata. Amniamus Marcellinus in trigésimo Histor. lib. annuit, Cæsarem Valentinianum II. non procul à Basilea arcem contra Alemannos, qui tunc infestis armis eius regionis viciniam miserè depopulari consueverant, erexisse, hancque eo loco constitutam fuisse, ubi nunc sumum Metropolitane Ecclesiæ Templum sese offert conspiciendum, cuius tanto maiorem fidem facit, vetus illud ædificium, quod etiamnum in monte Mutiensis (vulgo & Germanicè *Mutenszerberg*) haud amplius à Basilea militari sese ostentat, ubi quondam Romanorum legionis decuriam in speculà & excubijs confedisse, auctores etiam maximè grauitatis vnanimè assentiunt.

Basilienfis verò Ciuitatis diuersa diuersis temporibus fuit fortuna sub Valentiniano Terzio Romanorum Imperatore Anno Christi 437. cum Attila Hunnorum Rex Imperium Romanum tyrannide sua maximè affigeret, Munatius Mancus Proconsul. Romanorum eiuum colonias isthuc & Augustam deduxit, qui huius regionis finibus aduersus imminentem hostem præsidio essent. Anno 917. à Hunnis occupata, per eorum seruitutem crudeli conflauit incendio. Anno 1258. incendio per incuriam exorto, Vrbs vetus. Vnà cum Cathedrali Ecclesia non solum multum imminuta, sed etiam turpiter deformata est. Anno 1294. plurquam septingentæ domus exardescunt vndique flammis conciderunt. Anno 1377. Cal. Ianuar. 26. rursus in prædicta Ciuitate enorme exortum est incendium, quod forum frumentarium vnà cum cæteris adiacentibus ædificijs, planè absumpsit. Ad euitandam autem vltèrius busti calamitatem, Senatus Basilienfis prudentia postmodum peculiarem campanam constituit, quæ sub horam nonam vespertinâ terribili suo clangore infonans indigenas periculi & ignis custodiz admoneret. Anno 1417. à Xenodochio iterum vique ad S. Albani templum, trecente ædes conflarunt: nec mirum, siquidem eo tempore plerque ciuium domus lignæ propter terræ motuum frequentiam, & multitudinem, stramineis fasciculis erant contextæ. Anno 1346. terribili terræ motu Palatium vnà cum Cathedrali Monasterio fundamentis conciderunt. Anno 1356. 8. Cal. Octob. in ipsius S. Lucæ Ferijs tam horribilem præ cæteris terræ motum per ciuitatem & adiacentis agri viciniam regionem, incolæ experti sunt, vt plusquam sexaginta munitissimis ædibus interuenit exitium, Vrbs emq; nò medio erit labefacta. Succedente postea annorum serie, tanta fuit hic terræ motuum frequentia, vt vnusquisque annus eâ calamitate maximè insignis esset, præsertim anni 1337. in ipso mense Maio 1372. & 1416. in ipsius Cal. 21. Iulij 4. 8. 13. Decemb. Item 1333. 21. Decemb. & 1335. 20. Ian. & sequentibus temporibus 1514. vigesimo quarto Septemb. die, cum 9. hebdomadæ iam spatium ante solitum suum in sanguineum immutasset colorem. Nec solum his Vulcani furoribus, & miseris excidijs ac terræ motuum ruinis infelix Basilea frequentè afflicta fuit, sed etiam famosissimis aquarum eluuijs multum deuenturata Annis 1374. & 1378. pònis in Rheno constructus ex intumescens & fluminis rapacitate bis binas amittit columnas, sequentibus etiam annis 1424. 25. Iul. & 1480. aquarum exundatione tribus idem pònis orbatus est præcipuus sui fundamenti fuleris. Annis 1265. 1318. 1446. 1539. ex dicta inundationis calamitate non solum ciues Basilienfes, sed etiam eius agrî ac colæ ingens rei familiaris passus sunt naufragium, inter has vero fat noxias aquarum eluuijs, nulla maiorem edidit ædificiorum ac hominû quodque stragem, quam illa, quæ circa annum 1530. sub initium mensis Iulij, contigit, ex qua eluione an tempestate dixerim, Vrbs multum de pristino decore amittit. Virulentorum quoque morborum contagio dictam Vrbs maximè reddit memorabilem, qui dictis annis 1094. 1434. in Concilio œcumenico 1502. 1564. & nostro tempore 1610. immaniter sunt grassati. Quamquam his plagis & miseris prædictis temporibus. Basilea plerumquæ veritas fuerit, tamen ex præpotentia Dei providentia, inflicta vulnera tandem sanante, sub legitimo prudentissimo Optatissimoque Magistratu, ad pristinum amplexitudinis gloriam, reuècta est, firmiterque S. Rom. Imperio eiusque Imperatoribus & successoribus adhæsit, à quibus varijs priuilegijs immunitatibusque dotata, paulo post ita effloruit, vt cum potentissimis Germaniæ vrbibus tertare posset. Cum Anglis & Bernatibus frequentia gessit bella, de quibus etiam victrix postea triumphauit.

Anno 1501. cum Confederatis finitimisque sibi Heluetijs (vulgo *Eyatgenossen*) arctissimam inie foederis societatem, cuius capita ipse Cæsaris Henrici die in pergamenis literis descripta, Sigilloque communita, in foro frumentario publice perlegebantur, in quorum fidem tota ciuitas iurando sese obstringebat.

Ad ædificiorum Ciuitatis Basilienfis hodiernam quòd attinet formam, eâ ex sequenti topographica eorum de descriptione satis clara clucefcit, quam hiccirco lectori certis numeris ob oculos statuere oportet præfium iudicauimus.

1. Turris à Sale cognominata (vulgo *Saltzthurm*) antiquissimum Basilea est ædificium, ad eommodum fluminis Traiectum isthuc exstructum, quo loco Ariouis Alemannorum Rex, dum à Julio Cæsare non procul à Basilea apud S. Apollinarem deuictus superatusque, fugam in Germaniam cepisset, Rhenum traiecit, & leuium nauium beneficio cum superstitis exercitus reliquijs euasit.
2. S. Andreæ dicata Ecclesia ex omnibus antiquissima in vrbe censetur, eo loco tunc exstructa, ubi vetus Hospitalè à Flore nomen habens erat constitutum, nunc vero ibi insignis illius & amoenissimæ aræ est prospectus, in qua quondam adhuc maioris vetustatis Templum S. Brändolfi fuit exstructum.
3. Monasterium Cathedrale Valentinianæ arcis fundamentis nixum, ab Henrico primo illic ædificatum est, quòd postea terræ motu collapsum, Henricus eius nominis successor secundus exrexit. Anno 1490. binæ illz summæ altitudinis Turres in Basilea sicut consummate.
4. S. Petri Ecclesia annuis prouentibus largè dotata Anno 1233. ædificari cœpta est.
5. Eo loco, ubi nunc S. Leonardii Templum sese ostendit, quondam antiquissima arx (vulgo *Vyldeck im Lemthal*) cognominata, fuit exstructa, ubi ciues iaculatoriam artem exercere consueverant. Ciuium Parochialis Ecclesia Anno 1002. Cœnobium vero Anno 1135. erectum, ac Regularium Monachorum Ordinis S. Augustini Conuentui dicatum.
6. Martini Templum Anno 1287. ædificatum, horribili terræ motu concussum, postea admirandis illis S. Virgily gradibus auctum ac renouatum est.
7. S. Albani sacra Parochialis ædæs Anno 1080. in Benedictrorum Cœnobium immutata est.
8. S. Huldrici Templum.
9. S. Mariæ Magdalensæ Ordinis Pœnitentiz Clastrum Anno 1089. à Nobilibus Vice Gubernatoribus (quos nunc *Vitzshubens vocant*) erectum, ac Monialibus dicti Ordinis dotatum, Anno 1293. à Rudolphi Habsburgensis Comitis (qui tunc robustissimo fretus exercite, ante Basileam castra metabatur) milite, nocturno incendio contrematum, postea ab Arnoldo à *Blatzheim* reædificari cœptum est.
10. S. Elisabethæ orthodoxum est templum.
11. Discalceatorum Monachorum Cœnobium Anno 1174. inchoatum est.
12. Augustinianorum Monasterium Anno 1174. eo loco ubi Nobilis Kraftiorum propopia suam habebat mansionem, exstructum est.
13. Vallis Gratiæ (Germanice *Gnadenthal*) celebre S. Claræ Ordinis Monialium est clastrum.
14. Dominicanorum Monasterium Anno 1233. ædificari cœptum, Cardinalis Ioannes Regulus instructissima librorum Bibliotheca in celebri illo Concilio, Græcorum M. S. præcipue dotauit.
15. S. Ioannis Ecclesia Anno 1398. à Nobili Cathedralis Ecclesiæ Canonico *Lichstaller* ædificata est.
16. Vniuersitatis Collegium minus, in quo nunc vtriusque Facultatis vici Doctoralis dignitatis promotionem accipiunt, primitus Nobilium Scholarem, postea D. Iacobi Zibols supremi tribuniplex fuit habitatio, cuius vxor post mortem mariti, abdicatis curis mundanis monasticam vitam amplectæ Anno 1235. prædictam Domum Senatui Basilienfi certo pretio elocauit.
17. Vniuersitatis autem siue Academia Basilienfis Anno 1459. à Pontifice Pio II. ad eum modum sicut Bononiensis in Italia, erecta, qui & eandem innumereis ciuium amore ductus, dotauit priuilegijs. In hac primum regiminis sui habens D. Georgius Andlau Metropolitane Ecclesiæ Canoniceus, & I. V. Doctor suscepit moderandas, Ioannes à Berensels Nobilis eques primo functus est consulatu.
17. Cûria Senatoria olim VValdenburg nuncupata post memorabilem illum Terræ motum, Anno 1508. à fundamentis ex quadrangulâ durissimum lapidum formâ fuit exstructa.
18. Hic Nobilitatis Architrictimium à Musæa dictum, (vulgo *zur Mucken genandt* situm est in quo postea Anno 1439. sub memorabili illa Synodo, Sabaudiz Dux Amadeus ad S. Mauritium Decanus, in Romanz Ecclesiæ Pontificem fuit electus, & Felix Quintus appellatus.
19. Domus Hospitalis.
20. Agrorum diuersorium (nunc *Ellender Herberg*) vnà cum S. Michaeli consecrato Sacello. Conradus in peregrinantium miserorum auxilium constituit, quòd olim Nobiles Canonici inhabitarunt, & in eo Imperat. Albertus Anno 1307. diuersatus, ab imminente mortis periculo est preseruat.
21. S. Theodori Parochialis Ecclesia quondam à S. Albano Filialis nomine indigata tunc inter duos pagos superiores heme & inferiori Basileam erat sita, ex his pagis Ciuitas minor in iustz Vrbs exreuit formam, quæ etiam post 1270. latertio muro circum: data est. Anno 1384. Ciuitas maior Basilea vnà cum eius suburbij Validissimorum mœnium ambitu, contra imminentem Anglorum, octoginta armatorum milibus constantem exercitum, cincta, aggeribus, muris, turribus, ac propugnaculis apprime munita fuit.
22. Carthusianorum Templum olim Vallis S. Margarethæ, & Episcopi sedes cognominatum Anno 1401. à Domino Iacobo Zibal supreme tribu-mopl. ædificatum, Anno 1431. ab eius Fratre Burchardo regali munificencia locupletatum, ac postea in Concilio à diuersis Ecclesiasticæ Religionis Benefactoribus ac Patronis, præcipue autem à D. Hieronimo *Scheekaputlein* auctum ornatum, & exornatum.
23. Anno 1276. S. Claræ Ecclesia Virginum Monialium in *Gnadenthal* societate inhabitata est.
24. *Clingenthal* splendidum Deo dicatarum Virginum Monasterium Anno 1224. ædificari cœpit.
25. Iustitiæ Domus, cui Famum S. Nicolai adiacet, Anno 1350. erecta est. Pònis autem Rhenanus Anno 1326.

Has hic Lector ædificiorum Ciuitatis Basilienfis genuinam & topographicam descriptionem ex ipis etiam Vrbs archiuis depromptam, quam æqui bonique consulas velim, mecumque vnà Deum Ter. Opt. Max. precare, vt dictam Vrbs aduersus quoscumque hostilis metus furores inrepidam defendas, Imperio fidem tueatur, ac hostibus formidabilem, vltèrius Felicitatis cumules thesauris.

C O N S T A N T I A .

CONSTANTIA, *Costen*/Sueuia vrbs. à Constantino Magni Constantini auo, dicta est, vt Leonhardo Aretino videtur, qui eam muro cinxit, Secus Picus illo carmine introduxit:

*Quos Constantini proles oriente subacta
Occiduas repetens stellanti murice terras
Condidit, & proprio signauit nomine.*

Vbi Picus à Constantini filio hanc auspiciatam dixit. Hæc vrbs, prius Vitudura nūcupata est, vt aiunt Aretinus, & Antoninus Pius in Itinerario. Ptolemæus Gannodurum lib. 2. cap. 8. tab. tertia vocat. Est autem episcopus plenissimus illic S. Conradus olim episcopus claruit, illic S. Pelagius requiescit. Est & ara illic instructissima, qua nobilior & preciosior non reperitur, Hic consilium fuit maximum, Anno 1414. de quo Platina in Ioanne, & Poggius Florentinus in Epistola ad Leonardum Aretinum. Est & tabula ibi antiquitatem præferens, cuius Aretinus meminit Hæc refertissima piscib⁹ vrbs est. Diu insolentias Helueticorum sustinuit, extra ciuitatem illius S. Gebhardus Confessor, iuxta & martyr, ossa condidit vbi 40. stadij. *Heiligenberg* locus nominatur, vnde comites orti sunt de *Werdenberg*. Ibi & lacus Lemannus, cuius meminimus lib. 8. & lib. 1. Hi autem, qui circa lacum, & Constantiam morabantur, antequam à Constantino restituta fuerat Constantia, Nantuates dicebantur ab antiquis secundum aliquos Natuantes: Horum Peutinger & Strabo lib. 4. meminere. Marlianus Nantuates, iuxta Helueticos esse & Sequanos scribit Plinius, lib. 3. cap. 19. nescio quid inferat alpinas esse gentes Hactenus Franciscus Irenicus. De eadem hac vrbe hunc in modum Monstus. Constantia vrbs Germania non admodum magna, sed pulchra & amœna, iacet in eo loco, vbi Rhenus rursum, ex lacu Podamico emergens in alueum redit, Ultra pontem, quem ibi habet Rhenus, hucusque crebra fuerunt ædificia, in altera scilicet fluuij ripa, sed quæ anno Christi 1548. ferè omnia igni hostili interierunt. Lacus omnium amœnissimus est, multaque castella & vicos vndequaque per ripas habet, aqua nitida, fundo glarioso ac perspicuo. Pisces fert varios quidem & multiplices, sed pro tanta aquatum magnitudine non admodum copiosos. Viginti millia passuum in longitudine patet, hoc est, quinque aut sex milliariibus Germanicis: latitudo alibi decem, alibi ad quindecim millia passuum extenditur, duobus scilicet aut tribus milliariibus Germanicis. Rhenus enim duos facit lacus, Venetum & Aeronium, vt veteres appellauerunt, inter quos Constantia sita. Hi nunc à loco & dominijs sortiti nomina, superior Constantiensis, & à castro, vt putant, atque eius loci dominio de Podmen, Podamicus lacus dictus. Inferior ab oppido dictus Cella Rudolphi, Cellacensis denominatur. In infima lacus superioris parte, Constantia est sita. Est hodie omnium in Acronij & Veneri littore, conditarum ciuitatum florentissima, diuisa in duo hominum genera Alij enim sunt equestris generis, alij plebei. plebei mercaturis & officiais intendunt. Equites veteribus patrimonijs cõtenti, redditibus aluntur, & equestrem dignitatẽ obseruãt. Si quis plebeius ditior factus ad equestrem locũ peruenire tentaret, ei nullo modo licere putãt. Ita per longa tempora vterque ordo in suis finibus consistit. Gubernatio tamen reipublicæ communis est plebeis & nobilibus. Fundus citum ciuitatem, omnium rerum est ferax vini, frumenti, pomorum, pabuli. Quod si Theatro conuersionis Gentium credamus, Constantia statim post tempora Constantini Magni, fidei, religionisque Christianæ ministros habuit S. Paternum, Landonem, & eius scholã alios, Anno plus minus CCCXX. Fuit autem primus Vindonissentium, idemque Constantiensium Episcopus, S. Paternus, aut, vt alij volunt, Anno CC. Zepherino Pont. Max. Antonino Caracalla Imp. Seueri filio.

S. GALLIOPP.

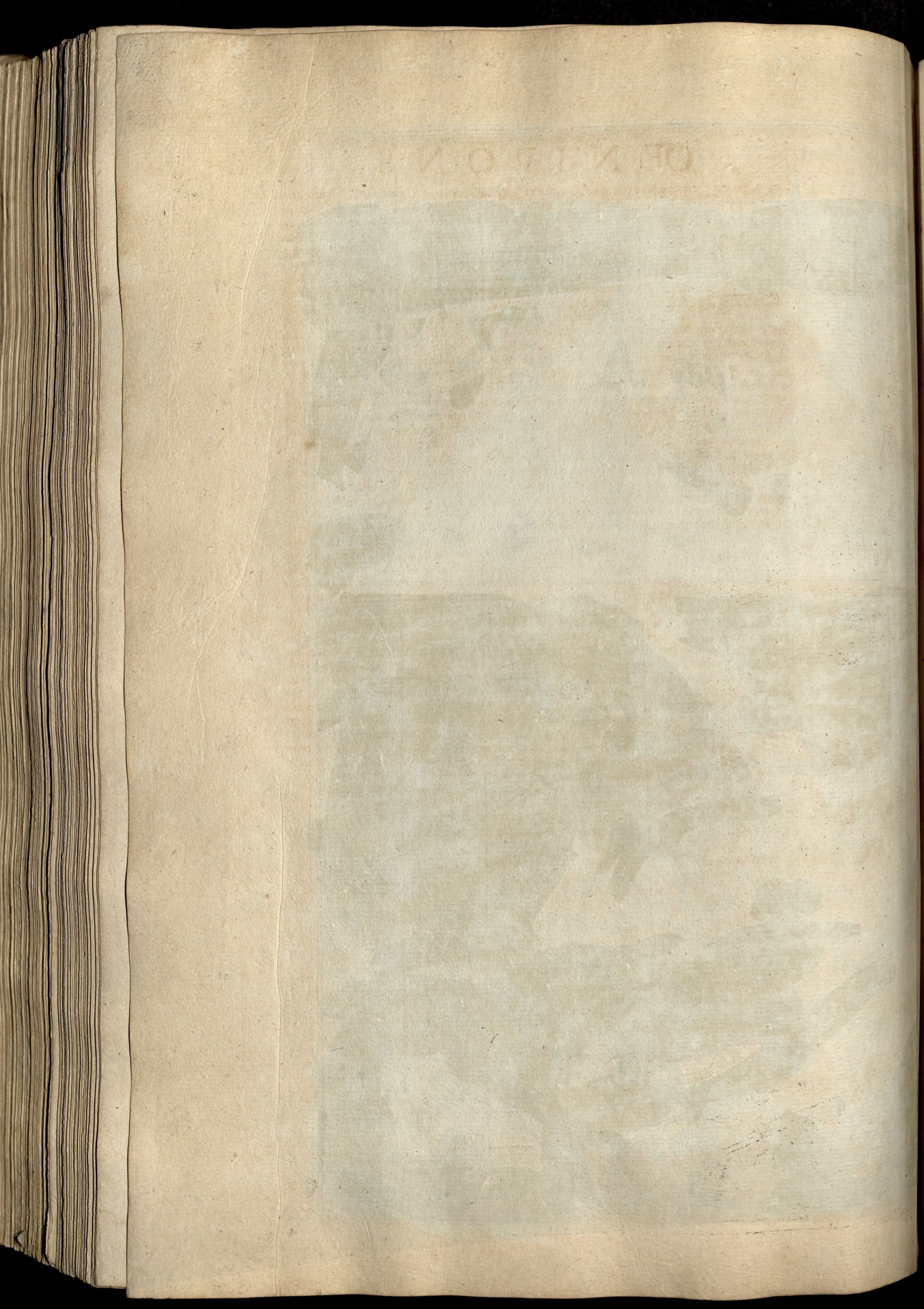
SANCTVS Gallus, vir iustus ac timens Deum, venit, vt quidam scribunt, ex Scotia, secundum alios verò ex Ibernia, vnã cum Columbano, peragratãque Normandia, Francia, & Burgundia, venit in Alemanniam. Iuxta lacum Constantiensẽ, vbi aliquanto tempore commoratus, tandem iuxta montana in solitudine confedit, vbi hodie monasterium & insigne oppidum Sangalli extructa cernuntur. Contigerunt autem ista anno domini 630. sub Dagoberto magno rege Franciæ. Porro initio prouisum est illi & sodalitiõ eius à rege Sigeberto & reliquis Franciæ principibus in regione montana, quæ postea appellata est Abbatis cella, vulgò Appenzell, pecore & lacte, vnde commodè viuere cum suis possent: ac deinde labentibus temporibus sui successores abbates maiora obtinuerunt apud reges & Imperatores, tandemque monasteriũ ex contributione elemosynarũ, ex largitionibus & legationibus adeo cepit ditescere, vt monachi emerint terras & homines. Fuit primum hoc monasterium nobilium & ignobilium schola, ex qua multi docti viri prodierunt, vt etiam aliquando sesquicentum studiosi & fratres illic fuerint enutriti, nulla alia cura distracti, quã vt literarũ studio, & ingeniosioribus artificijs, quæ nobiles animes deceat, intenderent. Vnde & ad diocesis Constantiensẽ multi episcopi hinc fuerunt petiti. Porro oppidum ipsum S. Galli, ante septingentos annos ceptum est sensim per domunculorum structuras & designata iuxta monasterium spacia ædificari, & quum longè post Vngari in superiori Germania grassarentur omnesq; terras vastarent, cinctũ mœnibus. Paruit ab initio ciuitas ipsi monasterio, usq; ad tempora Friderici primi, tunc propria imperij aduocacia ciuitas est administrata, quam & nepos eius Fredericus secundus anno 1220. confirmauit, post quos dies fuit imperio incorporata, licet interim multis obsequijs monasterio quoque fuerit alstricta, à quibus tamen, honestis medijs, & compensatione pecuniæ, aliorumq; bonorum successiuè liberata, ad propriam venit iurisdictionẽ in qua situs & imperij aduocacia, à regibus & Imperatoribus honorificè fuit priuilegijs, & libertate donata. Fuit quoque multis annis quibusdam dominis, terris & oppidis, quin & abbatibus ipsis concesserata, & tandem confederationi Helueticorũ perpetuò incorporata, anno domini 1454. Situs monasterij est intra mœnia oppidi, habetq; pauca domos inclusas, atque duos hortos, reliquæ planities, quæ diu noctuque absque maceria pateant, sunt ciuitatis, omniaq; includuntur muro, & turribus ciuitatis. Intra circũ monasterij patet omnibus locis immunitatis, qui non capitaliter preuaricantur, maleficium verò, seu crimen capitale, per ciuitatis iudicem punitur, si sit notorium, &c. Iacet hæc ciuitas Sangalensis iuxta & partim intra montes, in fundo agresti, sed habet prospectum amœnũ aerem salubrem, atque aquã optimam, prædia denique mediocriter bona. est populo ditus, & ciuili ordine composita. Operantur ciues in eo oppido variam lini texturam, habentque viros ingeniosos, & mercatores varias callentes linguas, quorum negotiatio extenditur ferè in totum Christianitatis orbem, non sine magna commoditate adiacentium terrarum & populorũ, præsertim Appacellenisum Rintalensium, populorũ monasterio subiectorum, Thurgoiã, & comitatus Toggenburgenis. Habent interim & negotiatores suũ lucrum, sed non sine periculo, quod vicini, qui suos labores eis cum emolumento vendunt, non expectant, Vitæ necessaria oppidum commodè habere potest à memoratis terris, puta pisces, carnes, lacte icinia, & reliqua. Frumentum petitã regione Podamicum attingente lacum, ad quem iter est trium aut plus horarum.

CONSTANTIA, vulgo Coftritz memorabile Suevic opp.

S. GALLI OPP. et *Münster* *Forum Helue-*
torum, a *serente* *Ottone* *Strigingenſi* *lib. v.*
Chron. a *S. Gallo*, qui in *Sueuia*, et *Con-*
ſtantienſi *territorio* *reſedit*, *erectum*.

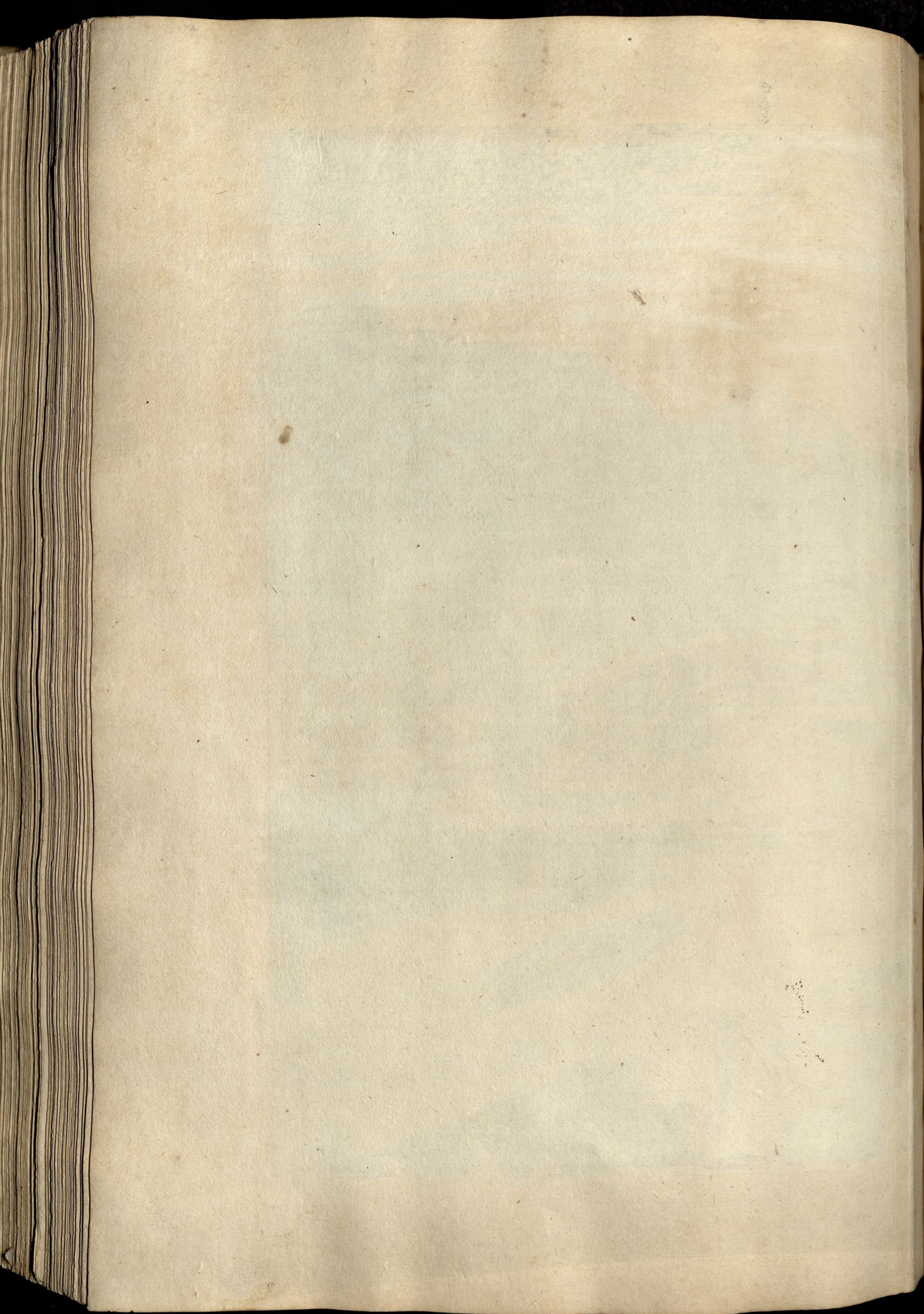
OE N I P O N S.

ENIPONTVS, Germanicè *Innsbruck* / oppidum Comitatus Tirolensis, perquam eleganti & venusta structura excellens, Oeno flumine irriguum, in quo Camera & parlamentum est eius ditionis, quo omnes, aliorum iudiciorum appellationes diriguntur, sedem etiam & aulam eius regionis principes sibi delegerunt, nec immeritò. Si etenim vicini fertilitatem soli, omni frumenti genus, & præcellentis vini copiam magna ex se vbertate fundentis consideres, si nobilitata pascuis, & irrigata fontium perennitate arua, si conualles amniculorum murmure latas, si denique venatio te capiat atq; delectet, statim, vbi deserueris oppidum, passim ceruorum, & rupicaprarum greges in montium passim iugis, in nemoribus atq; campis venantibus occurrunt, qui canum latratu & indagantium sagacitate turbati, opimam, iucundamque insectantibus prædam suppeditant. Cumque vniuersus hic comitatus, in ipsis ferè al^{is}ibus inter Bauariam & Italiam consistat, stupendæ altitudinis heic vitiferos, illic siluosos montes, & inaccessa hominibus iuga, perpetua niue candentia habet. Quin etiam argentifodinis hic comitatus, in primis apud oppidum *Schwarz*, adeò diues est, vt non modò ducatur, valdè opulento, præferri, sed etiã regno comparari posse videatur. Nam vti Cuspinianus, in sua *Austrasia* auctor est, pendet suo Principi quotannis ordinariè trecentum millium aureorum numum. Insuper, est & in coæris metallum omnium præstantissimum, cum vix alibi adeò ductile reperiat. Vix verbis exprimi potest, quanta sit huius loci, cum amoenitas, tum fertilitas. Videtur siquidem benignissima tellus mater, hunc sibi potissimum delegisse locum, in quem omnium præstantissima dona, quæ terræ ex se viscera gignere solent, largissimè contulit. Quamobrem non immeritò Tirolensis comitatus domini, Oenipontem oppidum inclutam sibi sedem delegerunt, quo fit, vt passim ædes viuo ex lapide constructas tanto artificio, decore ac sumptu ostentet, vt stuporè potius, quam admirationem spectantibus cicant. Prætorium magna ex parte deauratum, & iuxta, domus laminis argenteis contacta, magna admiratione spectantium videtur, a Maximiliano Cæsare ædificata. Qui plurimum huius oppidi venustate illectus, secundas, cum Maria, Ducis Mediolanensis filia, nuptias, splendidissimè toto mense ibidè celebravit. Iam enim Sigismundus Archidux Austria, Maximilianum hæredem suarum prouinciarum instituit. Priusquam enim Fridericus Imperator ex imperio, in quo quinque annis temper cum octingentis equitibus oberrabat, dum Matthias Hungariæ Rex Austriam æuastat ac populatur, Oenipontum rediret, Archidux Sigismundus, Alberto Bauarorum Duci filiam Friderici Kunigundim vxorem collocauerat, in scio & inuito patre, Comitatumq; Tyrolis cum adiacentibus superioris Austria regionibus, promiserat, quod Fridericus ægerrimè tulit, coegitq; Sigismundum, vt omnia in publica diæda reuocaret, cum non liceat alicui Austria Archiduci, vendere dominia sua, vel alienare alteri extraneo. ob id Sigismundus pietate motus in Maximilianum, cum videret hunc suis inuisum, sponte omnes suas terras (viente adhuc Friderico Imperatore, qui nullum ducatum durus pater filio dare voluit) illi donauit, reseruat sibi, vnde viuere possit, redditibus ac censibus. Sed vix biennio superuixit. Sigismundus enim post Fridericum, mortem obiit. Anno nostræ redemptionis M. CCCC. XCVII, relicta omni sua hæreditate Maximiliano Regi, itaq; curiam ex Principibus tunc habuit, qualem ætas nostra, neque vidit, neque vtebit. Plurimum etiam Imperator Maximilianus Oenopontis, vicinisque in locis venationi indulgit, adeò, vt sæpius maximis obiectus periculis, dum in altissimis rupibus, capreas, quas alpinas siue, rupicapras, nuncupant sectaretur, de ipsius vita dubitatum sit, qua de re euidentissimum hoc tempore indicium in rupe inaccessa, secundo, ab Oeniponte lapide, iuxta oppidum *Cyrell*, apparet, constituto ibidem, æternæ memoriæ tanti periculi conseruandæ gratia, crucis signo. Quemadmodum Maximilianus ipse poetico, de diuersis sui periculis edito opere, gentili lingua conscripto, testatur, Cui *Lewerdant* / indidit nomen. Fingen, inuidiam, & curiositatem quasi personas quasdam comicas, quæ ratione ac prudentia sua vitauerit, viceritque, & prostrauerit, vt olim *Heraule*, qui relicta voluptate, per saxa, per ignes laborem est consequutus.

Oenipons, sive Enipontus vulgo
Inspruck, Tirolensis comitatus
urbis amplissima. M. D. LXXV.

NVRNBERGA.

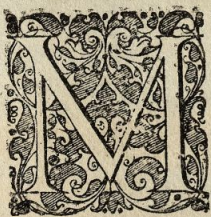

VRNBERGA, vrbs tota Germania & Europa celeberrima, emporium Germaniæ amplissimum, magnificis operibus publicis & priuatis ornata, arcem habet regiam in colle vrbi imminenti sitam vetustissimam, ex qua in vrbem & extra patet prospectus, à qua ciuitati nomen inditum putatur. Vetusti codices eam arcem castrum Noricum appellant, quod vrbs hucusque pro custodia habuit. Interluit vrbem amnis Pegnitius cum multis pontibus lapideis, duas vrbs partes coniungentibus. Est autem in agro sterili & arenoso condita, atque ob eam rem industrio gaudet populo. Omnes enim plebei homines sunt opifices ingeniosissimi aut plerunque negotiatores prudentissimi, repertores & magistri subtilium operum, quæ hominibus non parum conducunt. Numeratur vrbs ipsa inter nouas, quum nulla in ea antiquitatis inueniantur vestigia, nec à veteribus mentio de ea fiat, nisi quòd arx ipsa tanquam vetustatis monumentum à multis commendatur. Constat enim Nurnbergam, aut castrum eius, tempore Caroli Magni, in rerum natura fuisse. Siquidem habent historiæ Carolum Tassiloni duci Bauarorum indixisse bellum & illum tripartito exercitu oppugnasse: vnus iuxta Nurnbergam & loca vicina sua firmavit castra, alius ad Danubium confedit, tertius verò, cui Pipinus Caroli filius præfuit, ad Tridentum defedit. Ferunt etiam nonnulli, hanc vrbem sub initiis eius, quæ parua fuerunt, sub dominio fuisse nobilissimi comitis Francorum Alberti, qui per fraudem Hattonis Episcopi Moguntien. captus, & à Lodouico Rom. rege obruncatus fuit, & tunc ciuitatem vel locum illum in ius imperii transtulit. Et postquam in ditionem imperii venit, summa fide, constantia & officio, Rom. coluit imperium, regibusque Romanis semper fidem seruauit. In discordia tamen Cæsarum grauiam pertulit damna, præsertim cum Henricus IV. & V. pater & filius inter se discordes essent. Tunc enim Noricum castrum fuit obfidione cinctum & expugnatum. Postea Conradus Sueuus Rom. Rex vrbem instaurauit circa annum Christi 1140. & insigne monasterium, & abbatiam ordinis diui Benedicti ad S. Ægidium nuncupatum, in celebriori vrbs loco fundauit. Deinde temporibus Caroli Quarti maiore ambitu & nouis mœniis fuit aucta. Hodie verò munitissima est, altis scilicet mœnibus, antemurali, ingenti fossa, in finibus turribus & propugnaculis. Numerantur in hac vrbe 528. plateæ, & vici 116. putei aquarum, duodecim fontes ex truncis aquam euomentes: sex magna portæ, undecim pontes lapidei, tredecim communia balnea: cingiturque ciuitas duplici muro, in quibus sunt 283. turres, præter fortalicia & propugnacula. Habet senatum & magistratum à plebe distinctum. Nam verustiores ciues Rempub. administrant, & interim plebs suis rebus studet, de publicis minimè curiosa. Hercynia sylua olim occupauit fundum Nurnbergensis ciuitatis, sed temporum successu pro magna parte excisa fuit. Reliquiæ videntur semper hyeme & æstate. Pegnitius & Regnitius duo amnes paulo infra vrbem concurrentes, vnū efficiunt fluium, qui ad septentrionem lapsus infra Bambergam Mœno fluuiio miscetur. Regnitius, quem alii vocant Rednitium, originem ducit à Wyssenburgo, quod oppidum est ad meridiem Nurnbergæ. De hoc amne historiæ sic scribunt. Moranti Carolo Magno apud Ratisponam propter Hunnos, persuasum est fore, vt à Rheno in Danubium nauigari posset, si intra Radiantiam (hic est Regnitius) & Altimoniam fluuios fossa duceretur, quæ esset capax nauium: quia horum fluuiorum alter Danubio, alter Rheno miscetur: confestim rex ad locum oportunum accelerat, ac magna hominum multitudine congregata, totum autumnum in hoc consumpsit. Ducta est itaque fossa inter prædictos fluuios duum millium passuum longitudine, trecentorum pedum latitudine, sed frustra: nam propter iuges pluuias & terram, quæ palustris est natura, opus stare non potuit, sed quantum interdum egestum fuerat, tantum noctibus humo iterum relabente subsidebat. Ad hoc rumor increbuit, infideles irruisse intra limites Christianorum, quare Imperator coactus discedere, coeptum laborem deseruit. Aiunt prope Wyssenburgum adhuc apparere vestigium profundatæ fossæ. Anno Christi 1538. Nurnbergenses renouauerunt castrum suum, dilatauerunt & munierunt fortissimis propugnaculis, in quorum fundamenta posuerunt nummos quosdam magnos, aureos, argenteos & aeneos, cum tali inscriptione signatos:

DEO OPT. MAX.

S. P. Q. N. muros arcis non satis firmos ad sustinendos hostiles impetus, & iusta spaciorem adiectione; & multis subinde egestis ruderibus à fundamentis, magna cum laude erexit ac nouos fecit, Imp. Carolo V. Cæs. P. F. semper Aug. Rege Hispan. Catholico, Archiduceque Aust. &c. Et Ferdinand. fra. eius Rege item Rom. Hung. & Bohem. Romanique Imp. successore, &c. Patribus verò P. Christophoro Terzelio, Leonh. Tucherò, & Sebald. Pfintzingo. Anno M. D. XXXVIII. Mens. August. Hæc omnia vnum nummi latus continet. Sebast. Munsterus.

M I S E N A

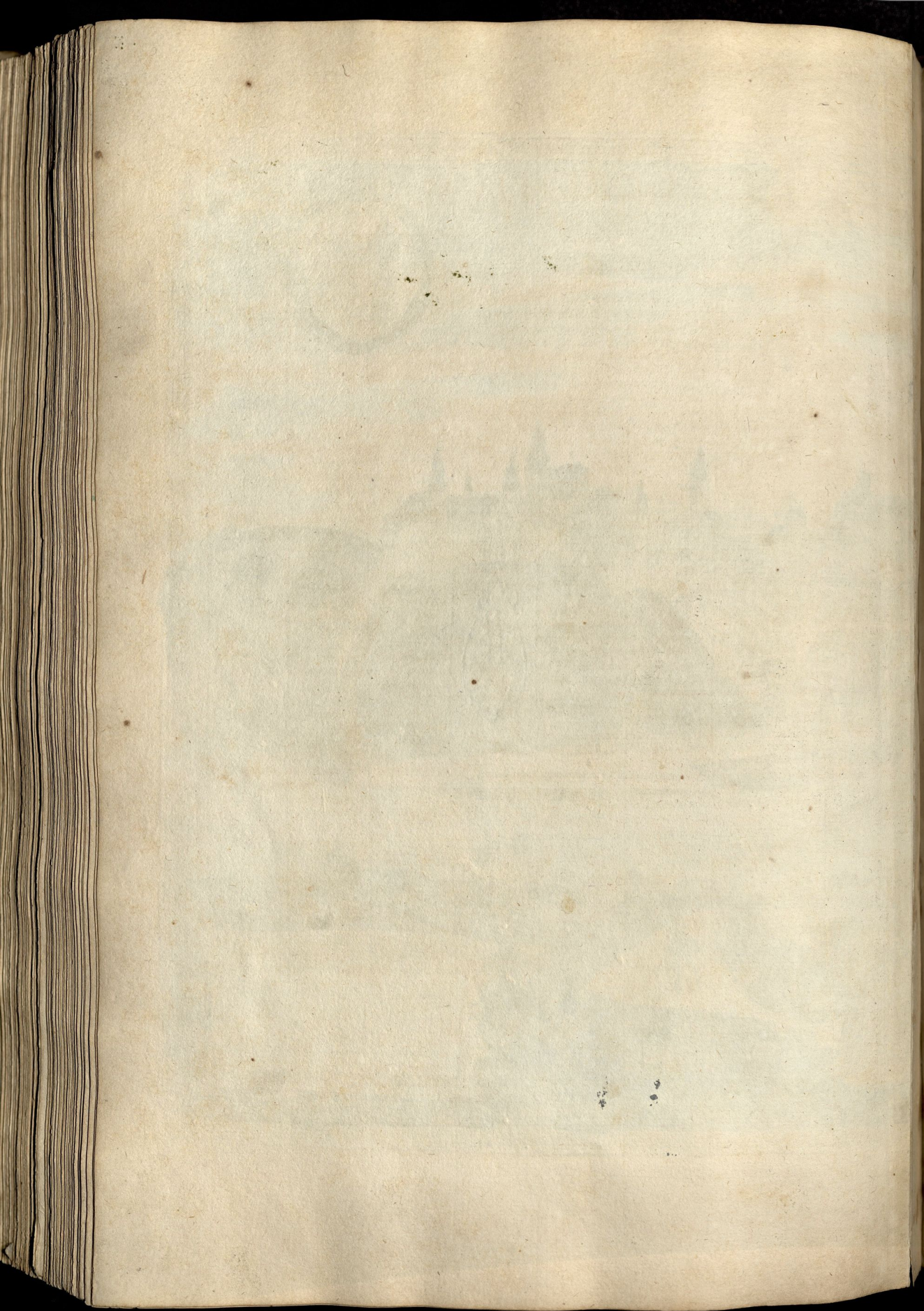

ISENA, vulgò Meissen/Hermundurorum vrbs præstās (Hermūdūros autē iuxta Albim habitasse, auctorum consensus est. Præterfuit Hermūdūrorum fines Albi, inquit Velleius, imò, in Hermunduris Albi oritur, vt scribit Tacitus. At constat ex eo Hercini nemoris saltu, quæ hodie sylua Bohemica dicitur, Albim oriri Itaq; sub Bohemicam syluam ad Albim fluium, olim Hermūduri habitauerunt. Misena itaque Albim, magnum & inclytum Germania fluium, vicinitate nobilitat. Eū Strabo nūc Albim, nūc Album, nomīnāt. Qui, vt Rithamērus perhibet, Multā, flumen magnum, quod Pragensem præterlabitur urbem, deinde Egram, ex monte Pinifero fluentem, post, Salam & Ortellam absorbens, ciuitatem Hamburgensem alluit, ac demum in Oceanum Germanicū vasto euoluitur ore. Misena porro, primū Romano Imperio paruit sub Henrico, eius nominis III. Augusto. cuius aliquāto tempore Gubernatores ac præfides in eā fuere, Bucco, atque Burchardus, Conradi itē II. A. temporibus vicecurator quidam Hermannus, in hac vrbe fuisse, legitur. Huius autem regionis tractus, in quo Misena est sira, quemadmodum ex Ottonis I. A. literis fuisse, legitur. Huius autem regionis tractus, in quo Misena est sira, quemadmodum ex Ottonis I. A. literis perspicui potest, Talemiūci nomen habuit, quā Bohemi, Zirbiam nominant, vt Cosmas Bohemica historia scriptor perhibet. VVendi verò Lomaciā nūcupant, Ditmaro Episcopo Mersburgensi in historia sua asserente, vbi & fluiorū Meisa, & lana, quorum nostrō etiā tempore, integra appellatio est, meminit. Quemadmodum etiam nūc vetus retinet nomen vallis quædā, vulgò, das Minsenthal, & clarum, vetustate, oppidulum, communiter Lemmas. Sunt, qui existant, vt Pirckhamerus, & Appianus, Misenam eam esse urbem, quæ Ptolomæo, Lupfurd. Quod quidem non omninò a vero alienum videtur, nam quondam hoc loci, publicum fuisse transitum, furtum, siue tractum, vetusta quædam suburbij nomina, denotant. Quorū alterū: Transitus superior, *Die Ober vohr*: Alterū, transitus inferior, *die Nider vohr*: appellatur. Et ad duos inde lapides, vltra Albim ascendendo vicus est, Rotschenbrode, cognominatus, qui a transitu etiā appellationem sortitur. Broda siquidem VVendorum lingua, furtum, siue transitū denotat: Lupf, verò vetus est in Germania viri nomen, sicuti & Rotsch, quod nūc communius efferunt, Graze, quemadmodum in literis, & perantiqus transactionū instrumentis, videre est. Misena autem, vnuerfa huic regioni denominationē suppeditat. In qua Episcoporum primū, deinde Marggrauiorum aula fuit: vrbs ante annos, D. C. LXX. inhabitantium frequentia, culta. Meminit eius Saxonia chronicon, Anno post natiuitatem Christi D. CCC. LXXXVIII. Moguntinorū verò annales eam primū ædificatam, anno post optatū Christi aduentum D. CCC. XXX. Imperij sui anno II. contra frequentēs Vngarorum incursiones, qui multis, eo tempore, incommodis, afficiebant Germaniam. Eum verò succedentes Augusti, ibidem firma retinuerunt præsidia, contra VVendos, qui vltra flumē agebant, sicuti & deinde Antistites & Principes contra Bohemos. Mons, in cuius cacumine arx videtur esse imposita, librata planitie vndique cinctus, foueis, naturæ beneficio firmis, munitur, ab eo, ad S. Afræ montem vicinum, pōns lapideus, arcuato opere mirabilis, protensus est. Vrbs ipsa situ partim est plano. Ex montibus duo, alter arcis, alter S. Martini, instar brachij ad Albim flumē sese extendunt, ipsamque urbem quasi amplecti videntur. Ad fluium Tubisch, vulgò dictum, mons Altenburgū sese protendit, ab arcē, quam ibi quondam extitisse perhibent, denominationem retinens, cuius iam nullæ supersunt ruinae, Naturæ etiam clementia, interamnis est Misena. nam qua solis spectat exortum, Albi flumine alluitur; qua verò meridiem, Tubischa. Ad occasum, præcellos exhibet montes. Ad Septentrionem autem, riuulum Misenam, habet, qui ad Schlosburgi montis radices, in Albim se exonerat. vnde huic vrbi nomen, euenisse putatur, qui quidem, etsi exiguus, celeberrimi tamen nominis eum quondam fuisse, constat. Porro, clarissimorum oppidorum vicinitas, magnarum nauium patiens flumen, consiti latissimis vineis montes, aeris denique puritas, hanc urbem commentabilem reddit. Quinetiam minerarum, & metallorū sunt montes ditissimi, eò, quod primo a Misena lapide, mons sit, Scharpfenbutgius cognominatus, argento & plumbo foecundus, & Fribergū versus, iuxta Mocckerigs pagum, altissimæ istæ fodinæ atque putei Monsigerthal, vbi metallici, ante annos viginti, à labore destiterūt, solum metallicarum rerum vbertate, præstans fuisse demonstrant. Nec ita à Misena præ ocul, ad solis occasum, ob aquarū inundationem, quæ puteos atque cuniculos obruerunt, fodinas à metallicis desertas, eaque loca nunc in agros, arborēta, & vineta esse mutata, constat. Primarius vrbs mons, solē orientem respiciens, Schlosburgū, tanquam arcis mons, dictus, castris duobus, præcellenti structurā conspicuis, decoratur, quorum alterum Principis est, ab Alberto Saxonie Duce ædificatum; Alterum Episcopi aula, à Ioanne, eius nominis V. inchoatum quidem magnificè, sed extrema artificum manu nondum pfectum. iuxta est in arcium duarum medio, Ecclesia cathedralis, ad occasum sacram ostentans ædiculam, principum tumulis & sepulchris percelebrem. Mons, ad solis vergens occasum, S. Afræ cœnobium sustinet, à Reinardo Episcopo institutum, quod nunc Saxonia Principum iussu, in scholam est conuersum, iuxta Misenam urbem, vtraque Albi ripa, ligneo pōntē tanto artificio & magnitudine coniungitur, vt vniuersum Romanum Imperium eā præstantiā pōntem, ex ligno præsertim constructum; non putetur habere.

MISENA HERMVN
DVRORVM VRBS.

1. S. Albi	10. S. Petrus	19. S. Maria
2. S. Petrus	11. S. Paulus	20. S. Antonius
3. S. Michael	12. S. Hieronymus	21. S. Vincentius
4. S. Vincentius	13. S. Martinus	22. S. Blasius
5. S. Martinus	14. S. Agnes	23. S. Barbara
6. S. Barbara	15. S. Ursula	24. S. Ursula
7. S. Ursula	16. S. Ursula	25. S. Ursula
8. S. Ursula	17. S. Ursula	26. S. Ursula
9. S. Ursula	18. S. Ursula	27. S. Ursula

GORLITIVM.

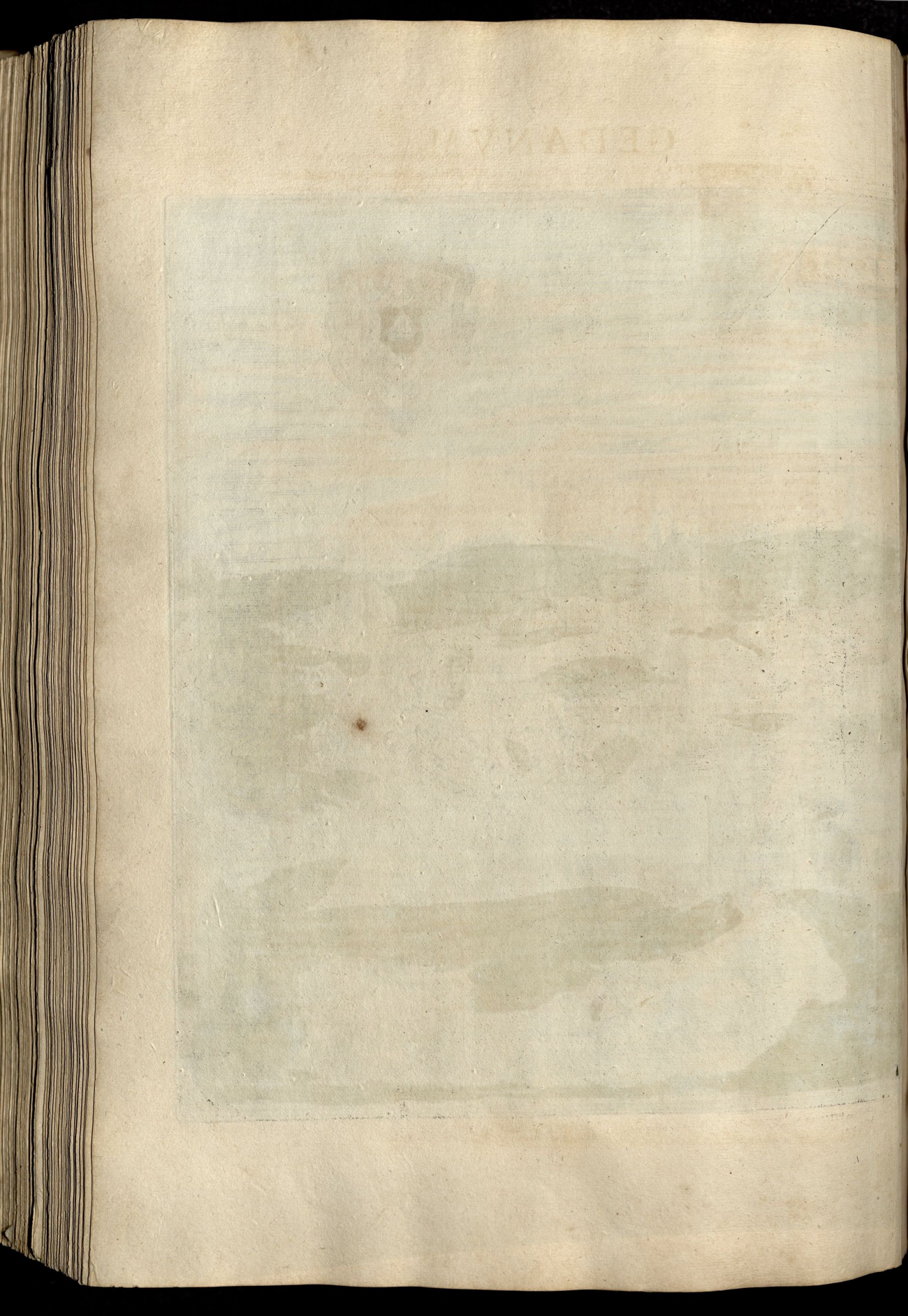
BOIEMIA, Germaniæ Regio, fines ab ortu Solis, ad Marcomannos & Quados ab occasu ad Noricos protendit. Meridionalem eius plagam Pannonia superior, nunc Austria dicta, occupat: sicut Saxonia & Misnia, Septentrionalem. Vniuersam Hercynia sylua perpetuo ambitu cingit, clauditque circum vndique ad Amphitreati faciem. Vnde æqua ei ferè longitudo atque latitudo, atque vtraque paulò amplius ducentis millibus passuum extenditur. Carolus Boiemia Rex, qui deinde imperio etiam orbis præfuit, in regiones illam duodecim descripsit, quarum vni duntaxat vocabulum à flumine Vltauia, quod Pragam interfuit, indidit: reliquas vndecim ab oppidis cognominauit, sed nonnulla eorum adeò aspera prolatu habentur, vt nisi Boiemus sit, aut sermonis Boiemii gnarus, ægrè illa alio ore pronunciauerit. Inter oppida Boiemia insigniora numerantur Marcomanniam versus, quæ hodie Morauia appellatur, Mutha, Chrudima, Hradecium Regina, Pardubicium Lytomissium. Inde à limite Noricorum, quos Bauaros cognominant, Glarouia, Domazlicium, Misfa, Tachouia eminent. Ab eo verò latere, quod ad Austriam spectat, locum primum obtinet Buducium, Crumlouia, Trebonia, Hradecium Henrici, sicut à Misnia, Pons, Cadana, Chomutouia, Austria. Nam Quadis, nunc Slesius, Hiaromirium, Glacium, Curia, & quædam alia oppida proximant. Intra, sus porò celebrantur Curhna, Colonia, Pelsina, Verona, Zitecium, Launa, Lana, Lytomericium, Taborium. Caterùm omnibus magnificentiæ antestat Praga. Etsi porò Gorlitiū oppidum, quod Boiemia limitibus non continetur, describuntur simus, placuit tamen compendiosam eius regionis enarrationem, ex Ioannis Dubrauij historia inferere, vt perspicuè magis lectores cognoscant, quam ipsius Boiemia regni vrbes censenda sint, & sicuri in eo regno quædam immediatè regijs moderantur habent, alia verò eius regni proceribus parent: Ita vicinis Boiemia regionibus, aliquas etiam inueniri vrbes, quæ licet eius regni oppidis non annumerentur, Boiemica tamen coronæ obtemperant. Harum ex numero Gorlitiū est, nobilissimum superis Lusatia oppidum, ædificiorum nitore atque frequentia clarum, murorum fossarumque ambitu, situ montoso, & Nisse fluminis propinquitate firmum, ex quo molitores, ceruisarij, tinctoris, aliique eius oppidi ciues, infinitas commoditates percipiunt: Eius transitus ponte ligneo, tecto percommode clauso, opportunè coniungitur. Præ cæteris autem tam publicis, quàm priuatis ædificijs, magno sumptu perfectis, Ecclesia vni Deo, nomine S. Petri dicata, & ciuica domus, præclara turri conspicua, eminet. Oppidum ipsum prima fundatione constructum, Anno post Christum natum M. C. XXI, eius annales perhibent. Funesto verò deinde incendio, Anno partæ salutis M. CCC. XXXI, immitis Vulcani feritate consumptum, vt ne vnica quidem domus remanserit. Post eam autem ruinam, anno ferè octauo, venustè reparatum, hoc est, ab orbe redempto, M. CCC. XXXX. Boiemia regno subditur, cuius etiam hoc tempore dominium fideliter agnoscit. Quoniam autem modo ad Boiemia coronam perueniret, Ioannes Dubrauius lib. 21, de rebus Boiemicis refert. Graui siquidem orto dissidio inter Ioannem Boiemia regem, & Ludouicum Augustum, dum incerti belli euentus, multorum oppidorum tum expugnatione, tum ditione Regi prosperè sceliciterque fauerent, Cæsar Bauarus ex candescens, Regem vt perduellem accusat, questus apud Germaniæ Principes, quòd ille sibi imperium in Italia vsurparet, voluitque, vt hostis palàm declararetur. Cuius defensionem Balduinus, Treuirensis Archiepiscopus, Regis patruus in se recipiens, magna tunc inter vicem impleret, impedit, quo minus declararetur rebellis. Alia itaque via Imperator Regem adoritur, Regno suo vicinos, Marchionem Misnia, & Ducem Austriæ, contra Ioannem instigat. Itaque Marchio Misnia, filiam Regi remittit, ducta Cæsar filia. Reuersus deinde ex Italia Boiemia Rex, tranquillis ad Cæsarem transmissis literis, eius Maiestatem demulcet. Responsoque non expectato, quantum militum in summa Fisci inanitate cogere potest, aduersus Fredericum Misnensem, causa vlciscendæ ignominia, cogit, improuisusque ad oppidum Gorlitiū, quo tunc Fredericus potiebatur, adest, primoq; illud aduentu capit, non ausa multitudine incondita & inermi diu repugnare: capit mox & arcem firmiter munitam, corrupto præfecto arcis, denique vno tumultuario prælio cum Frederico feliciter facto, quicquid per oppignorationem alienatum in Lusatia superiore fuit, id totum recuperauit, filiamque Iudith sibi redditam, alteri genero, multis parasangis, dignitate, & opibus Fredericum illum superantem, depactus est, nempe, Ioanni Regis Philippi filio, qui postea in regno Gallia patri successit.

GORLITZ

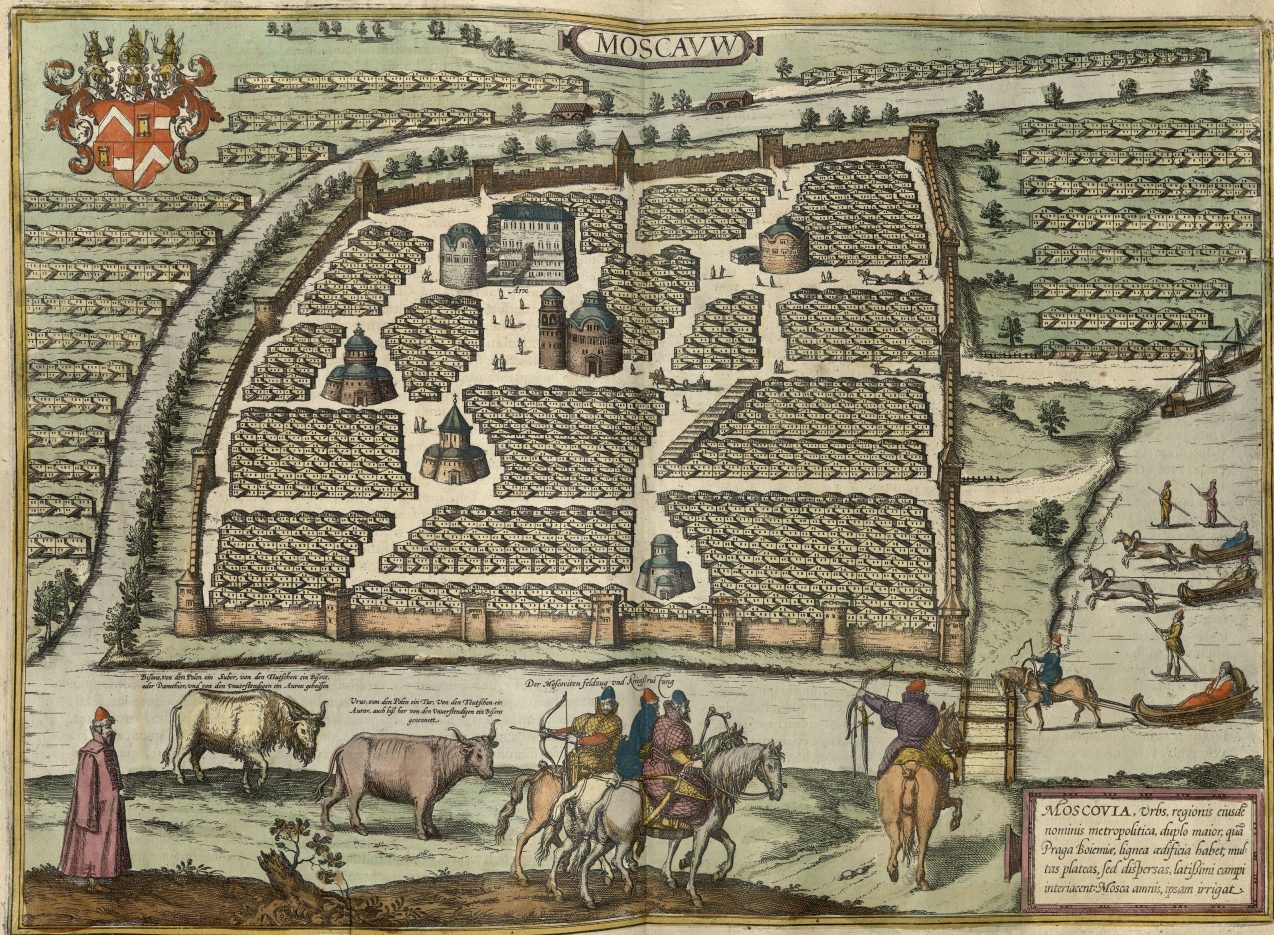
GORLITIVM, VRBS SVPE-
RIORIS LVSATIAE AD
VIVVM DELINEATA, ANNO
SALVTIS, MD. LXXV.

MOSCOVIA.

MOSCOVIA, vrbs Russiæ, caput & Metropolis, ipsa que Prouincia, & qui hanc præterlabitur fluuius, vnum idem que nomen habent, vernacula que gentis lingua, Mosquua, appellantur. Quod nam autem cæteris nomen præbuerit, incertum. Verisimile tamen est, ea à fluuio nomen accepisse: Nam etsi vrbs ipsa olim caput gentis non fuerit, Moscorum tamen nomen veteribus non ignotum fuisse constat. Porrò Mosquua fluuius in Tverensi prouincia, LXX. ferè supra Mosaisko *vverst*, (est autem *vverst*, Italicum ferè miliare) haud procul à loco, qui Oleschno dicitur, fontes suos habet, indeq; emenso LXXX. *vverst* spacio, ad Moscouiam ciuitatem decurrit, receptisque in se aliquot fluuijs, Orientem versus, Occam fluuiũ illabitur. Cæterum, sex supra Mosaisko miliaribus, primum nauigabilis esse incipit, quo loco materia ad fabricandas domos, aliosque vsus ratibus imposta, Moscouiam defertur. Infra autem ciuitatem merces, aliaque; quæ ab externis hominibus importantur, nauibus aduehuntur. Tarda autem in fluuio atque difficilis, propter gyros, seu mæandros, quibus multis incuruatur, nauigatio est: præsertim inter Moscouiam & Columnarũ ciuitatem, tribus ab eius ostijs passuum millibus in littore sitam: vbi CCLXX. *vverst* spacio, flexionibus multis, longisque, nauigantium cursum impedit, atque remoratur. Fluuius non admodum piscosus, vt qui præter viles & vulgares, nullos pisces habeat. Vrbs ipsa Moscouia lignea est, satisque ampla: quæ procul etiam amplior, quàm re ipsa sit, apparet, & trans fluuium villæ, vbi non multis retro actis annis, Basilius Princeps satellitibus suis nouam, Nali ciuitatem (quod eorum lingua, Infunde, sonat:) exædificauit, propterea, quòd cum alijs Ruthenis medonem & ceruisiam bibere, exceptis paucis diebus in anno, prohibitum sit, ijs solis bibendi potestas à Principe sit permessa: atque ob eam rem, ne cæteri eorum conuietu corrumpentur, ab reliquorum consuetudine sunt seiuncti, omnem siquidem potum inebriantem terræ Princeps capitis pœnâ prohibuit, bis, aut ter tamen in anno conceditur. Haud procul ab vrbe sunt aliquot monasteria, quæ vel sola procul spectantibus, vna quædam ciuitas esse videntur. Porrò vastâ ciuitatis magnitudo facit, vt nullo certo termino contineatur; nec muro, fossa, propugnaculisue commodè sit munita. Plateæ tamen quibusdam in locis, trabibus per transuersum ductis, obstruuntur, adhibitisque custodibus ad primam noctis facem ita obfirmantur, vt nemini noctu aditus post statam horam illac pateat: postquam, qui depræhensi fortè fuerint à custodibus, aut verberantur, spolianturque, aut in carcerem conijciuntur, nisi forte noti, honestique viri fuerint. Hi enim à custodibus ad sua deduci solent. Atque tales custodia, qua liber in ciuitatem patet aditus, locari solent. Nam reliquam vrbs partem Mosqua alluit, in quem sub ipsa vrbe, lausa fluuius illabitur, qui ob altas ripas rarò vadari potest. In hoc molendina complura, is publicum ciuitatis vsus constructa sunt, hisque fluuijs ciuitas nonnihil munita esse videtur, quæ præter paucas lapideas ædes, templa & monasteria, prorsus lignea est, domusque non intus, sed foris gradus, quibus in superiora cubicula conscenditur, in plateis habent. Aedium in ea vrbe numerum vix credibilem referunt, eæ Principis iussu conscriptæ numerum 41500. superarunt. Ciuitas hæc tam lata ac spaciola, admodum lutosa est, quamobrem in vicis ac plateis, alijsque celebrioribus locis, pontes passim extructi sunt. Est in ea castrum ex lateribus coctis ædificatum, quod ab vna parte Mosquua, ab altera Neglima flumine alluitur. Neglima autem ex paludibus quibusdam manat, qui ante ciuitatem circa superiorem castrum partem ita obstruitur, vt in stagni formam exeat, indeque decurrens, fossas castrum replet, in quibus sunt molendina, tandemque sub ipso castro, Mosquæ fluuio coniungitur. Castrum autem tanta magnitudine est, vt præter amplissimas ac magnificè extructas, ex lapide Principis ædes, Metropolitanus Episcopus, item Principis fratres, Proceres, alijsque quam plurimi, spaciosas in eo ædes ligneas habeant. Ecclesiæ in eo tam multæ, vt amplitudine sua, ciuitatis propemodum formam referre videantur. Sedecim etenim in eo inueniuntur, quarum tres S. Mariæ, S. Michaelis & S. Nicolai

MOSCAVV

Wissen von den Thier in Sibir, von den Thierfellen in Sibir
 oder Daurien und von den Wasserfischen in Sibir gezeiget.

Von den die Felle in Sibir, von den Thierfellen in
 Sibir, und die von die Wasserfischen in Sibir
 gezeiget.

Der Sibirischen Felder und Knecht im Sibir

MOSCOVIA. Urbis. regionis eiusdem
 nominis metropolitana. duplo maior; quā
 Praga Boemae, ligna aedificia habet; nulli
 vas plateas, sed dispersas, latissimi campi
 interiacent: Mosca annis, ipsam irrigat.

colai, murata, ceteræ omnes lignæ. Tres quoque in eo amplissima curiæ, in quibus nobiles aulici morantur: pallatium, in quo dux est, Italico modo constructum, sed non amplum. Hoc castrum roboribus tantum initio circumdabatur, atque ad Magni Ducis Ioannis, Danielis filij, tempora vsque paruum ac ignobile erat. is enim Petri Metropolitæ suauis, primus sedem imperij eò transtulit. Eius castri propugnacula, basilicæ, cū Principis palatio ex latere ab hominibus Italis, quos propositis magnis præmijs Princeps ex Italia euocauerat, Italico more extructa sunt. Regionis cælum adeò salubre est, vt ibi vltra Tanais fontes, præsertim in Septentrionem, ac etiam magna ex parte Orientem versus, memoriâ hominum nulla vnquam pestis sæuierit. Habent tamen interdum intestinorum, & capitis morbum quendam, pesti haud dissimilem, quem ipsi calorem appellât. eo qui corripuntur, paucis diebus pereunt. Ager vbique arenosus, qui mediocri siccitatis aut humiditatis excessu, segetes enecat. Accedit ad hæc, immoderata, aspera que nimis aëris intemperies, qua hyemis rigore solis calorem superante, sata quandoque ad maturitatem non perueniunt. Etenim tam intensa ibi quandoque sunt frigora, vt quemadmodum æstatis tempore apud nos æstu ninio, sic ibi frigore immenso terra dehiscat. aqua etiam in aërem effusa, sputumque ex ore proiectum, antequam terram contingant, congelentur. Anno M DXXVI. arbores rigore hyemis prorsus perierunt, quæ eo anno tam dura fuit, vt complures veredarij (quos ipsi Gonecz vocant) in vehiculis gelu concreti reperti sint. Fuerunt, qui tum pecora funibus alligata, Moscouiam ex proximis pagis ducerent, vique frigoris oppressi, vnâ cum pecoribus perierunt. Præterea, multi circulatores, qui cum vr̄sis ad choreas edoctis, in illis regionibus vagari solent, tum mortui in vijs reperti sunt. Quin & vr̄si ipsi, fame eos stimulante, relictis syluis, passim per vicinas villas discurrebant, inque domos iruebant, quorum vim atque conspectum, cū rustica turba fugeret, frigore foris miserè perijt. Atque tanto frigori, æstus quoque nimius quandoque respondet, vt anno sequenti, immoderato solis ardore omnia ferè sata exusta fuerint, tantaque annonæ caritas eam siccitatem consecuta est, vt quod tribus antea dengis emebatur, id 20. aut 30. post venderetur. plurimi pagi & syluæ, frumenta que, nimio æstu incensa, conspiciebantur. Quorum fumus ita regionem oppleuerat, vt prodeuntium hominum oculi grauiter fumo læderentur, & absque fumo caligo quædam oboriebatur, quæ multos obcæcauerat. Hæc & plura alia, lectu iucunda in totius imperij Moscici chorographia D. Sigismundi Liberi Baronis in Herberstain, Nexberg, & Guëttenhag, diligens & studiosus lector inueniet.

Terra Moscouia quadringentorum milliariorum patens argento maximè diues est, regi que plana omnis, non montosa, sed nemorosa plurimum & paludosa, fluminibusque Occa, Volha, Druina, Borystheneque, & Denepir irrigua, piscibus ob id varijs & feris abundat, quemadmodum Lithuania, à qua non multum discrepat, nisi quod, quia septentrionalior, ita frigidior sit. Pecora parua habet, & communiter mutila. Regionis metropolis Moscuia duplo maior quam Praga Boëmiz existimatur. Ducatus habet nobilissimos, ex quibus, ingruente bello, plus quam ducenta millia hominum duobus aut tribus diebus contrahuntur. Aquagenij potus, & medo, liquorque fermentatus, quem *quasetz* indigenæ appellitant. Arant ligneo aratro, frondibus arborum aut spinis apricant; segetes propter longum & intensum frigus rarè maturescunt, ideoque in stubis desiccant, triturantque aromatibus, & sublimatis calfactorijs contra frigus varijs vtuntur. De auena & melle aquam ardentem, siue sublimatam faciunt, & lacte etiam adeò forti vescuntur, vt sæpius ab eo inebriantur. Vino & oleo carent. Monetam habent argenteam, maiorem, & minorem, non rotundam, sed quadrangularem, oblongam. Ebrietatis vitium tanquam abominabile detestantur, & execrantur, idque

Magnus Princeps sub capitis pœna seuerissimè inhibuit, certam tamen temporarijs indulgit, in quibus genio hilariusculè indulgere solent.

GRODNA.

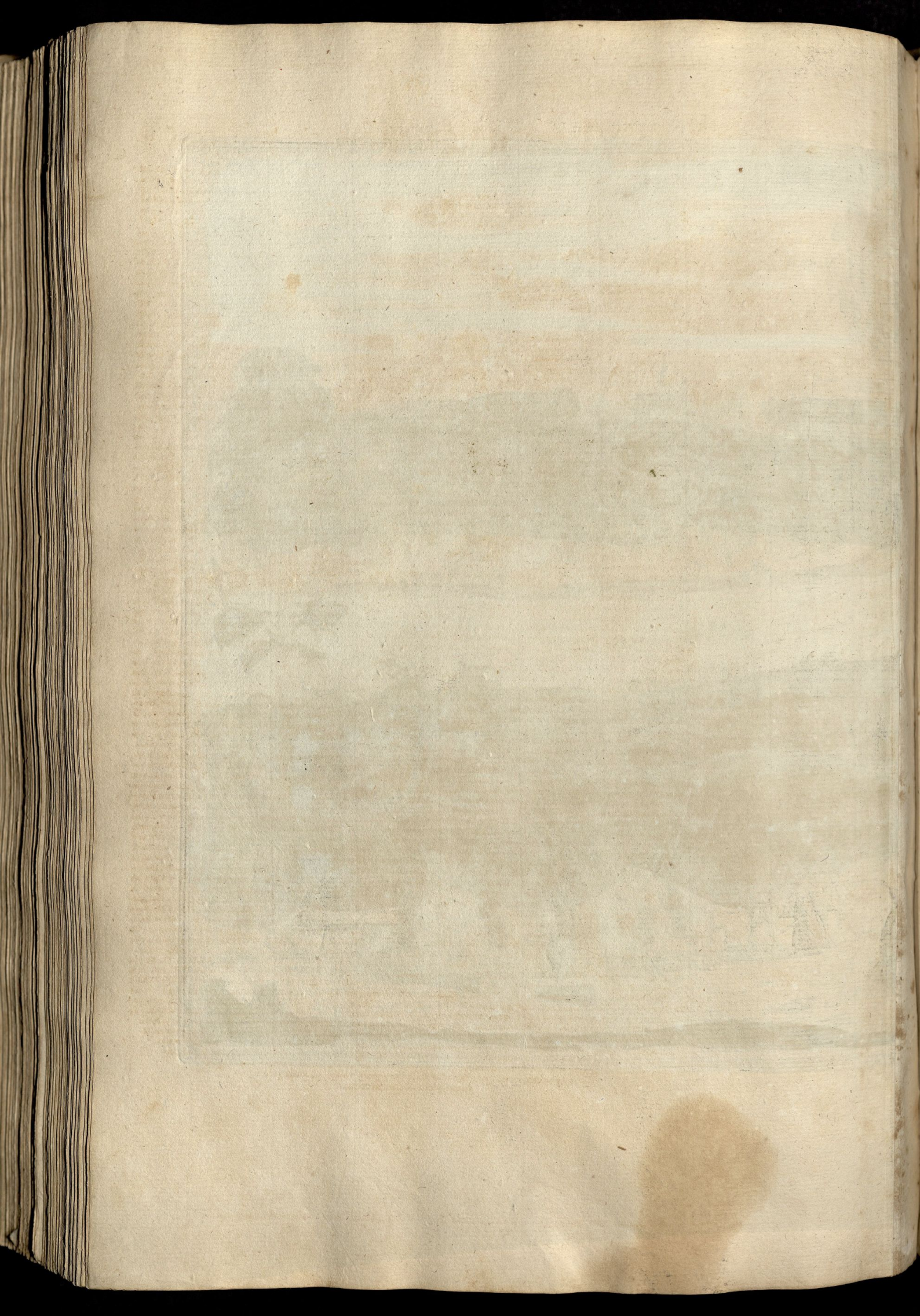
Itauia, latè patens, minuscque culta regio, Polonis, ad orientem connexa, palustris fermè omnis, & nemorosa est, cuius caput est Vilna, Episcopalis ciuitas, tantæ magnitudinis, quantæ Cracouia cum suburbiis omnibus. Proximæ deinde dignitatis est GRODNA oppidum, ad Cronon flumen, nunc Nieme dictum, partim in monte, partim in plano, pro regionis istius consuetudine constructum. In quo perpauca sunt domus contiguæ, pauca lateritiæ, sed ex materia rudi structura compositæ. nunc muro circumdatum est, nec propugnaculis portis aut turribus firmum. Arcem habet, & domum regiam, editiore in monte sitam, tutam Regi Poloniæ sedem præbens. Tria in eo murata conspiciuntur templa, nã reliqua omnia lignea sunt, quorũ alterum Polonis, duo Rutenis sunt alsignata, in quibus peculiari ritu sua sacra perficiunt. Duo etiam Ruteni alterum ligneum. formã rotundã, alterum lateritiũ in suburbiis habent. Campanaria, non ipsis templis, sed ante Ecclesiarum ingressum, vt plurimum videtur, ædificium nimirum ligneum, axibus & palis innixum, atq; fistucis impactum, transuersisq; trabibus colligatum atq; compositum, lapidum mole superinicta, vnde turris deinde cõsurgit, campanam, qua ad Ecclesiastica exercitia conuocantur, in summitate ferens. Eiusmodi etiam columnæ, ligneum pontem sustentant, quo vtraque Nieme fluminis ripa, couiungitur. Anno salutis M. D. LXXII. Serenissimus D. Sigismundus Augustus Poloniæ Rex, Magnus Lituaniæ Dux, Russiæ, totius Prussiæ, Massouiæ, Sarmogiticque dominus & hæres, comitia in hoc oppido habuit, quo Magni Moscouiæ Ducis Legati, mille ducenti viri, superbissimo vestium apparatu venustè ornati, & inastimabilis pretij onusti muneribus aduenerunt, quibus peculiaris, ruri, iuxta oppidum, locus, limitibus septus, alsignatus est, in quo ipsi tentoria, & domicilia castrensia crexerunt, quem ipsis, sine Polono comite egredi, non est concessa facultas. Eò etiam solenni pompa, incredibili fastu, Turcarum, Tartarorum, & VValachia Oratores conuenerunt, qui diuersis in locis, à Poloniæ Regis proceribus, sub patenti cœlo, sunt excepti. Mirabile dictu, quantis falsorum deorum superstitionibus oppidani, ac tota passim Lituania contaminata fuerit, antequam Christo fidem nomenque dedit. Refert enim Hieronymus Pragensis, qui ab Vladislao Poloniæ rege in Lituaniam missus, vt religionis Christianæ Pomeria propagabit, quòd primi, quos adiit ex Lituaniis, serpentes colebant: patres familias suum quisque in angulo serpentem habuit, cui cibum dedit, & sacrificium fecit in fœnò iacenti, hos Hieronymus iussit omnes interfici, & in foro adductos, publicè cremari. inter quos vnus inuentus est maior cæteris, quem sæpe ad motum igni, consumere nullo pacto valuit. Post hos, gentem reperit, quæ sacrum colebat ignem, eumque perpetuum appellabat: sacerdotes templi materiam, ne deficeret, ministrabant. hos super vita ægrotantium amici consulebant. Illi noctu ad ignem accedebant, manè vero consulentibus responsa dantes, vmbra ægroti se apud ignem sacrum vidisse, aiebant, quæ cum se calefaceret, signa vel mortis, vel vitæ ostendisse, videturum ægrotum facies ostensa igni, contra, si dorsum ostentasset, moriturum portendit: testari igitur, & rebus suis consulere, tuadebant. Delusionem hanc esse Hieronymus ostendit, & persuaso populo, delecto templo, ignè dissipauit, Christianosque mores induxit. Profectus introrsus, aliam gentem reperit, quæ solem colebat, & malleũ ferreum, raræ magnitudinis, singulari cultu venerabatur. Interrogati sacerdotes, quid sibi ea veneratio vellet, responderunt, olim pluribus mensibus, non fuisse visum solem, quem rex quidam potentissimus captum, conclusisset in carcere munitissimæ turris, gigantem deinde opem tulisse soli, ingentiq; malleo perfregisse turrim, solemq; liberatum, hominibus restituisse: dignum itaque veneratu instrumentum esse, quo mortales lucem recepissent. Risit eorum simplicitatem Hieronymus, inanemque fabulam esse monstrauit, solem vero & lunam, & stellas creaturas esse ostendit, quibus maximus Deus ornauit cœlos, & ad vtilitatem hominum perpetuo iussit igne lucere. Postremò alios populos adiit, qui sacram colere syluam, & quæ arbor procerior fuit, eo cultu digniore putauere. Prædicauit huic genti, pluribus fidei nostræ aperiens sacramenta, denique, vt syluam succiderent, imperauit. vbi populus cum securibus affuit, nemo erat qui sacrum lignum ferro contingere auderet, prior itaque Hieronymus, assumpta bipenni, excellentem quandam arborem detruncauit. tum secuta multitudo alacri certamine alij ferris, alij dolabris, alij securibus, syluam deiiciebant. Ventum erat ad medium nemoris, ibi quereum vetustissimam, & ante omnes arbores religione sacram, & quàm potissimè Dei sedem putabant, percutere aliquamdiu nullus præsumpsit. Postremò, vt est alter altero audacior, intrepidans quidam socios, qui lignum insensatum percutere formidarent, eleuata bipenni, magno ictu, cum arborem cædi arbitraretur, tibiã suã percussit, attamen in terra semianimus cecidit. attonita circa turba, flere, conqueri, Hieronymum accusare, qui sacram Dei domum violare suasisset, neq; iam quisquam erat, qui ferrum exercere auderet. Tum Hieronymus illusiones dæmonum esse affirmans, quæ deceptæ plebis oculos fascinant, surgere, quem cecidisse vulneratum diximus, imperauit, vt nulla in parte læsum ostendit, & mox ad arborem adacto ferro, adiuuante multitudine, ingens onus cum magno fragore prostrauit, tũq; nemus succidit. Ea in regione erant plures syluæ, pari religione sacræ, ad quas dum Hieronymus amputandas pergit, mulierum ingens numerus plorans atque eiulans, Vitoldum adiit, sacrum locum succisum queritur, & domum Dei adeptam, in qua diuinam opem petere consueissent, inde pluias, inde soles abstinuisset, nescire iam quo in loco Deum querant, cui domicilium abstulerint, esse aliquos minores lucos, in quibus dij respondere solebant, eos quoque delere Hieronymum velle, qui noua quædam sacramenta introducens, patrum morum extirpet, rogari igitur atque obtestari, ne maiorum religionem auferri sinat. Sequuntur & viri & mulieres, nec se ferre posse nouum cultum asserunt. relinquere potius terram & patrios lares, quam Religionem à maioribus acceptam, dicunt. Motus ea, in re Vitoldus, veritusque populorum tumultum, Christo potius, quàm sibi deesse plebem voluit, reuocatisque literis, quas Præsidibus Prouinciarum dederat, iubens parere Hieronymo, hominem ex prouincia decedere iussit.

GROD NA.

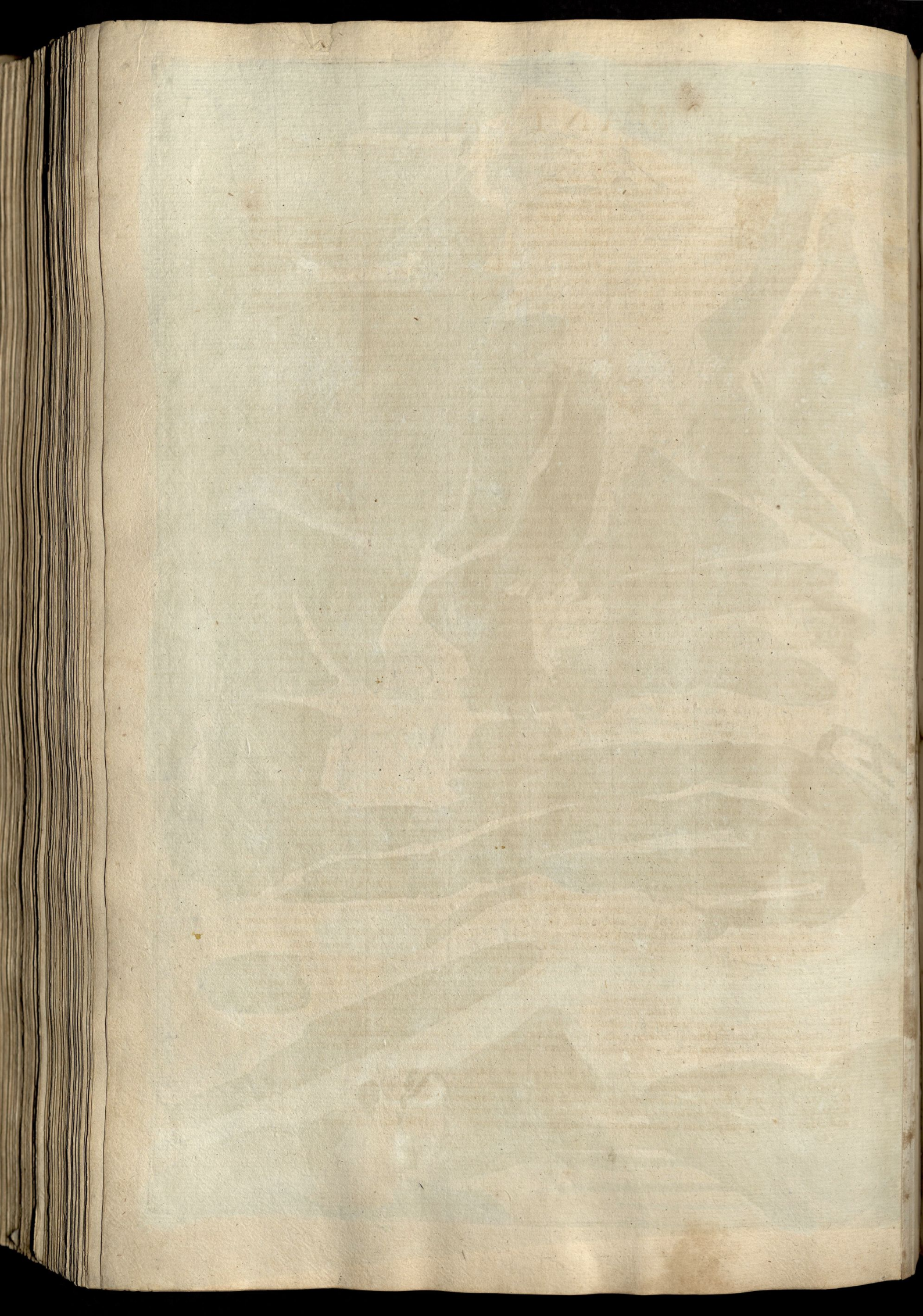

VERA DESIGNATIO
O VRBIS IN LIT
TAVIA GRODNAE.

VRBIS ROMAE SITVS CVM HIS QVAE
 ADHVC CONSPICVNTVR
 VETER. MONVMENT RELIQVITS
 PYRRHO LIGORIO NEAPINVENT.
 ROMAE. M. D. LXX.

MANTUA

MANTUA, peruncta Lombardiarum civitas, medio stagni, ab Oeno, filio Tiberij, & Mantus Titeſis Thebani
 vatis filia, ad Padum condita, & à nomine matris eius, Mantua, Virgilio Mantuano, poetarum principe aſſeren-
 te, eſt cognominata. Vnde Virgilius libro 10.

*Mlle etiam patrijs agmen ciet Ocnus ab oris,
 Fatidica Mantus, & Tuſci Filius amnis.
 Qui muros matrisque dedit tibi Mantua nomen.*

Poetarum clariffimo, illuſtriſſimo que principe Virgilio Marone gloriatur Mantua, cuius felix ingenium tam
 omnes eſſeſſe decet, quam imitari pauci poſſunt. Quemadmodum porro ad Adriam æque, atque ad Pontum
 Euxinum ſtudioſiſſimè olim enutriebantur equi: quamvis Strabo ſuo tempore hoc ſtudium prorsus deſeciſſe
 fateatur. Addit Dionyſium hinc ſibi genus, ad equeſtre certamen petiviſſe, & tota Græcia, equina ſobolis clari-

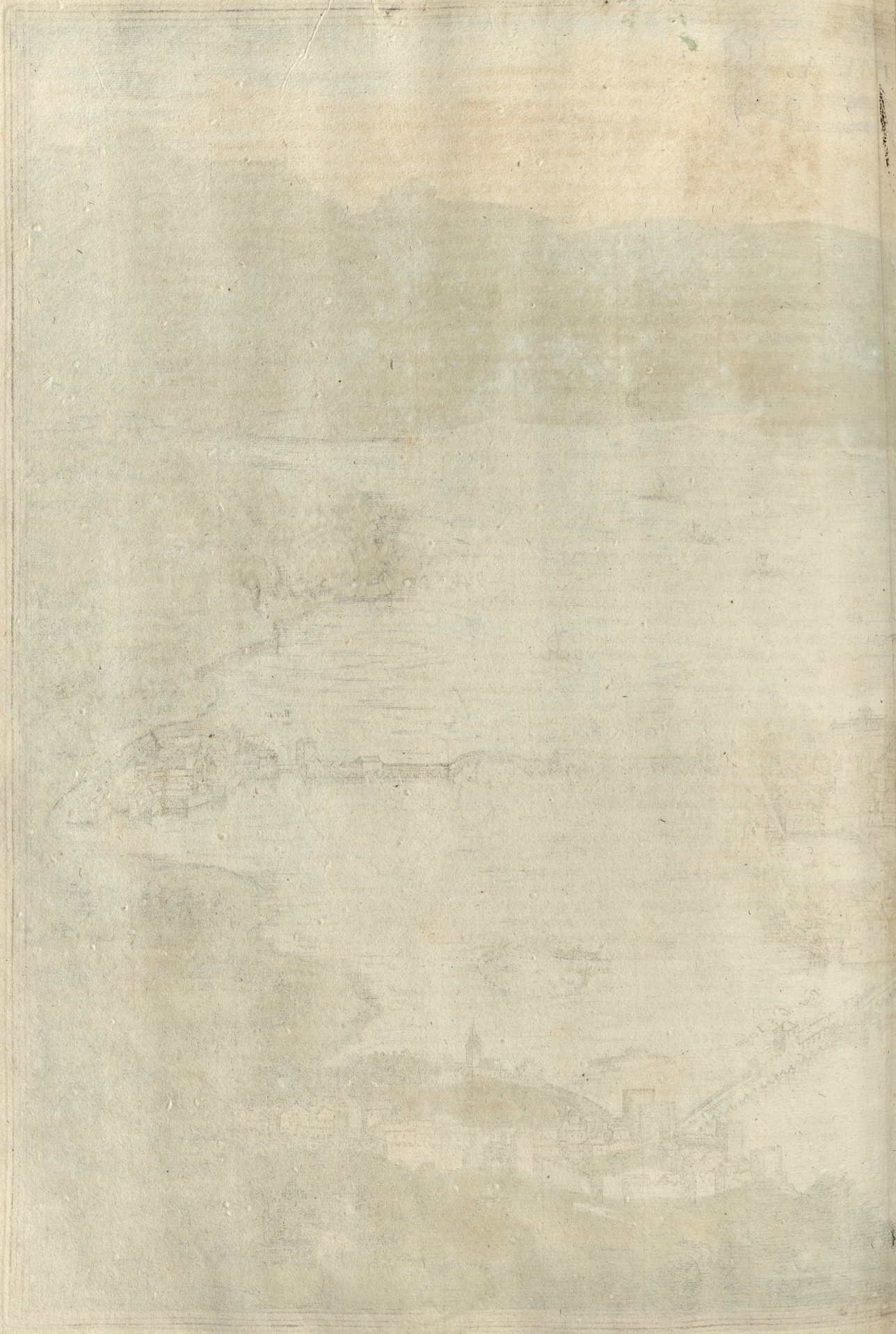
tatem apud Venetos præcipuam fuiſſe: ita noſtra ætate apud Mantuanos, generoſa equorum proles, magna cura educatur, qui cum loca co-
 lant lacubus & paludibus plena, non multum à Venetorum natura, & præſca conſuetudine recedunt.

De huius civitatis Mantuanæ primordio, Leander in operoſa & accurata Italia ſue enarratione, variorum opiniones prolixius referens,
 hanc tandem ſuam, vt virorem, interponit ſententiam. De Mantua inquit, principio, vt à diuerticulo redeamus ad rem, nos hæc adſcriimus.
 Urbem ante bellum Troianum, annis LX. conditam reperio, temporum huiusmodi ſuppuratione. Thebis Oedipus regnavit, quo tempore
 Hieroſolyms Abimelech iudex. Troia euerſa eſt quarto anno regni Abdonis Iudicis: & inter vltimum Abimelechi annum, vſque ad Ab-
 donis tertium, medij fuere LX. ſam Troia excidium urbem Romam annis CCCCXXXI. anteceſſit, vt D. Hieronymus teſtatur: Romam
 conditam à Romulo D. CCLII. ante Chriſti Saluatoris natalem, auſtor eſt Oroſius: itaque non comprehenſo eo tempore, quod ab inre-
 ritu Thebarum, quo Mantua recentior, vſque ad excidiũ Troia interfuxit, ex ætè ſumma collecta Mantua ante C. N. annis MCLXXXIII.
 conditam apparebit. In Mileſi tamen Chronicis traditur, ædificatam poſt natum Abrahamum annis DXXX. qui ante urbem Romam cõ-
 ditam fere DCLXX. ſunt. Abrahamum autem urbe Roma MCC. annis ſuperiorem fuiſſe D. Auguſtinus perhibet: ex qua ſumma ſi DXXX.
 deducamus qui natalem Abrahami nimirum, & initia Mantuæ interceſſere, dein DCLXX. ſumamus, quibus Mantua Roma antiquior addi-
 ditur DCLII. qui ab urbe Roma condita, vſque ad Chriſti N. vt Oroſius tradit, medij fuere, Mantuam ante C. N. annis MCCCCXXII. æ-
 dificatam conſequetur. Et quidem extra controuerſiam eſt, quin antiquiſſima, nobiliſſima que origo Mantuæ ſit, vt poſe que ab Oeno con-
 dita, ſicuti prædictum. Itaque ab initio Thuſci, qui autores fuerant, rerum in ea potiti ſunt; ab his autem ad imperium Gallorum devenit,
 quam illi in Italiam ab Arunte Cluſio acciti, in vlionem ſuperate ab Lucumone vxoris, circa Tarquinius Primum CC. ante Romam cre-
 matam annis, poſt ætate auream paulo minus MD. Hetruſcos ſenſim tranſpadana primam regione, poſt etiam Ciſpadana pepulere, ex qua
 tum Rhetus gentem reliquam Thuſcorum, vltra Padum in agrum Rheticum, qui nunc vocatur, eduxit, vt Cato, Polybius alijque ſcriptores
 perhibent. Itaque poſt Hetruriam Galli hic denominati ſunt, à quibus Tranſpadas, Ciſpadanasque Galliarum nomina: quia verò Cenomani
 ex vltimis Galliarum tranſalpinæ ſinibus proſecti, hæserant fortiti ſedes. Cenomanorum nomen hic remanſit. D. Gallis dein agrum hunc cepere
 Romani, de ijs inclinatae Romana, Gothi atque Longobardi: ſed his expulſis, Imperatorum, Cæſarum poteſtas redijt, qua rurſum labante,
 cum totius Italiae civitatis ſub nomine Romani imperij præliberis ſe gererent, eodem Reip. ſtatu Mantua fuit, donec ab Othone II. Imper.
 Thedaldo Comiti Canoſano, propter officia patris eius Adij erga Romanum imperium ſingularia, donaretur. Succeſſit in deomnato
 Thedaldo Bonifacius filius, qui cum abſque liberis matris obijſſet, Beatrix vxor præfuit, ac poſtea Mathildis filia perilluſtris mulier. Illi
 imperium huius urbis Henricum III. Imperatorem Aug. eripuiſſe, ſcribit Aequicola. Sed in Germaniam reuerſo Imperatore, cum ſuam ſibi
 poteſtatem Mantuani ruſum arripuiſſent, ea tam diu potiti ſunt, donec à Mathilde Comite vehementer & perarctè obſeſſi, rebus diffiden-
 tes, voluntariam deditiorem fecerunt pridie Calend. N. Quemb. anno à C. N. M. CXIII. poſt uſurpata libertatem XXXIII. Mathilde tamen
 anno ſequenti interceſſa fatiſ, ſub nomine Romani imperij viciffim in ſuo eſſe iure cõperunt. Ea civitatis forma dein ad annum à C. N.
 MCCCXX. duravit, vt Volaterranus & Aequicola perhibent. Tum enim dominatum occupavit Sordellus ex Vicecomitibus Goitinis, vt ſtre-
 nuus & prudens, qui primus omnium poſt Mathildem Comitum mantuæ princeps fuit. Deinde ab anno Chriſti M. CC. LXXIII. vſque ad
 Saluatoris annum M. CCCC. XXXIII. decem ex ordine principes mantuanæ temp. adminiſtrarunt. Quo tempore Ioannes Franciſcus 6.º
 Mantuæ princeps, à Sigifmundo Imperatore Aug. marchio dicitur eſſe, vt inſcriptio turris horologij Curia, verſus plateam patens indi-
 cat, vbi marmor hæc lenteſaria legitur: XIX. Cal. Sept. mantuæ principatum fortiſſimè cepit Ludouicus 6.º conzaga, abauis illuſtris marchionis
 Franciſci conzaga qui in principatu ſuſceſſit die 7. Id. Martij. anno poſt C. N. MCCCCVII. natus ann. 11. menſ. 9. dies 9. Hunc X. Calend.
 Octob. MCCCC. XXXIII. à C. N. anno Serepiſtus Sigifmundus quartus, ſuis manibus & ore marchionem mantuæ deſignavit, in magni-
 ficentiſſimo tribunalij, in foro D. Petri mantuæ, conceſſit inſignibus aquila nigra albo in campo, eũ rubente cruce. Urbis ipſa in medio palu-
 diſi poſita eſt, quas nunciis amnis creat, vt adeo municiſſima, ſi vlla Italiae civitas obtineat ſitum. Ampla ſplendideque ædificata eſt & multis
 diſi poſita eſt, quas nunciis amnis creat, vt adeo municiſſima, ſi vlla Italiae civitas obtineat ſitum. Ampla ſplendideque ædificata eſt & multis
 diſi poſita eſt, quas nunciis amnis creat, vt adeo municiſſima, ſi vlla Italiae civitas obtineat ſitum. Ampla ſplendideque ædificata eſt & multis
 diſi poſita eſt, quas nunciis amnis creat, vt adeo municiſſima, ſi vlla Italiae civitas obtineat ſitum. Ampla ſplendideque ædificata eſt & multis
 diſi poſita eſt, quas nunciis amnis creat, vt adeo municiſſima, ſi vlla Italiae civitas obtineat ſitum. Ampla ſplendideque ædificata eſt & multis
 diſi poſita eſt, quas nunciis amnis creat, vt adeo municiſſima, ſi vlla Italiae civitas obtineat ſitum. Ampla ſplendideque ædificata eſt & multis
 diſi poſita eſt, quas nunciis amnis creat, vt adeo municiſſima, ſi vlla Italiae civitas obtineat ſitum. Ampla ſplendideque ædificata eſt & multis
 diſi poſita eſt, quas nunciis amnis creat, vt adeo municiſſima, ſi vlla Italiae civitas obtineat ſitum. Ampla ſplendideque ædificata eſt & multis
 diſi poſita eſt, quas nunciis amnis creat, vt adeo municiſſima, ſi vlla Italiae civitas obtineat ſitum. Ampla ſplendideque ædificata eſt & multis
 diſi poſita eſt, quas nunciis amnis creat, vt adeo municiſſima, ſi vlla Italiae civitas obtineat ſitum. Ampla ſplendideque ædificata eſt & multis
 diſi poſita eſt, quas nunciis amnis creat, vt adeo municiſſima, ſi vlla Italiae civitas obtineat ſitum. Ampla ſplendideque ædificata eſt & multis

MANTVA.

Mantua, Lombardie Transpadanae
urbis clarissima et antiquissima,
conuulsissimum, in medio paludum
situm obrinet Anno salutis MD.
LXXV. ad diuum delineata.

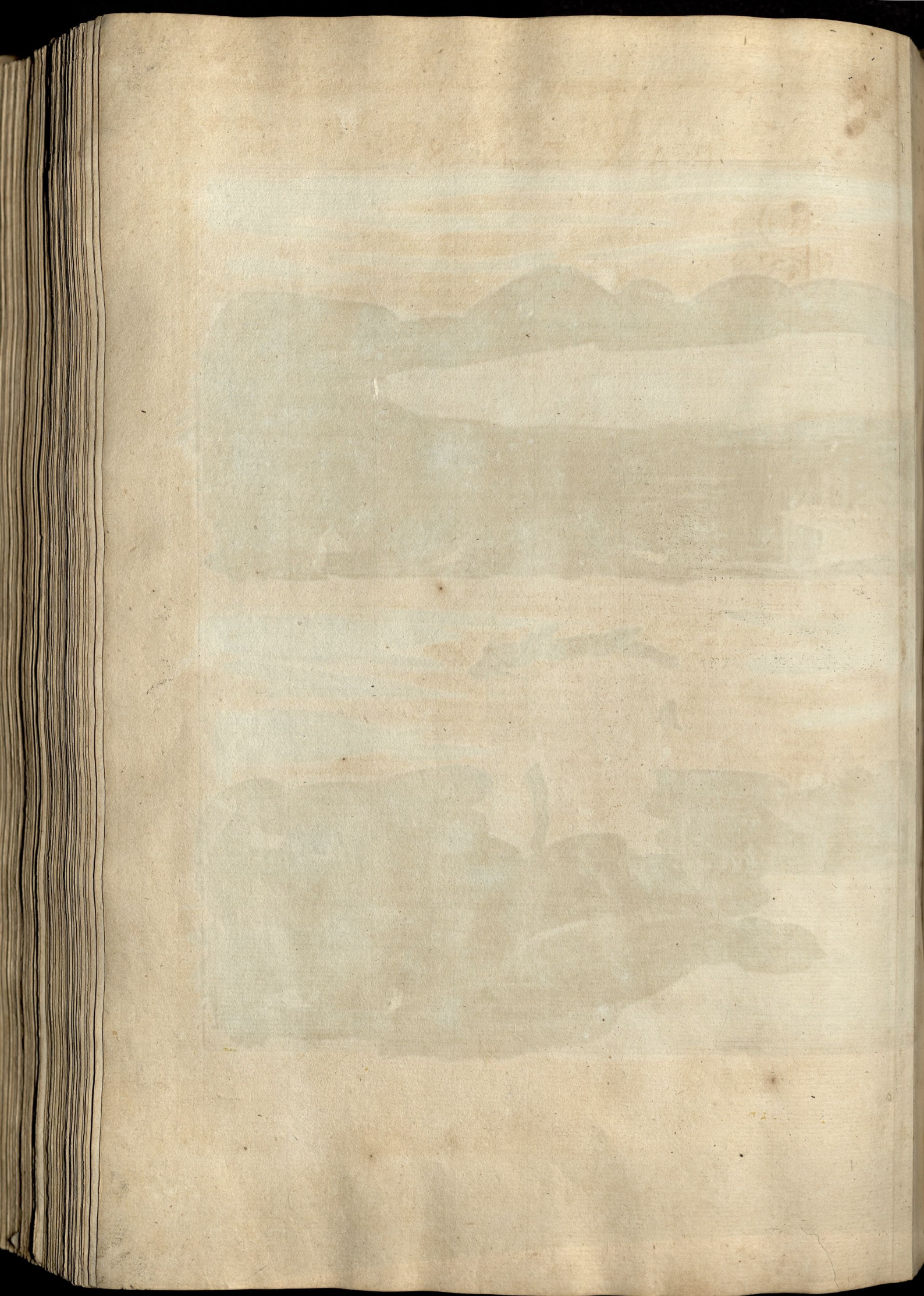
PUTEOLI. ET BAIÆ.

PUTEOLI, Campaniæ oppidum verus, iuxta littus marinum impositum in colli, initio Dica-archæam dictam, nimirum ab administratione iustitiæ, sanctissimoque imperio, Plinius, Strabo, Silius, Appianus, & Philostratus auctores sunt. Emporium Cumanorum Puteolos fuisse, posteaque colonis Romanis admodum frequentes redditos, & nomen à puteorum multitudine accepisse, vel, ut alijs placuit, à putore, quem hic passim aquæ calidæ, vi sulphuris emittunt, quapropter nonnullis etiam Phlegra vocatus sit Cumanus ager, Strabo memoria prodidit. A Liuvio Puteolorum mentio sæpissime fit, præsertim autem, vbi, colonos eo deduxisse Fabium Max. urbemque munivisse, neque multo post Annio Consule referente, decretum à Senatu, colonos in quinque ciuitates marinas, & inter eas Puteolos mitti narrat. Alibi etiam Annibalem ad Auernum prætextu sacrificij, profectum, sed animo capiendi Puteolos. Alio denique loco, Romanorum coloniam factam scribit. Urbis medio nunc templum antiquissimum ex quadrato lapide cernitur, quanquam vi terræmorum nonnihil deformatum. Id Christiani D. Proculo dedicarunt, & in aditu hanc inscriptionem adhuc habet. Calurnius L. F. Templum Augusto cum ornamentis D. S. I. Et alia quoque pars huiusmodi, L. Cocceius L. C. Posthumi. L. Auctus Archicæsti. Visuntur etiam hic ossa quædam humana vastissimæ magnitudinis. Plinius huius urbis memoriam pluribus in locis vsurpat. nominatimque Sil. cæruleum Puteolanum commendat: itemque natiuos, factiosque colores referens, purpurissum inquit, Puteolanum potius laudatur, quam Tyrium, aut Getulycum, vel Laconicum. Sunt, qui nouam hanc urbem dicant, & verus oppidum Puteolos non hoc in colle positum fuisse, sed aliquanto remotiore loco, vbi nunc ingentes adhuc ædificiorum ruinæ superfunt. Ego contra haudquaquam hanc recentem, sed ipsam urbem antiquam puro esse, non modo situ eius præfenti, quod propinqua littori portuique sit, de quo paulò post agemus, sed etiam reliquis pontis ab huius collis radicibus olim incipientis, prætereaque veterrimo illo templo, de quo dictum est, adductus, quanquam multo quondam ampliorem fuisse, quàm nunc sit, cum omnium antiquorum monumentis celebretur, minime negare velim, adeoque putem illa operum propinqua vestigia, vel partem urbis alias vel suburbia fuisse. Portus dein ad eius pedem valde commodus, atque tutus erat, quem opere factum, iactis in mare pilis, Strabo scribit. nam ad eiusmodi moles puluerem huius agri peropportunum esse, quod cum alia materie mixtus, validissime conglutinetur in aquis, atque solidescat. Cuius rei Vitruuius etiam testis est ac item Plinius, his verbis de terræ varietate scribens. Quis enim satis miretur, pessimam eius partem, ideoque puluerem appellatum in Puteolanis collibus, opponi maris fluctibus, merlumque protinus fieri lapidem vnum, inexpugnabilem vndis & fortiorem quotidie, vti que si Cumanò miscetur cæmento. Puluerem quoque Romanum, qui è rupibus intimis ad structuras hac memoria solet effodi, ab huius præstantia Puteolanum dici arbitror. Portus autem Puteolani vestigia ferme nulla superfunt quod partim à mari occupatus sit, partim, vti alia regionis opera, nemine curante, per se perierit. Contra in mari, XIII. vastissima pilæ turriti instar ex latere structæ, ac in ijs quibusdam arcus semirutæ cernuntur ex aduersum illis pilis, quæ item in æquore, iuxta Baias apparent. Pontem ab Caligula Imper. superinictum, quo transitus à Puteolano littore vsque in Baianum sinum iungebatur Suetonius his verbis amplissimè memorat. Nouum atque inauditum genus spectaculi excogitauit, nam Baianum medium interuallum, & Puteolanas moles, trium milliũ, & sexcentorum ferè passuum ponte, coniunxit, contractis vndique onerarijs nauibus, & ordine duplici ad anchoras collocatis, superiectoque aggere terreno ac directo in Appiæ viæ formam. Per hunc pontem vltro citroque commeauit biduo continenti, primo die phalerato equo, insignis quoque quercica corona &c. & gladio, aureaque chlamyde, postridie quadrigario habitu curriculo bijugi famosorum equorum, præ se ferens Darium puerũ ex Parthorum obfidibus, comitante prætorianorum agmine & in effedo cohorte amicorum. Hæc Suetonius. Post has pilas vltra Puteolos, in littore multi salubrium aquarum fontes prorumpunt. De quibus copiosè Leander, in Italiæ descriptione disserit. A Mortui Maris ostio per oram Baiani sinus ad Auernum, inde vsque Puteolos incedenti, tot eo tractu magnificarũ ædium operumque tanquam perpetui vici ruinæ conspiciuntur, vt certò credam narrationis fidem excessura, Primum circa Maris Mortui fauces asperrima rupes excauata cernitur, ita vt per eam nunc in sinum Baianum è Mari Mortuo commeare nauigia possint. Hanc olim sic excisam autumo, quo commodius ad alias circa lacum habitationes terra perueniretur: nimirum non superato rupis culmine, vel transmissio ratibus mari. Postea tamen collabentibus ædificijs, ijsque locis desolari paulatim incipientibus, nemine curam aquarum, vr arcerentur, sustinente, omnia mare hausit, vnaque viam silice stratum, quam in hodiernũ vsque diem pacatis & consistentibus vndis passim in fundo est cernere: quapropter cum olim isthac terra transiretur, nunc nauigio proficisci oportet. De cætero per litus ad Baias versus sumptuosissimorum operum ex alijs rupibus olim ad mare propendentium apparent partès, pilæ nimirum ingentes, quibus incumbabant. Erant illæ cum ædificijs ipsis ad viam, quæ à villis circa Mare Mortuum Baias ducebat, nunc autem vna cum via, quod supra diximus, ipsisque fundamentis ædium & partibus, in æquore conspiciuntur tantæ magnitudinis ac admirationis, vt æquidem curiosa ingenia plane cogant obstupescere. Baiarum inde vestigia sunt, ingentia nimirum pelago demersa operum fundamenta. Urbis interitus à vi terræmotuum exortus est: qua de causa paulatim emigrantibus colonis, tandem omnia marini inuasere fluctus, vt adeo iam nullum hic integrum ædificium superfit, præter balnea quædam iuxta vicinas rupes, vbi plurimæ quoque cauernæ cernuntur, ex quibus existimari potest, olim magnificas hoc situ ædes extitisse. Baias Plinius, Strabo, Suetonius, Tacitus, Appianus, Antonius, Mela, Silius, alijque plurimi scriptores compellant. Nominis originem à Baio quodam Vlyssis socio, hic sepulto, fluxisse scribit Strabo. Prope vestigia Baiarum in mari pilæ quædam crassitudinis immensæ conspiciuntur, ex cocto latere summo artificio constructæ, quibus aliæ similes haud procul Puteolis directo respondent, olim pontis imponendi causa iactæ, quo transitus à Baiano sinu recta per mare in Puteolanum iungeretur.

PVTEOLI ET BATAE

P A R E N S .

AREN S, vulgari Itolorum idiomate Parenzo, oppidum Histriae siue Dalmatiae ad mare Adriaticum, iucundo ac peramico situ, de cuius appellatione Bredebachius in Hierosolymitana sua peregrinatione ita scribit: Paris Troianus, cum Helenam Graeciae Reginam, Menandri regis coniugem, raptum pergeret, quae res Troiani excidij principium fuit, omnem suam classem in hac ciuitate instruxit. Et cum ipsa Helena raptam illuc ex Graecia reuersus, votoque potitus esset, a nomine suo ciuitati nomen imposuit, ipsamque Paradinum appellauit. C. milliaribus a Venetis, quorum imperio, distat, dignam Episcopo sedem praebet: Basilicam habet praestantibus diuorum

reliquis venerabilem, in qua S. Demetrij, Iuliani, Bertae, & Acolitae ossa magna religione asseruantur. Ex hac Parentina vrbe terrestri itinere Hierosolymam non incommodè perueniri posset, sed publica fidei literae, non facile impètrantur, & eò quod Histriae partes diuersos agnoscant rectores: partem siquidem eius Imperator Augustus, partem Veneti, partem Turcarum Caesar sibi vindicat. Itaque peregrinis tanquam exploratoribus suspectis non facile hac transitus patet: Eadem etiam de causa steriles sunt Geographorum & Topographorum de hac regione historiae, cum eam liberius perlustrandis nemini concedatur facultas.

M O D O N A .

MODONA Ptolemaeo, Methone, vrbs est littoralis Peloponensi in Messanica regione tam situ loci, quam mortalium industria valde munita, quam quum obsideret Philippus Rex Macedonum, Alexandri Magni pater, oculum amisit, ictu Sagittae, quam iecerat Afer oppidanus, cui quoque in scriptum erat, Afer telum Philippo immisit in oculum. opibus inpavidus, cui quoque in scriptum erat, Afer telum Philippo immisit in oculum. opibus inpavidus, cui quoque in scriptum erat, Afer telum Philippo immisit in oculum. opibus inpavidus, cui quoque in scriptum erat, Afer telum Philippo immisit in oculum. opibus inpavidus, cui quoque in scriptum erat, Afer telum Philippo immisit in oculum. opibus inpavidus, cui quoque in scriptum erat, Afer telum Philippo immisit in oculum. opibus inpavidus, cui quoque in scriptum erat, Afer telum Philippo immisit in oculum. opibus inpavidus, cui quoque in scriptum erat, Afer telum Philippo immisit in oculum. opibus inpavidus, cui quoque in scriptum erat, Afer telum Philippo immisit in oculum.

S E B E N I C O .

SEBENICO Antiquis Sicum, vulgò Sebenicho, vrbs maritima in Adriatici maris littore iuxta Dalmatiae fines, Venetorum imperio patet. In quam, asserente Plinio lib. 3. Naturalis historiae, cap. 21. Diuis Claudijs Veteranos transmisit,

sibinium, Ptolemae Sicium vulgo Sibericho. Dalmatiz opp:

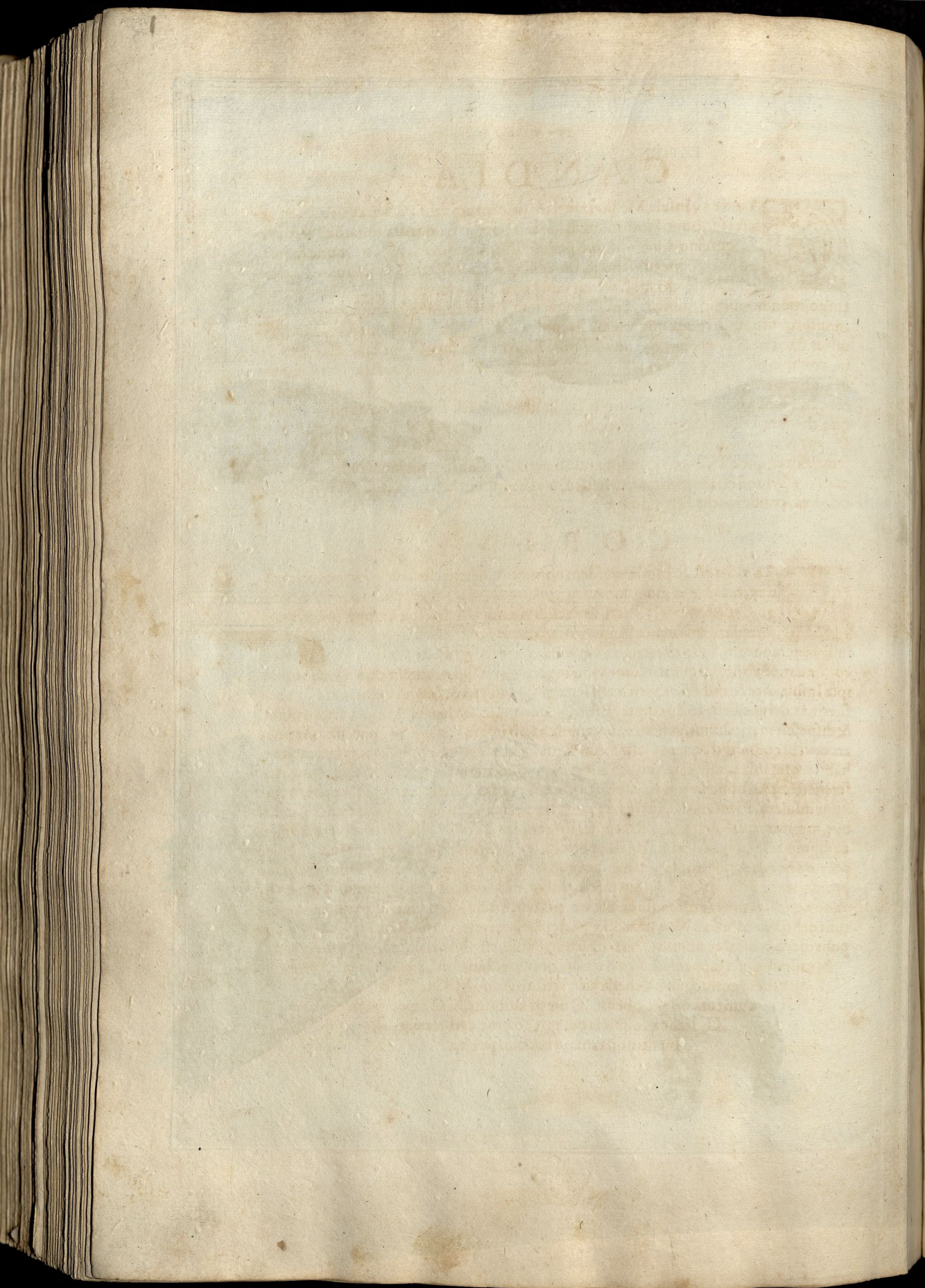
CASTEL DE S NICHOLE

PARENS. Sive Parenatium vulgo Parenzo Histric opp:

MODON, sive Modona, quondam
Mecbono, ciuitas et litoralis Pelop:
pongi, in Aegaea.

CANDIA.

CANDIA, Insula Mediterranei maris, centum vrbiū fama celebris, vt veteres scribunt. Plinius autem suo tempore, in ea, quadraginta: Bellonius verò, qui eam diligentissimè perlustrauit, atque descripsit, tres nunc tantum recenset, Caneam, Rhetimon, & Candiam. Alij etiam Gnosum, Minois regiam & Strabonis Cosmographi patriam, connumerant. Candia verò, metropolitico honore conspicua, de qua etiam insula ipsa cognominatur, vrbs est, natiuo montium situ, muris quasi circumuallata, portu, loci natura arteque munito, tutam nauibus stationem præbens, qui ad mercium securitatem turri scite, affabreque ædificata, communitus, videtur. Hanc vrbs, cum vniuersa insula, in potestatem primum redegit Romanorum Metellus Creticus, & deinde sequentibus temporibus, sub Imperatoribus Constantinopolitanis, diutius fuit, postea concessa Bonifacio Montiferatenfi, à quo demum Venetis, magno diuendita fuit, Anno M. D. XLIV. In hac proinde vrbe, Prætor Venetus, ius semper dicit. Agro gaudet omnium præstantissimo, maluatici vini feracissimo, quod à Venetis, quia ipsis insula paret, Venetorum maluaticum, vulgò, nuncupatur. Syluosi etiam montes cupressi tabulas, ex quibus cistæ, gratissimum spirantes odorem, conficiuntur, suppeditant.

CORFV.

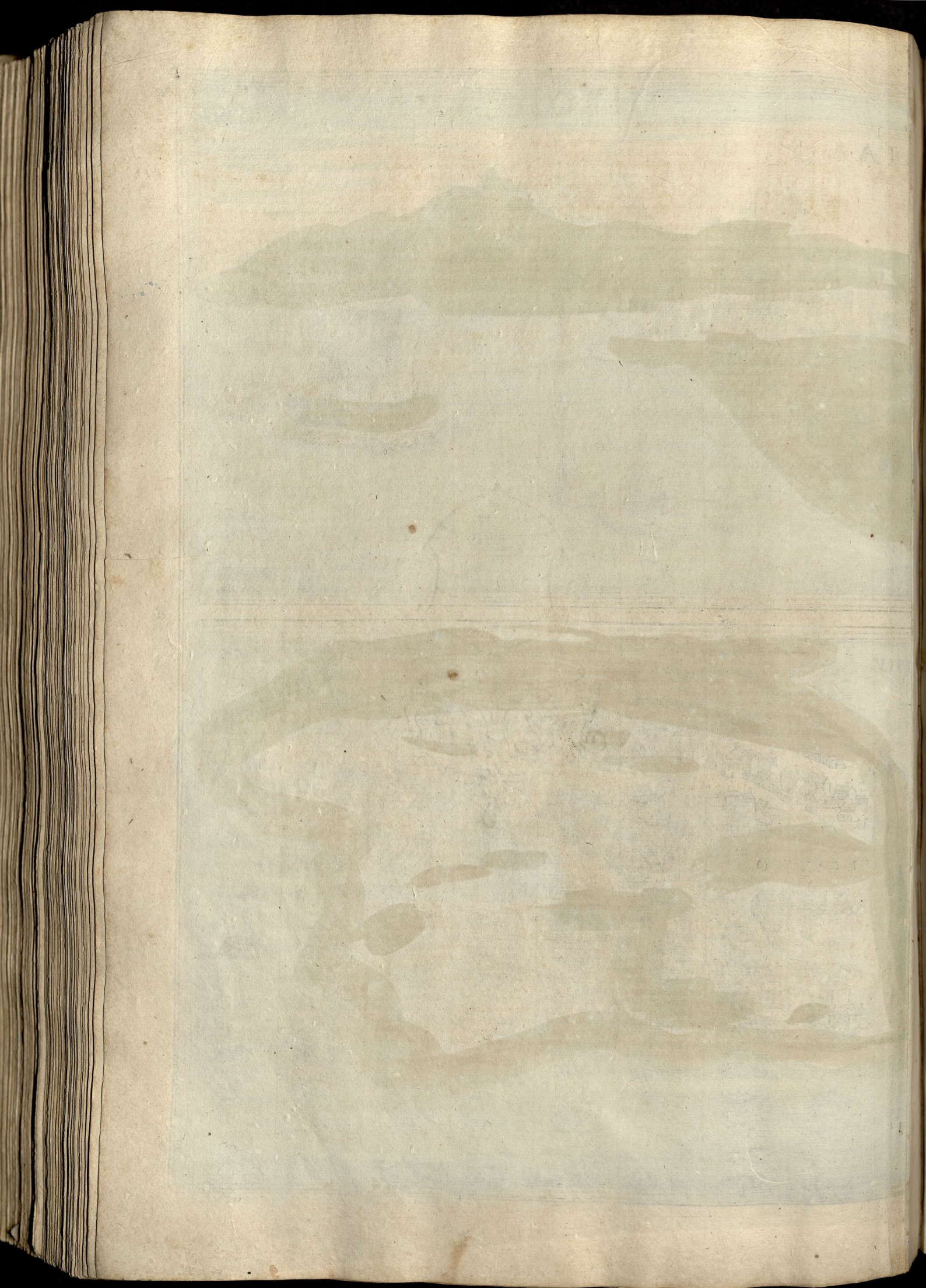

VRS, sita est, in Insula eiusdem nominis Chersoneso, aut promontorio potius, quod se in montis formam, in Ionium mare extendit. In hoc montis iugo, arx est, quam nouam, in decliui altera, quam veterem appellant; Harum mœnia fortissima, & propugnacula, ad securitatem munita, validum etiam in ijs veteranorum, bello exercitatorum Venetorum præsidium, maris vicini tutelam conferuat, & ab hostium formidine vrbs incolas liberat. Hæc autem castra, videntur ab ipsa Insula, arte & industria hominum separata, quasi vna & eadem cum ipsa olim terra fuerit, ac deinde sit freto dirempta: Effringit enim illic, ac separat Insulæ continentem, & dispefcit maris fluxus, vt fiant castra insularia, ab ipsa insula Corfu, præcisa. At pons arces vrbi coniungit, quem Castrenses, siquidem voluerint, applicant, eaque ratione, habitatores insulæ esse videntur, & in oppidum, quod obuiam iacet, pedites abeunt. Auferentes autem hunc pontem, scaphis rursus efficiunt transitum nauigabilem, iterumque fiunt insulani, ab insula Corfu, separati. Ad radicem montis, vrbs, multis habitata ciuibus, montem quasi cingit, & dictas arces in se comprehendit. Illa Metropoleos nomen ac dignitatem in vniuersa hac insula, obtinens, Archiepiscopali sede ornatur. Habet portum insignem, & multarum nauium capacem, cui adiacet sinus, ad Isthmum huius promontorij situs, qui non solum piscibus abundat, sed & auibus aquatilibus diues est, vt non quotidiano tantum vsui, sed & cæteris rebus hominum, quas delicatorem requirunt delitiæ, satisfaciat. Non procul item ab vrbe locus est, admodum amœnus, Pagopolis dictus, vbi sal conficitur. Vrbs aquam potabilem non habet, sed eam fons quidam in eadem insula suppeditat, Cardachus nomine, hinc eam nauiculis & cymbis, in vrbs conuehunt, Venetis hæc vrbs ab Anno M. CCC. LXXXII.

cum tota insula, obedit. Quæ in ambitu CCC. in longum,

XL. Italica milliaria colligit, olei ac ceri ferax, frumenti non tantam copiam præstat.

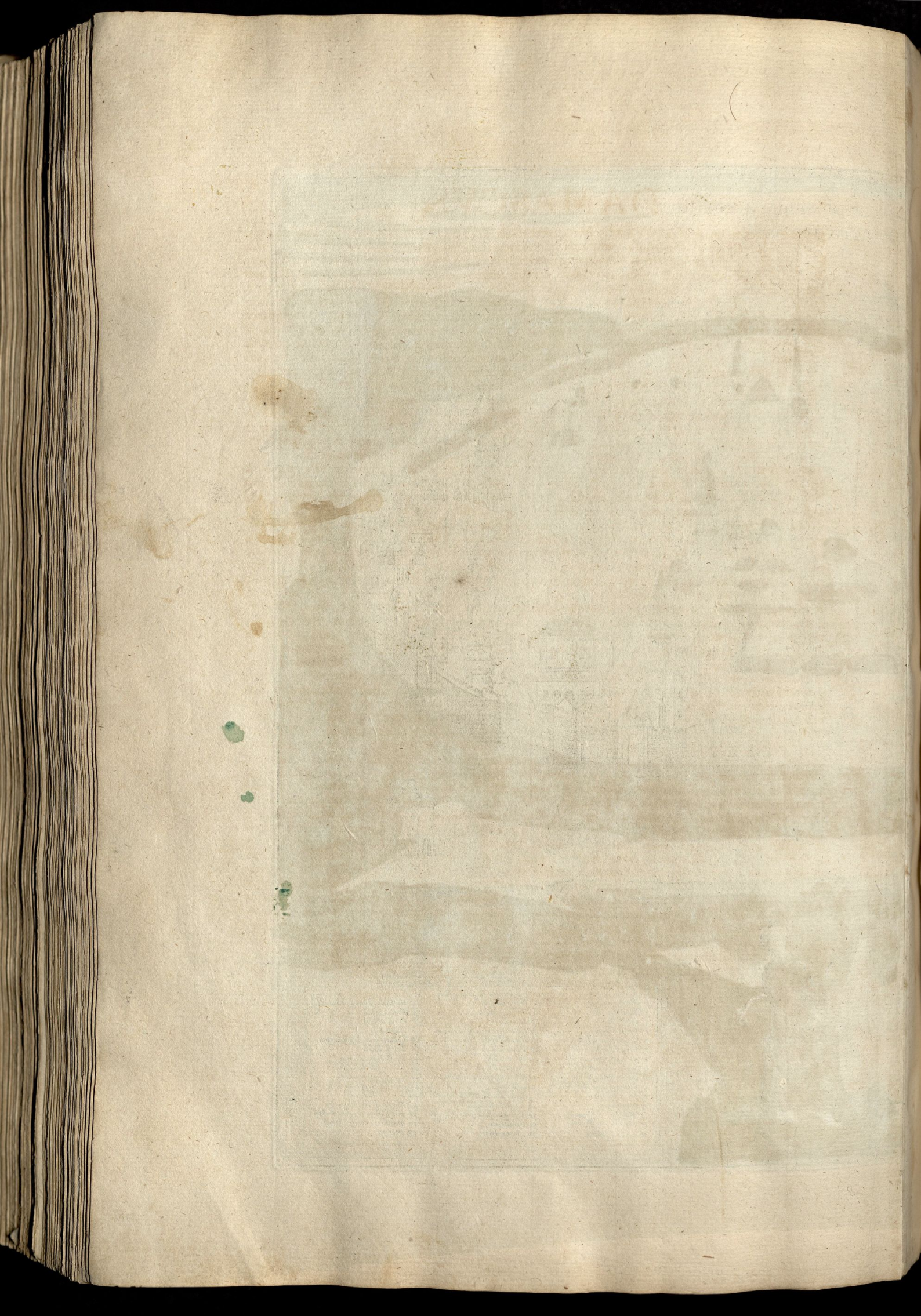
Hæc est Ierusalem. Ego eam in medio Gentium
posui, et in eius circuitu terras.

HEROSOLYMA VRBS SAN-
TA. IYDEAE TOTIVSQUE
ORIENTIS LONGE CLARIS-
SIMA. QVA AMPLITVDINE AC
MAGNIFICENTIA HOC NOS-
TRO AVO CONSPICVA EST.

1. Porta ad Bethaniam	17. M. de S. Petri, Basilica fuit	37. M. de S. Petri, Basilica fuit
2. Roma ad Iordanem	18. Prætorij Palatium	38. M. de S. Petri, Basilica fuit
3. M. de S. Petri, Basilica fuit	19. M. de S. Petri, Basilica fuit	39. M. de S. Petri, Basilica fuit
4. M. de S. Petri, Basilica fuit	20. M. de S. Petri, Basilica fuit	40. M. de S. Petri, Basilica fuit
5. M. de S. Petri, Basilica fuit	21. M. de S. Petri, Basilica fuit	41. M. de S. Petri, Basilica fuit
6. M. de S. Petri, Basilica fuit	22. M. de S. Petri, Basilica fuit	42. M. de S. Petri, Basilica fuit
7. M. de S. Petri, Basilica fuit	23. M. de S. Petri, Basilica fuit	43. M. de S. Petri, Basilica fuit
8. M. de S. Petri, Basilica fuit	24. M. de S. Petri, Basilica fuit	44. M. de S. Petri, Basilica fuit
9. M. de S. Petri, Basilica fuit	25. M. de S. Petri, Basilica fuit	45. M. de S. Petri, Basilica fuit
10. M. de S. Petri, Basilica fuit	26. M. de S. Petri, Basilica fuit	46. M. de S. Petri, Basilica fuit
11. M. de S. Petri, Basilica fuit	27. M. de S. Petri, Basilica fuit	47. M. de S. Petri, Basilica fuit
12. M. de S. Petri, Basilica fuit	28. M. de S. Petri, Basilica fuit	48. M. de S. Petri, Basilica fuit
13. M. de S. Petri, Basilica fuit	29. M. de S. Petri, Basilica fuit	49. M. de S. Petri, Basilica fuit
14. M. de S. Petri, Basilica fuit	30. M. de S. Petri, Basilica fuit	50. M. de S. Petri, Basilica fuit
15. M. de S. Petri, Basilica fuit	31. M. de S. Petri, Basilica fuit	
16. M. de S. Petri, Basilica fuit	32. M. de S. Petri, Basilica fuit	
17. M. de S. Petri, Basilica fuit	33. M. de S. Petri, Basilica fuit	
18. M. de S. Petri, Basilica fuit	34. M. de S. Petri, Basilica fuit	
19. M. de S. Petri, Basilica fuit	35. M. de S. Petri, Basilica fuit	
20. M. de S. Petri, Basilica fuit	36. M. de S. Petri, Basilica fuit	
21. M. de S. Petri, Basilica fuit	37. M. de S. Petri, Basilica fuit	
22. M. de S. Petri, Basilica fuit	38. M. de S. Petri, Basilica fuit	
23. M. de S. Petri, Basilica fuit	39. M. de S. Petri, Basilica fuit	
24. M. de S. Petri, Basilica fuit	40. M. de S. Petri, Basilica fuit	
25. M. de S. Petri, Basilica fuit	41. M. de S. Petri, Basilica fuit	
26. M. de S. Petri, Basilica fuit	42. M. de S. Petri, Basilica fuit	
27. M. de S. Petri, Basilica fuit	43. M. de S. Petri, Basilica fuit	
28. M. de S. Petri, Basilica fuit	44. M. de S. Petri, Basilica fuit	
29. M. de S. Petri, Basilica fuit	45. M. de S. Petri, Basilica fuit	
30. M. de S. Petri, Basilica fuit	46. M. de S. Petri, Basilica fuit	
31. M. de S. Petri, Basilica fuit	47. M. de S. Petri, Basilica fuit	
32. M. de S. Petri, Basilica fuit	48. M. de S. Petri, Basilica fuit	
33. M. de S. Petri, Basilica fuit	49. M. de S. Petri, Basilica fuit	
34. M. de S. Petri, Basilica fuit	50. M. de S. Petri, Basilica fuit	

DAMASCVS.

DA M A S C V S, vrbs est Syriae primaria, & totius Asiae vetustissima, quam Abraham seruos prima fundatione construxisse, sacrae testantur literae, magna in valle, situ est plano, sed agro caepetri ac sterili, nisi quatenus aqua irrigatur, fistulis atque cuniculis subducta. cuius humore solum redditur fertile, & consitionibus aptum, montibus omni ex parte cingitur, distans ab Hierosolyma ciuitate sancta per Syriae alpes pedestri, vel equestri itinere quinque dierum. A mari Mediterraneo autem LXX. miliaribus Italicis. Magna & laxissima suburbia, quemadmodum Lutetiae Parisiorum, habet. Portae laminis ferreis, sicuti Cayri, & pellibus capreis sunt obductae. Plateae admodum angustae & indirectae. Domus intus elegantes, multiplices, deformi. Vrbs ipsa opulenta, frequenti populo habitatur, praestat hoc ipsi frumenti, annonae, & omnium necessariorum rerum grata abundantia, quae mulis, camelis, dromedariis, & equis per asperissimos montes eò deuehuntur. Neque enim veniculatorum, rhedarum, aut bigarum, aliquis, ad eam ad eundam, ob itineris difficultatem, vsus esse potest. A Mauris tam atris, quam albi coloris, Turcis, Iudaeis, Graecis & Christianis promiscue inhabitatur. Arcem habet praecellenti structura à porphyretico lapide eleganter perfectam, turribus quatuor, muris ac propugnaculis munitissimam, quam Florentinus quidam priuatus impensarum sumptibus construxisse dicitur, cui mira quaedam fortuna, huius vrbs administrationem pepererat. Scribunt etenim, Sangiaco Sultano, seu Gubernatori Syriae quandoque propinatum esse venenum, cui Florentinus quidam, qui tum agebat Damasci, accurata medendi ratione antidorum praebens, charissimus eapropter Sultano fuit, inter Mamaluchos annumeratus, & Damascena hac vrbe donatus est. Muris non adeo altis, & vallo cingitur, in quo moros arbores colunt, quarum folia bomicibus alendis deseruiunt. sunt etenim hic plurimae officinae, in quibus subtilissima & tenuissima harum vermium tela primum à semine ferreis & praecutis instrumentis primum mundantur, tum in fila contorquent, & demum superbissimam ex ea vestium materiam mundè texunt, quo maximo splendore, & incredibili luxu matronae, & omnes passim mulieres Damascenae vtuntur. In ipsa arce vrbs Sultanus agit, quem Sangiacum, quod nobis Gubernatorem, aut locum tenentem sonat, vulgari iporum idiomate vocant, Maxima est in hac vrbe lymphidissimorum fontium & aquae viuae commoditas, partim ex vicinis montibus, partim ex fluuio Damascum secante, & ex monte Libano, non ex Iordane, vt multi, inquit Bellonius, decepti, qui vulgò Chriforoas, scaturiente, vt pauci, tam in vrbe, quam in suburbio inueniantur, qui in aedibus propriis & hortis fontes ex pulcherrimis marmoris lapillis artificiosè fabricatos non habeant, arboribus, fruticibus, herbis, & omnis generis plantulis rigandis vtilis & necessarios, qui ipsis vsui & delectamento sunt. Scaet enim ager Damascenus omnifariam fructibus, vti vis, ficibus, amygdalis, oliuis magnis, & malis punicis maioribus, quam in tota Europa alibi inueniantur, caparibus, & prunis praeter omnibus Asiae & Europae selectissimis, quae Damascena vulgò vocantur, tantoperè inter alia à Dioscoride, Galeno, & Graecis commendata, quae tam gustu, quam forma nostratibus sunt dissimilia, & maiore pretio, quam nostra Hispanica, veniunt. Iberica aut Remensia, nucleum habent latum, & compressum; Iberica autem, & alia in Europa rotundum. Magnus etiam ibidem est prouentus alimenterum humano generi ad vitam necessariorum, tam carniuum quadrupedum, quam volatilium, vt pullorum & perdicum, corpore & plumis nostris similia, sunt & pisces fluiuatiles copiosi, oua, & lactinia, inter quae Melca & oxigala, Damascenis, vt & omnibus Turcis, in summis delitiis. Sunt in vrbe complura & elegantissima delubra, Muscheas appellant, sed quod caeteris praestat, id constructum est instar Basilicae D. Petri Romanae, nisi, quod in eius meditullio, nulli sunt imbrices, vel recta, sed patet, vt sit sub diuo. in eo complures sunt elegantissimi, & lymphidissimi fontes. circum delubrum verò ipsum, omnia sunt concamerata. Illic peculiari cultu, summoque honore sanctissimi prophetae Zachariae, vt verum corpus obseruant. Primo ab vrbe lapide, locum videre licet, vbi ferunt Saluatorem nostrum D. Paulum increpuisse, primam in Christianos persecutionem molientem, his verbis: Saule, Saule, quid me persequeris? eo loci nunc Christianorum sepultura est, & Ecclesia. Ex altera parte vrbs, ad orientem, vno ferè miliari Italico, Ecclesia visitur, vbi Cain germanum fratrem suum Abelem nefarie occidit. Locus quoque, in quo primi homines formati sunt, iuxta hanc vrbem, sacrae Scripturae, & Theologorum testimonio esse putatur. Summa est animorum in tota Syria & orientali imperio pax atque tranquillitas, & maior, quam in vniuersa Europa, concordia, nullae etenim sunt ob fortunae bona lites, & nulli proinde Aduocati, Procuratores, aut causarum sollicitatores, quia debitorum non sint vlli, aut creditores, omnia prompta & parata transiguntur pecunia, cuius inter omnes nationes stientissimi sunt Turcae atque Iudaei, quorum non minor est Damasci, quam Cayri, & Constantinopoli frequentia. Et separatim omnes peculiarem plateam incolunt, quae ab ipsis Iudaica dicitur, quemadmodum Auinione in Gallia, & Francofurti ad Moenum in Germania. Aliae autem nationes, vt Armeni & Graeci, viuunt, & negotiantur passim cum Damascenis. Medicam hic autem exercentes sunt ferè omnes Iudaei, qui simul chirurgi & simplicista, medicamenta sua, Graecorum & Arabum more, ipsi componunt, quia in vniuerso orientali imperio nulli pharmacopola inueniuntur, sed quemadmodum tempore Galeni Romae, simplicium tantum professores & studiosi. Quibus omnino nihil, nisi restituta prius aegro sanitate, offertur, magno tamen in honore, tam praesentis, quam imminantis necessitatis causa, habentur.

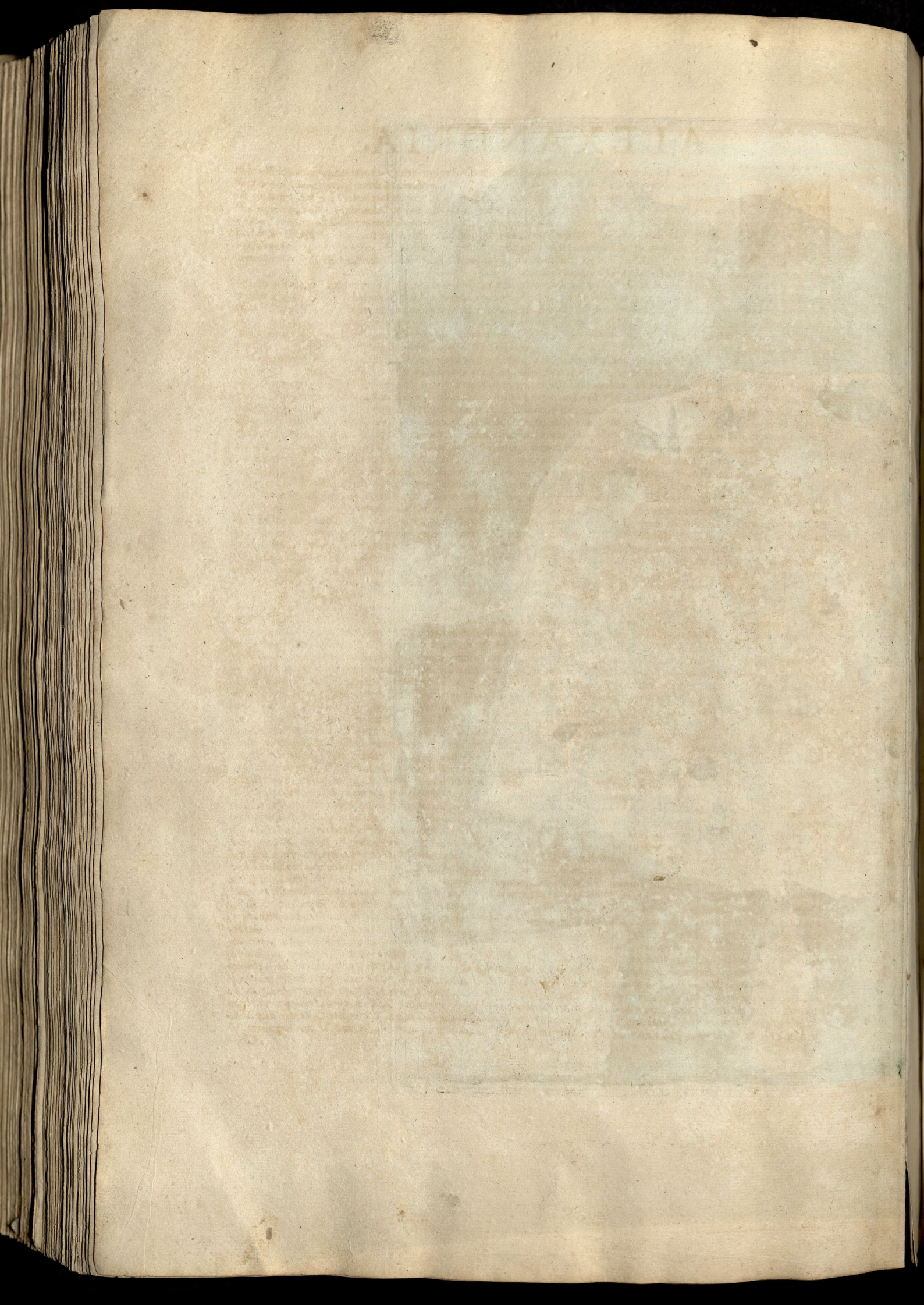
Mos. S. Geronimi
S. Geronimi, S. Geronimi
S. Geronimi, S. Geronimi

Sepulchra S. Geronimi
S. Geronimi, S. Geronimi

Mons. S. Geronimi
S. Geronimi, S. Geronimi

S. Geronimi, S. Geronimi
S. Geronimi, S. Geronimi

DAMASCVS, vrbs
nobilissima ad Libanum
montem, totius Syriae
Metropolis.

ALEXANDRIA.

ALEXANDRIAM, Ammianus libro 22. omnium ciuitatum, in Aegypto verticem vocat, quam multa nobilitant, & magnificentia conditoris altissimi, & Architecti solertia Dinocratis. Inibi auz salubriter spirantes, aer tranquillus & clemens, atque vt periculum docuit, per varias collectum ætates, nullo penè die incolentes hanc ciuitatem solem ferentem non vident. Hanc Alexander Macedo, ab Arnone rediens condidit, & Coloniam Macedonum; caput esse Aegypti iussit. Hic Musæum regis Ptolomæi constituerant, vbi Hadrianum Imperatorem aliquando cum sophistis disseruisse Spatianus scribit. Iuxta hanc urbem Cleopatra excogitauit turrim illam excellam, quæ Pharas à loco ipso cognominatur, præluendi nauibus nocturna suggerens ministeria, ne insidiosis accessibus litrus nauigantes affligeret. Strabo lib. 7. Softrati Gnidij opus fuisse scribit, apud quem Cheronefium Alexandriæ castellum vocari quoque existimo, à Procopio, lib. 6. de ædificijs Iustiniani, Cheræum vocatum.

Portò Alexandria, Aegypti magna & illustris ciuitas, quam Strabo lib. 14. Geographiæ urbem potentem & populosam nominat, ante salutarem Iesu Christi aduentum XX. supra CCC. ab Alexandro Marcedone, Iustino attestante, condita & cognominata, omnium Alexandriarum, quarum in historijs passim plura quam XVII. (vt Eustachius perhibet) enumerantur, maxima & opulentissima, Alexandri opus, nomen, & bustum. Emporium est totius Aegypti vetustissimum, loco ad mercimonia oportuno, situm, ad litus nimirum nostri maris, iuxta Canobicum Nili ostium in Aphicam vergens, vrbs olim opulentissima atque magnifica, superbissimis ædificijs tam publicis, quam priuatis ornata. Quam ob cultum diuinum isthic florentem, plebisque sanctimoniam, non infrequenter paradisium domini veteres nuncupant; sicut & Antiochiam Theopolim, quam Augustus Cæsar, post denictum Antonium, Alexandriam veniens, & fundatoris corpus reuerenter aspiciens, triplici de causa se conferuasse, palam est falsus, ob Alexandri memoriam, pulchritudinem vrbs, & propter Arrium Philosophum, qui in Vniuersitate Alexandrina professor, magno apud Augustum in honore fuit. Sed temporum iniuria, bellorum & domesticarum seditionum violata furoribus, à pristina dignitate, plurimum amisit. De qua Ioan. Leo, Africanorum lib. 8. hunc in modum scribit. Alexandria, inquit, ampla Aegypti ciuitas, ab Alexandro magno non absque consilio nobilium & peritorum Architectorum, pulcherrimo loco ac situ in extremitate maris Mediterranei condita, ditata à Nilo occidentem versus 40. passuum millibus, quam ædificiorum structura, & munitione nobilem extitisse, donec in Mahumetanorum potestatem venit, plurimorum auctorum testimonio constat: exinde multorum annorum spatio collapsa, vetusta celebritas intercidit, quod nullus ferè vel Græciæ vel Europæ mercatorum in ea mercimonia exerceat, velut inculta remansit. Verum alturus quidam Mahumetanorum pontifex, ex Mahumetis Vaticanio amplissimas indulgentias concessas rudi populo confinxit, ijs qui ciuitatem incolerent, vel certis diebus præsidio firmarent, quique, eleemosynam in publicum vsum conferrent: quo stratagemate breui tempore ciuitatem exteris hominibus vndiquaque conuenientibus oppleuit: à quibus plurimæ domus ad ciuitatis in omnia extructæ sunt, multaque studiosorum collegia, & monasteria, in gratiam peregrinorum isthic religionis ergo confluentium. Sita est forma quadrangulari. Portæ sunt quatuor: prima, quæ orientem spectat, ad Nilum constructa, altera quæ meridiem ad lacum Buchiara, tertia versus Barcæ solitudinem ad ipsas vsque vestes perferuntur: quandoquidem non pro mercibus saltem, verum pro nummis quoque quippiam in singulum centenarium vctigalis loco perfoluitur. Sunt & aliæ duæ iuxta mœnia portæ, ab inuicem ambulacro munitionisque arce distinctæ, quæ ad ripam portus Martæ vel vulgò Borgi nuncupati, hoc est, turris portus, sita est. In hunc se nobilitates ac celebrioris naues recipiunt, cuiusmodi sunt Venetorum, Genuesium, Epidaurensium, cæteræque Europæorum naues. Eò namque Belgæ, Angli, Cantabri, Lusitani, omnique generis Europæ homines mercaturæ gratia nauigare solent: verum maiori frequentia visuntur Appuliæ, Siciliæ & Græciæ, hoc est, Turcica nauigia, quæ in hanc se recipiunt portum, à pyratum incurfionibus, & auræ intemperie tutiorem. Est alius portus quem Marfa Essil Sela vocant, hoc est, catenæ portum in quo Barbariæ naues, veluti Tuncanorum, & Geluensium stationem habent. Ad hos autem portus Eustachio Tessalonicense asserente, nauibus angustus est aditus, quare Plin. lib. 5. Hist. ca. 31. fallacibus eum vadis adiri scribit, nam saxis sub mare latentibus reclusus interruptitur cursus, sinistram verò eiusdem latus manufacturæ veluti tibijs obstructum est, dextro autem Pharus insula est opposita, nauigantibus propter nauigandi difficultatè præluens, deinde circum insulam magni extructi sunt muri, in quos irrumpentes incolæ, asperâ reddunt viam, & periculolum per angustias transitu. In interiore autè parte portus ipse securus est. Christiani circiter decimam pro mercibus, quas vel inuehant, vel euehant, perfoluere coguntur: Mahumetani 10. tamen quicquid terrestritineri Alcairû deferunt, nullum pendet vctigal. Hæc est nostra tempestate ciuitatis pars celebrior, vt pote Alcairo vicina, ad quam omnis generis mercibus referentissimam, negociatores ex toto orbe conueniunt: reliquis partibus ciuitas expers, incolis que destituta. Nam excepto vico longissimo, quo ab Orientali porta ad Occidentalem itur, ea que ciuitatis portione, iuxta maritimam portam mercatorum tabernis referta, atque Christianis inhabitata, reliquum vacuum est, & euastatum. Quod per ea tempora accidit, cum Ludouico eius nominis quarto Gallorum Rege à Sultano in libertatem restituto, Cyprî rex classe partim Veneta, partim Gallica instructus, ex improuiso Alexandriam adortus, magna hominum edita strage, cepisset ac depulatus esset. Verum Sultano adueniente, qui magnum exercitum recuperandæ Alexandriæ gratia conscripserat, Cyprî de tuitione desperantes, domibus incendio absumptis discessere. Sultanus mœnia, vt pouit, restaurauit: arce que ad portum ædificata, paulatim in eum, quem videmus statum reduxit. Alexandriæ mons spectatur altissimus ad similitudinem testacei, qui Romæ visitur, in quo, tamen habet situm naturalem, antiquissima vasa testacea reperiuntur. In montis fastigio turricula extructa est, in qua perpetuo agit nauium aduentantium explorator, cui de singulis nauibus, quarum: telonij ministros admonerit, certum præmium assignatur: & si forte fortuna, dum vel dormit, vel vsque in ambulat, nauis appulerit, cuius publicanos prius certiores non fecerit, duplum luit; quæ multa ad Sultani fiscum refertur: Cuique ferè ciuitatis domui ingens cisterna concamerata, crassisque innitens columnis & fornicibus substructa est, in quos exundans Nilus, per aquæ ductum in planitie, magno artificio extra Alexandriam constructum, deductus sub eius mœnibus demittitur. Cisternæ portò successu turbidæ ac cœnosæ redditæ, plurimis, æstiuo tempore languoribus occasionem præbent. Vnde ob aërem ciuitatis infectum, incolæ facie pallida sunt & cadauerosa. Quod ad agri fertilitatem spectat, ciuitas in medio arenacei deserti condita, hortis caret ac vitibus, solum habens femini capiendi incommodum. Frumentum à quadraginta passuum millibus inuehitur. Iuxta aquæ ductum tamen, per quem Nilus in ciuitatem transmittitur, exigui visuntur horti, sed quorum fructus ad maturitatem peruenti accolæ noxijs febribus, alijque morbis afficiunt. Capparibus tamen Tamariscis & Hatmala, quæ est Rutæ species, abundant, & Anthilli item herba, quam Arabes Kali, ex qua, quemadmodum & ex ea, quam Galli Sousde nuncupant, quæstus vberrimos sentiunt. Ex ea siquidem cineres pellucidis conflandis vitris idoneos conficiunt, quos mercatoribus Venetis Muranam altiuam incolentibus, diuendunt. Sexto fere ab Alexandria militati ad Occidentem inter vetusta ædificia columna visitur spectandæ altitudinis & crassitudinis, quam Arabes Hamedulsaoar, hoc est, arborum columnam, vocitant. De hac fabula recensent, quendam ex Ptolomæis Alexandriæ regibus, columnam in portus extremitate constru iulisse, qua ciuitatem ab hostium incurfionibus tutam, ac proinde inexpugnabilem redderet, atque in eius fastigio ingens ex Chalybe speculum appoluisse, cuius abditâ virtute quotquot retere speculo iuxta columnam præterueherentur, naues euestigio mirabiliter conflagrarent: sed à Mahumetanis vastato speculo eius quoque virtutem euauisse, atque illinc asportatam exiisse. Ridelia profectò narratio, & quæ infantibus persuaderi debeat. Sunt & hodie inter antiquos Alexandriæ habitatores plurimi Christiani, quos Iocobitas vocant, & mechanici omnes & mercatores: qui propriam habent Ecclesiam, in qua D. Marci Evangelistæ corpus olim requeiuit: à Venetis clam sublatum, & Venetias importatum. Hic Alexandriæ autem ingens adhuc lapis, forma rotunda conspicitur, quem S. Marcus sanguine suo ob

Christi

ALEXANDRIA, cosmopolim a Graecis vocantem. Antiquissima civitas et Metropolis, cuius pedes in terra et propugnatio est fortis et insuperabilis. In parte meridionali, hinc et inde circumdatur, in parte meridionali, hinc et inde circumdatur, in parte meridionali, hinc et inde circumdatur.

Lacus Aegypti seu Maris, aquae dulcis, amplexi et admodum saluberrimi, dicitur ab egypti modo militari italico.

MEDITERRANEVM MARE

Christi confessionem profuso tinxisse dicitur. Iacobitæ porro Alcairi principi tributum pendunt. Neque prætermittendum videtur, in medio Alexandria ruderum ædiculam instar sacelli constructam adhuc superesse, insigni sepulchro, magno à Mahumetanis honore affecto honorabilem, quo Alexandri magni corpus summi prophetae ac Regis, velut in Alcorano legunt, asseruari contendunt. Concurrit autem eò ingens peregrinorum vulgus à longinquis etiam regionibus colendi ac reuerendi sepulchri gratia, cui quoque magnas frequenter largiuntur elemosynas. Columnæ hæc binæ peringentes, ex porphyretico marmore perfectæ, rubei coloris, incredibilis spissitudinis videntur: in ipso intercolumnio D. Catharinæ (quam Simeon Metaphrastes, Græcus auctor, Ecatherinam nuncupat) prænobilis & eruditissima virgo, capite truncata dicitur. Viscitur & magnifica illa columna LX. cubitum altitudine, nobili lapide sculpta, aduersus Pompeium excelso montis promontorio constituta, ex quo in mediterraneum mare ad multa milliaria visus facili negotio panditur. Celeberrima Christianorum phana hæc quondam fuere, nec non peraugusta Christianorum Basilicæ: Altera ad S. Sabbam Christo consecratorum sepulchra dicata: Altera D. Gregorio sacra. Ad matris litus iuxta urbem non sine summa exterosum admiratione baiulos & operarios videte licet Ægyptios, qui onera mercedis gratia quocunque deferunt, quorum sex tantum centenas onustas mercibus naues, vnicò die exinare, vel tres eorum modò, centum equos aut mulos, dimidiatæ horæ tempore, mercium vecturis onerare possunt, tanta sunt agilitate corporum. Quemadmodum porrò Capri Balenscain, Londini in Anglia, atque Anruerpiæ vetus, noua, Anglorum & in ciuitate adaucta siue noua, Hanseaticis fœderis Borussia, atque Lugduni Galliarum; Orlisponem item in Lusitania Campores sunt, atque mensarij, ita in vrbe hac Alexandrina amplissimus mercatoribus locus destinatus videtur, in quo frequentissimo numero, negociorum tractandorum causa mercatores quotidie conueniunt. Eò omnis generis merces deferuntur, veluti rara ac præstantissimi generis aromata, tam simplicia, quam composita medicamenta, gemmæ orientales, pretiosi lapides, liquores gratissimum spirantes odorem, auri purissimi, argenti, aliorumque metallorum varia suppellex. Conspiciuntur ibidem varia animantium genera, veluti Tygrydes, Cinetæ, sub vomica in ventre Morchum ferentes Capreoli, Simiæ & Cenocephali ad risum hominibus concitandum mira industria informati, dum humanos gestus admodum accuratè imitantur, mercedem etiam huius rei exigentes. Habent & animalia domestica apud nos canis, vel felis referentia formam, Ichemon, vulgari autem ipsorum lingua Rarde Pharaou, nuncupata, quæ domi alere, & ciccurate soleit.

Habent etiam peregrinorum luporum ex Sicilia speciem, quibus natura rapaces, volatilia, & omne supelletilis genus, furtim auferunt, quorum pelles ob præstantiam & inusitatam coloris pulchritudinem à magnatibus expetuntur. Conspiciuntur ibidem quoque quàm plurimi Masi, qui ex D. Pauli profapia sese duxisse, originem, & proinde serpentum domitores se esse gloriantur, qui vipersas conseruant in capulis, ad varia Asiae & Europæ loca eas deferunt, eum incredibili spectantium admiratione, & vberimo, quem hinc faciunt, quæstui. At hi plerumque omnes, versipelles, callidi, & versuti sunt impostores quitechnas suas fraudulenter & dolose concinnate solent. Id, quod peregre vir D. Femaclus Lymburgus Medicus excellens Bononiæ, Ferrariæ, Mediolani, & Tridentina in Synodo Anni M. D. LII. longa experientia dicitur: quo pacto hi à serpentibus, quos quasi familiariter circumferiebant, præter amici domestici officium grauius læsi, nec Melitenis insula terra, nec alijs quæ habebant præsidij conseruari poterint, nisi ipsis tandem ope atque auxilio clarissimi viri D. Doctotis Bartholomæi Syluani Illustrissimi D. Cardinalis Christophori Madrutij Medici, Matheoli scorpionum oleo subuentum fuisset.

Sed nunc ad ipsam Alexandrinam urbem reuertimur, quæ vniuersitatem omnium artium liberalium scholis illustrem habuit. Quas Baptista Egnatius in Ælij Spartiano, Adriano Imperatore fuisse recenset. Musæum Serapium, & lleum, à Musis Serapi & Iside denominatas. In Musæo sacerdotes præfecti, & bonarum artium studiosi iuuenes ad necessarios Reip. vsus alebantur, vt Strabo & Volateranus testantur. Serapium verò pulcherrimum Gymnasium erat, quod porticus habebat stadio maiores, ac forum iudiciale & lucos; Strabo lib. 17. Geogr. Paripatitæ autem sectæ Philosophi peculiarem scholam habuisse videntur. Nam Eusebius lib. 7. cap. 32. Et Nicephorus lib. 6. cap. 36. referunt, quod Anatolium Episcopum Laodicæ, propter incredibilem omnium artium cognitionem Alexandrinæ scholam Aristotelicam instituisse & gubernare voluerint. Marcus tandem, fidelis Iesv Christi Euangelista, à quo fidei religionisque Christianæ prima elementa Alexandrini ceperunt, Ecclesiasticam scholam instituit, cui doctissimi semper viri præfuerunt. Pantenus ille, qui vt equus quidam Troianus, optimos Ecclesiæ palmites produxit. Deinde Origenes, quem ibi talem se vidisse testatur Porphyrius, qui artem totius Philosophiæ conscendisset, vbi præter aureum orationis flumen, & doctissimas prælectiones varia in scripturam factam commentaria edidit, quæ apud Nicephorum lib. 5. cap. 15. recententur. Cum verò Origenes Palestinam proficisceretur, Heraclum, successorem reliquit, cui tandem Dionysius, Anthedorus, Malchion, Didymus, Athanasius, Theophylus & ceteri successerunt. Qui B. Hieronymum, Basilium Magnum, Gregorium Theologum, & præstantissimos viros erudiuit. Floruit & hic scriptis Philo Iudeus. Florentissimam quoque Iudei Alexandria Synagogam habebant. Quantum ibi etiam Mathematicarum artium studia floruerint, ex M. Tullij Ciceronis lib. 1. de Diuinatione patet. Qui, inquit, Ægyptij in camporum parentiu æquoribus habitantes, cum nihil ex terra emereret, quod cæli contemplationi officere posset, omnem curam in siderum cognitione posuerunt. Inuenturam verò à teneris in Mathematicis disciplinis exercebant, vt Isocrates in Busiri author est. De magifica, & omnium disciplinarum libris instructissima Alexandrina Bibliotheca, quam Aristoteles primum instituit, teste Strabone lib. Geogr. 13. non est, quod nunc plura commemorem, præter id solum, quod Ptolomæus Rex cum ex Græcia passim, maximè ab Atheniensibus & Rhodijs, vt scribit Athenæus lib. 1. eam Bibliothecam mitificauisset, Eleazaro Pontifici, Iudeis, & Doctores Hierosolymitanis scripsit, vt prophetarum libros, & qui de Deo ac mundi creatione tractarent, ad hunc librorum amicū transmitterent. Epistolæ exemplar apud Epiphanium est lib. de ponderibus & mensuris, apud Eusebium lib. 8. de præparatione Euangelica cap. 1. Iosephum lib. 12. antiquitatum Iudaicarum cap. 2. Eos verò libros sermone Ægyptijs incognito conscriptos, cum Rex Ptolomæus per benigne excipiens, aliquot ab Alexandria vrbe stadys in Insula Pharos singulis peculiare ædiculam, qua separatim sacra scriptura interpretarentur, extrui curauit. Quos in ea vertenda, non eadem modo sententia, sed eadem etiam verba, non sine peculiari spiritus sancti gratia obseruassent, Iosephus lib. 12. Antiquitatum cap. 2. Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromatum, Eusebius lib. 5. Historiæ Ecclesiasticæ cap. 8. Nicephorus lib. 4. c. 14. D. August. l. 2. de Doct. Christiana c. 15. grauissimi auctores, & fidelissimi historiographi testantur. Harum autem ædicularum ruinas & vestigia quædam Iustinus Philo sophus & Martyr, se adhuc vidisse scribit.

TUNES

TUNES, vrbs Africae vetustissima, Straboni atque Polybio memorabilis, Arabibus Tunis, antiquioribus, Tharis appellata, principio angustissimum opp. fuit, ab Afris ad lacum quendam extractum, quod à mari Mediterraneo circiter duodecim distabat milliaria: Deletà verò Carthagine, cum à Ilicijs, cum & incolis mirum in modum augeri cepit, & tunc primo Abu; Zacharia Regis Tunerensis filius, Marocci regis iugo excusso, regiam Tuneti aniam instituire cepit, sub quo principe, ad Leonis vsque Afris tempora, adeo Tunetensis excreuit respublica, vt totius Africae opulentissima sit appellata. Huiusmodi quum post obitum patris ad regnum peruenisset, amplissimis vicis suburbium locupletauit, Vnum quendam ad portam Babel Suuica edificauit, qui trecentas ferè numerabat familias: Alterum ad portam Babel Manera extruxit, qui plus minus mille familiarum fuit capax. Frequentissima in vtroque est artificum multitudo, in posteriori omnes Tuneti Christiani habitant, qui in regis custodiam electi sunt: adiunctus est ab eo tempore & tertius quidam vicus ad Malitanam portam Babel Bac-

char dictam, quae à sinu in dimidio tantum abest milliario. Huc se Gennensis, Veneti, reliquique omnes mercatores Christiani conferunt, habentq; sua extra Maurorum tumultum hospitia secretiora, est autem hic vicus tantae amplitudinis, vt tam Christianorum, quam Maurorum familias trecentas numeret: domus autem humiles sunt, atque aliquantulum arctiores. Huiusmodi ciuitatis domus, cum ijs, quae in suburbijs sunt additae, numerum attingunt decies ferè mille finium. Ornatisimum hoc oppidum atque incolis frequentissimum singulis habet artibus suam assignatim locum. In hinc propemodum hic est telae texorum numerus: tela autem subtilissima per totam Africam distrahitur, maximoque venditur. Est huius oppidi foemina miris quidam nendi modis, eminentiori enim quodam loco sedentes, aut in superiori domus parte, fufum, aut per fenestram, aut per foramen quoddam tabulati, in subiectam demittunt contignationem, adeo, vt fusi pondus suum maxime aequale atque politum reddat. Habent autem telae mercatores complexus hic officinas, atque pro ditissimis totius Tuneti habentur ciuibus: non hic aromatariorum, non sartorum, omniumque denique exercitorum maximam desiderabis copiam: innumeri hic laniones in macello frequentissimo, qui ouillas carnes vt plurimum venales habent, idque veris atque aetatis praesertim tempore. reperitur & hic omnis generis infinitum propemodum artificum numerus, quorum enumeratio, non tam proluxa, quam radiola esset. Ingenium omnibus est liberale: vestitus mercatoribus, sacerdotibus, ac doctoribus, latis est decorus. Dulcipanum in capite gerunt, quod prolixo admodum linteo regitur: dulcipanum quoque alicui omnes atque milites gerunt, verum non eodem modo linteo reatum. Diuitum non admodum copiosus est numerus, idque fortasse propter frumenti, omniumque adeo frugum summam caritatem: non enim illis licet agrum vel minimum intervallo ab vrbe situm, colere: propter crebras Arabum inuersiones. Frumentum illis ex alijs aduehitur regionibus atque ciuitatibus, quales sunt vrbs Reggia, & Bona. Huius oppidi ciues nonnulli agros in suburbio, maris cinctos habent, vbi nonnulli hordei atque frumenti ferunt, solum tamen adeo est aridum, vt frequentissima egeat irrigatione: quare & singulis est suus puteus, vnde aquam tota quadam, quam mulus aut camelus agit, exhauriunt, atque ductibus quibusdam, ad id paratis, totam irrigant agri superficem, nunc mihi quae so supra, quantum frumentum ex tantillo campo muris incluso, summoque artificio irrigato colligi possit, panem pinunt optimum, fursure tamen interuato, vna cum frumento, massam pistillis quibusdam pinstant, quibus in contundendo lino Aegyptij vti solent. Mercatores & reliqui ferè cines pulce quadà vilissima, ex hordei farina massam propemodum reducta, vescuntur, huic aut oleum, aut malorum citratorum ius infundunt, pulce m. vulgo, Beus, appellant. Est hic locus quidam vbi nihil aliud, quam hordeum huic pulci paratum, venale reperias; vescuntur & alio quodam non admodum honestiori cibo: farinae massam aqua optime coctam, alio quodam in vase pistillo agunt, atque oleo, aut carni iure madidam potius vorant quam edunt, cibum hunc, Befar, vocant: vescuntur quidem ditiores cibis alipuantulo delectantibus. Nulla illis est mola (nisi fortasse ad riuum quendam, non procul ab vrbe situm), quae non aut mulo, aut asino agatur: nullus hic fons, nullum flumen, nullusve puteus est: aquam omnes pluuialem è cisternis quibusdam petunt, nisi quod in suburbio puteus est; vnde aquam salis exhauriunt, atque balulis quibusdam in vrbem venalem conuehunt, salubriorem enim, potiusque commodiorem purant, quam pluuialem. Est quidam puteus, qui aliquantulo tolerabiliorem praebet aquam, verum ea principi, eiusque alicui seruat. Est in hoc oppido amplissimum quoddam templum, sacerdotum numero, atque annuis prouentibus, opulentissimum. Reperiantur & alia vbiq; templa, sed quae non adeo amplam habent prouentuum copiam: non hic collegia desunt, neque ad illorum ritum extracta monasteria, quae omnia communi ciuium fouentur electione. Reperiantur in hac vrbe nonnulli, quos insanite planè dixis: hi lapides semper circumferunt, nudis pedibus, apertoque capite incedunt, atque à populo ceu eximia sanctitatis viri, venerantur. Adde, quod Tuneti rex euidam ex his monasterium extruxit ei que cum omnibus affinis amplissimam legrauit prouentuum copiam, Sidi el Dah j, vocabant. Domus omnes sic fatis ornatae, lapidibus elegantissimis, multoque museo elegantissimae. Miro quodam artificio gipsum incidunt, coloribusque elegantissimis depingunt. Est enim hic lignorum maxima inopia, in quibus egregij quidam insculpi possent. Cubiculorum solum lapidibus quibusdam persucidis, atque elegantissimis sternunt, suntque omnes ferè domus vnus duntaxat contignationis: his autem singulis ferè duae sunt portae, quarum prior plateam respicit, posterior in culinam reliquamque domus partem ducit, Solent autem artium in reer vtriusque portam elegantissimum exornate, vbi cum amicis conf. bulati p. sint. Balnea hic multo commodiora, quam F. se reperias, quamquam non tam ampla atque sumptuosa, in suburbijs frequentissimi atque antea simi sunt horti, qui fructum etsi non magna copia, praerantissimum tamen prodeunt: satis bona hic malorum citratorum, re ferantur: omnis generis florum prouenit copia, eo praesertim loco, qui Bardo illis appellabatur, vbi regium vrbis palatium, horti vndique amoenissimi in vrbem. Habet quoque haec ciuitas ab omni parte in quattuor aut quinto milliario campos oliui copiosissimos, vnde tantum olei conficiunt, vt non ciuitati solum satis su: verum & ad Aegyptum quoque bonam mittant quantitate: ligna autem ex oliuis decisa, igni committere solent; indeque carbones conficere: neque puto vspiam maiorem esse lignorum inopiam. Nonnullarum foeminarum inopia frequentissima in causa est, quo minus integram fructu castitatem, ornate quidem vescuntur, domumque egresse, ad Festinarum morem, faciem tegunt: pannus enim latus frontem regit, & cui & aliter quidam tobiantur, quem Sefari, appellant. Caput autem tam multis obvolvunt panniculis, vt ea parte g. gantem referant. Omnem ferè substantiam, non pe. que adeo curam persumis atque huiusmodi delictis insunt. Est autem apud hos cibis quidam sumptuosissimus, qui illis vulgò L. h. f. vocatur, cuius qui viciam vnam sumperit, perinde atque si ebrius esset, videri, iocari, atque ineptire incipit: maxime que ad libidinem prouocatur.

Scipionis tempore, Tunes haec maxima Africae vrbs, tumulus ditior fuit, vnde Carthedonios ad Romanam classem exirendam proficiscentes, Scipio spectauit; Regis Lipyi ciuitas metropolis, in qua velut ampliore loco habitare, & Tunetensis rex appellari consuevit. De cuius aula, varijque in ea ritibus, & caeremonijs, multa Ioannes Leo, de rebus Africae, libro quinto. Carthagine, à Scipione deleta (ea victoria plusne mali, quam boni populo Romano attulerit, quintus Metellus probabiliter disputat, apud Valerium Maximum lib. 7. cap. 71.) vires, incrementaque sumpsit. Tunetensem hanc Vibem Eutropius lib. 4. continuis sedecim diebus assidue perhibet. Mauris erepta, & in Christianorum potestatem redacta est à Carolo V. Romano- rum Caesare, Anno partæ Salutis M. D. XXXV. Iam nostro aeuo, à Turcis expugnata, Anno M. D. LXXIV. muris dirutis, ciuitatis formam amisit.

APHRODISIVM, VVLGO AFRICA.

APHRODISIVM, quod vulgò Africam, Mauri Mahadiam appellant in ea Africae ora positum est, quae in Tunetense regnum abijt. qua aditum habet à Terra directa fronte inter Septentriones & Austrum, ad ducentos passus patet, reliqua mare alluit. Eius vero spatij pars, quae ad a. ritum pertinet, duplici muro, & altissima fossi, inter vtrumque perducta, & turrium altitudine munita, difficilem habet oppugnationem. Hinc Aphrodisium ipsum paulatim latius fit, mare que ab vtroque latere, veluti in sinum, ad eas vique turris admittit, quae in occasum solis spectant. Deinde latius factum, rursus ad orientem solem contrahitur, in tenuemque cuspidem desinens, lingua speciem refert. A mari autem, quamquam simpliciter muto, ne ea quidem crassitudine, qua à continentem cingitur, tamen eo propius accedere, perdifficile est: propterea, quod mare est illic vadusum, & breuib; plenum. Murus & crassitudi- ne quam habet, & turrium multitudine, & quod frequentissimis sibus reuinctis distinetur, praecipue à terra, firmissimum est. Nam qui interior est, in latitudinem pedum quindecim, qui vero per fossa est, quinque patet. Porta, qua ad oppidum est ingressus, altissimis turribus & operis varietate, & firmitate est sane quam admirabilis, tot sunt in ea ex frica biles an fractus: tot gyri, tot arcuati flexus, suis quique aetatis postibus vtrique muniti post quos testudo quaedam fornicato opere, longa pedes septuaginta ingredienti excipit, adeo angusta & obscura, vt omnium mentes animosque perturbet, & quasi cum aliquo numine terreat, speciemque potius auerti specus, quàm ingressus ad oppidum praefecerant. Quo siebat, vt Mauri maiestate oppidi, & religione adducti, crederent nulla vt ipsum expugnari posse. Iatus, qua ad Septentrionem vergit, monticulus nascitur, passus circiter à muro sexcen-

TVNES, OPTIDVM *Wahang & Regis fides. Anno 1535.*
 cum à Carolo V. Imp. occuparetur à Franc. I. Rege cast. & C.
 ut fatis pte fore ad Franc. transierunt.

tos abestque qua in austrum spectat et à nauili & cothone centum, qui & amplitudine, & operis magnitudine, longè alios antecellit. Nam præterquam quod muro continetur, tutissimoque in loco positus est, multo capacior fieri potest: aditum que ita perangustum habet, ut singulas triremes, sublati etiam remis, faucibus, veluti canali quodam, intro agere admittat: eoque amplius quinquaginta se recipere, ibique porta præclusa, quæ aggere & turribus est munita, tranquille hyemare possit. Fuit hoc oppidum sub imperio Tunerensium, donec pulso Huzanio Cheleuo, qui Arcadem Anobarbus est munita, tranquille hyemare possit. Fuit hoc oppidum sub imperio Tunerensium, donec pulso Huzanio Cheleuo, qui Arcadem Anobarbus est munita, tranquille hyemare possit. Fuit hoc oppidum sub imperio Tunerensium, donec pulso Huzanio Cheleuo, qui Arcadem Anobarbus est munita, tranquille hyemare possit.

Africa, nunc olim Aphrodisium, nuncupatum fuit, situque adeo munitum est, ut extremam in eo spem reponerent, & quo amisso, totam etiam provinciam armis subigendam crederent, ipsamque tandem in Christianorum potestatem deventuram, constanter affirmarent quod ita euentum. Quo factum est, ut complures capti à Mahumeto descicerent, atque eo magis, ut id facerent, adducti sunt, quod oppidum illud ab alijs frustra tentatum, accepissent. Nam ut ceteros omittam, Alphonsus Aragonius Neapolitanorum clarissimus, & fortissimus Rex, cum Tunerensium Principem ad Meringen prælio superatum, ve & galem fecisset. Aphrodisiumque oblidere statuisset, per spectro eius situ, de expugnatione desperavit, nauibusque quas ibi extra cothone deprehenderat, incensis, ne tentata quidem re, Neapolim se recepit. At Hispani milites, nullis auxilijs aduti, nullis externis militibus, præter ducentos Hierosolymitanos ac totidem prope Græcos & Siculos, admissis, bellica virtute Neapolim, Siciliam Sardiniam, aliasque maribus conclusi Christianorum insulas, & civitates maritimas liberat à Dorgute immanissimo prædone, fecerunt, auspicijs Caroli Quinti Cæsaris, Aphrodisium expugnaverunt, ut olim barbarorum, sic nunc Christianæ Reipublicæ munitissimum est propugnaculum.

PENNON DE VELES.

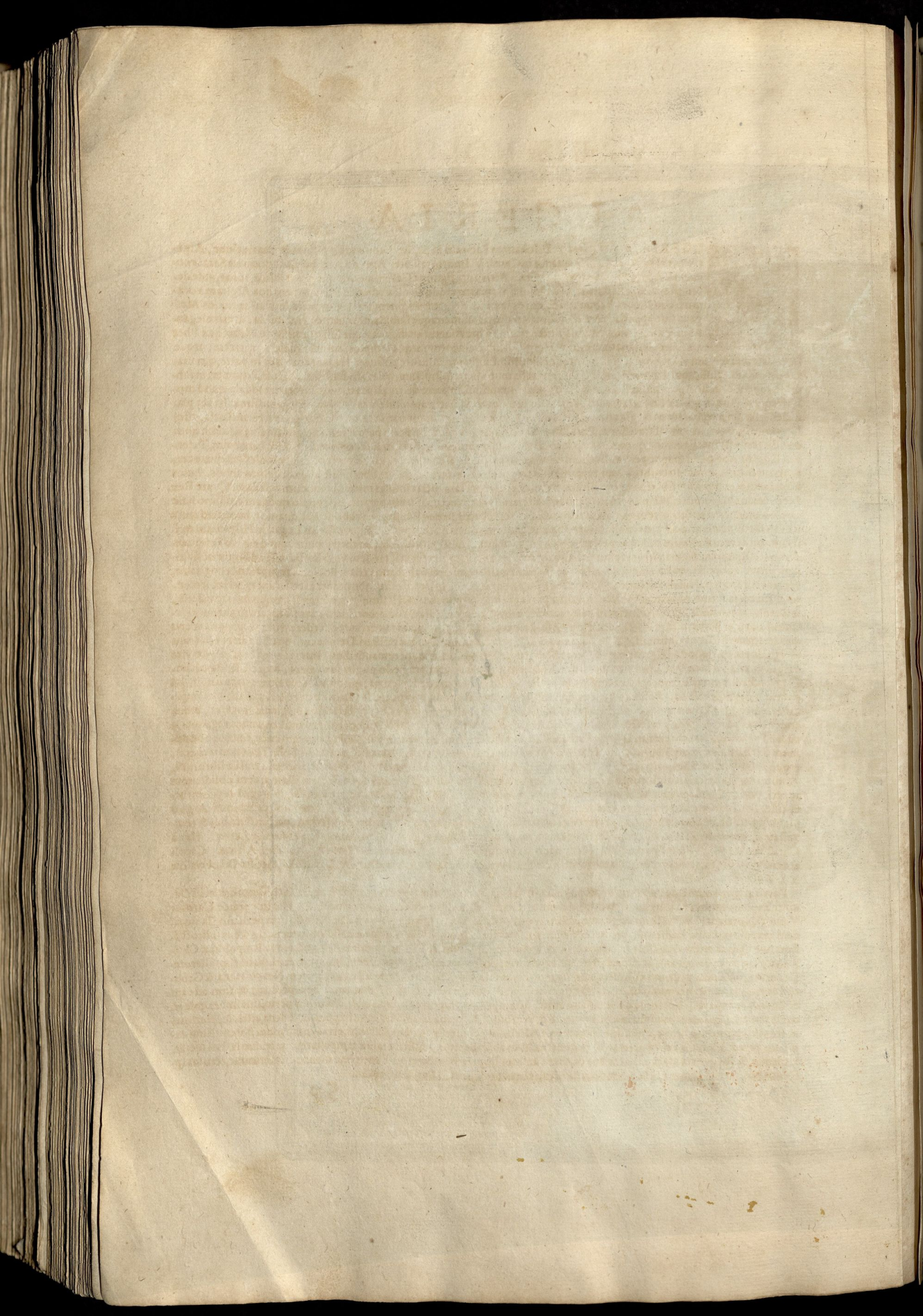
Neiquissimum est oppidum in litore maris Mediterranei constructum, ab Hispanis Velles de Gumenera, huc etiam Pennon de Velles, appellatum, familias numerat plus sexcentas. Non desunt Historiographi, qui ab Africanis, alij à Gothijs, edificatum fuisse scribunt, quomodoque se res habeat, adhuc incertum est. Inter duos vitendæ altitudinis montes situm est: non procul vallibus est amplissima, in qua aqua pluuialis annem format. Est autem in huius oppidi medio forum quoddam, in quo frequentissimè sunt officinæ, vilitur & hinc ten: plum augustum: magna est hic aqua: potabilis caritas, omnibus enim ad vnum eundemque puteum se confugiendum est, qui in suburbio iuxta sepulchrum cuiusdam est, qui quondam, apud illos, maximè fuit nominis. Verum non vique adeo tutum est, noctu illinc quam petere: est enim in eo magna sanguifugarum copia. Ciues in duas diuisi sunt partes: horum enim nonnulli piscatores, alij piratæ sunt, qui Christianis non paruum quotidie adferunt molestiam. maxima reperitur in montibus illis arborum abundantia, quæ nauibus atque vitibus fabricandis aptissima sunt & qui montes incolunt, nihil aliud ferè operis exercenti quam quod ligna huc atque illic conuehant. minimum apud illos frumenti provenit: quare panem ferè hordeaceum conficiunt: vescuntur autem oblonij loco, pisciculis quibusdam (sardelli) Ita i vocant) alijque id generis piscibus: est enim tanta illis piscium copia, ut vnus retia extrahendo non sufficiat, quare qui piscatores ea in re iuuare volunt, pro officio, piscatoribus exhibito, bonam piscium copiam recipiunt, quin & obuijs quoque multum piscium dono dare solent: pisces autem salosos ad vicinas mittere solent regiones. Est longa in hoc oppido ludæis platea, in qua & œnopolas non nullos reperies: vinum autem ceu necdat quoddam bibunt. Solent & vesperi vinum in scaphas secum conferre, atque sic bibendo atque cantando per flumen spatari. Est in hoc oppido elegantissimum quoddam castrum, verum non admodum munitum, in quo se oppidi præfectus continere solet: non procul ab hinc palatium est regium, cui adiunctus est hortus amœnissimus: ad maris iittus navale quoddam est, ubi triremes, alijque naues, præfecti sumptibus fabricantur, quibus illi Christianos maximè solent afficere incommodi propterea, quod Hispaniarum rex Ferdinandus insulam quandam armis sibi occupauit, quæ huic ciuitati ad vnum milliare ex opposito sita est, in qua propugnaculum quoddam in scopulo exstructum bombardis atque militibus muniuit, ita ut nec rempnam disti oppidi tuta essent, nec etiam homines, qui per plateas incedebant, quin maxima illorum pars quotidie bombardarum ictibus interficeretur: hinc factum est, quod vrbis præfectus auxilium à Rege Fessæ petiuit, qui ingentem contra Christianos misit exercitum, verum Fessani infelici domine dimicauerunt, partim enim capti, partim interfecti sunt, perpauci qui fuga lux consuluerant saluti, laucij Fessam redierunt. Seruauerunt igitur Christiani hanc insulam duos ferè annos, deinde cuiusdam Hispani perfidia, qui insulæ præfectum, propter sibi ademptam vxorem, interfecerat, in Maurorum redacta fuit deditionem, Christiani omnes cruciati, illorum nemo à cæde exceptus, præter proditorem Hispanum, qui propter egregium hoc facinus, magna accepit à Bredis præfecto, atque à rege Fessæ præmia. Huius rei historiam, cum essent Neapoli forè à quodam audiui qui his omnibus interfuera: dicebatque hæc acta fuisse anno à Christo nato millesimo quingentesimo vigesimo. Nunc autem insula hæc accuratissimè à militibus Fessanis seruat, nullum enim propinquo tempore, in Mediterraneo Fessæ habet, quanquam centum & viginti distat milliaria. Solent Venerorum triremes hanc insulam quotannis, aut alternis annis inuisere, atque cum illius loci incolis, mercium permutacionem facere, aut interdum quoque præfenti vendere pecunia: deinde merces ex hac insula collectas, Tunerum, Vonetias, ad Alexandriam, aut etiam ad Barutum deuehant. Hæc Ioannes Leo Africanus.

TUNETIS VRBIS NOBILISSIMAE TOTIVS APHRICÆ, QUÆ LYBIÆ REGIA EST, ET CARTHAGINI

propinqua, duarum item eius arcium, noua videlicet, cui Gabriel Serbillonis Mediolanensis, & Guletæ, cui Petrus Carrera Hispanus, vterq; nomine Philippi Regis, præest, à Turcis & Mauris mense Iulio & Augusto, Anno Christi M.D.LXXII. terra marique contra Christianos Sinano Bassa exercitus Imperatore, & Occhiale classis duce, vndique magna vi & fortiter obsessarum, defensionumque descriptio.

TUNES, ampla & peruectusta ea in Africæ parte ciuitas, quam Barbariam appellant, post Romani imperij inclinationem, in Saracenorum potestate deueniens, proprio rege ornata fuit, qui tum ob longam & diuturnam imperij vetustatem, tum ob eximiam stirpis claritudinem, ceteros Africæ Reges, Tefesinum, Fessanum, & Marochanum auctoritate præcelluit, nam ab hoc sacra & iura omnia alij petebant. Eius regnum atque imperium, DCCC. millibus passuum, ab occasu ad orientem extendebatur. Cui cum Muleasses Hazenius Rex præset, is fratrem maiorem natu, Maimonem, cui iure primogenituræ regnum debebatur, idque post mortem patris affectare videbatur, in carcerem coniecit, Roscerem fratrem regno expulit, qui cum frustra conaretur redire, Algeriam ad Barbarosfiam confugit, vt ipsius ope ac viribus, ad paternum regnum admitteretur: sed ab eo Constantinopolim, ad Solymannam Thraciæ Regem deuectus, cathenis, compedibusque vinctus, in Asia relinquitur, Barbarossa interim, homo callidus, & longo rerum vsu cultus, Rosceris restituendi prætextu, Tunetem inuadit, Muleassem regno eiecit, qui fuga salutem quærens, apud Docarum Regulum latuit, & tandem Caroli V. Augusti, qui eo tempore in Hispania erat, opem implorat. Cuius quidem petitiones non esse auerfandas putauit Imperator prudentissimus, remq; ipsam arbitrabatur exposcere, vt feri ac barbari tyranni, Christianorum hostis immanissimi transigeretur potentia. Fama siquidem erat, Barbarosfiam validissima barbarorum collecta classe, non modò, vt supergeretur potentia. Ita que triremes naualibus educi, Hispanorum, & Germanorum præcauendum esse putauit inuidiosissimus Cæsar. Itaque triremes naualibus educi, Hispanorum, & Germanorum cohortes conuocari, & omnes Barcinone, quod oppidum est citerioris Hispaniæ nobile, conuenire iubet, quibus alij complures Italiæ Principes triremes suas, milite, commeatu, & machinis bellicis instructissimas, adiungunt. Composita itaque fortissima nauium classe, habitoque delectu, Carolus Imperator Barcinone, Anno Christi, M.D. XXXVI. Mensis Iulij XXV. die, qui D. Iacobo, tutelari Hispanorum Diuo sacer erat, nauem conscendit, & per mediterraneum mare, ad Guletam, arcem munitissimam, classe peruenit, quam adhibitis machinis, summa militum alacritate ac studio, pulso, fugatoque Barbarosfa, expugnat, captoque per deditionem Tunete, vniuerso regno potitur. Mustafa, miles strenuus, quem Barbarosfa discedens vrbis defensionem præfecerat. Imperatoris se potestati fideique permittit: Muleassem Hazenium, in regnum restituit, Guletam tantum arcem cum maximam, tum munitissimam, præsidio imposito, sibi retinuit. Binos ad venationem falcones, & binos Numidiæ pernicies equos, & Guletano, præsidio Hispanico stipendij persolutionem, tributum nomine, quoniam Muleassi imposuit. In ea expeditione Carolus Cæsar 2000. Christianorum millia in vinculis captiuos libertati restituit, pridie D. Ioannis Baptistæ natali. In Neapolitano rediens, maxima temperantia ab eo regno abstinuit, quod opulentissimum in Africa est, & ad res in ea prouincia gerendas, opportunissimum. Cæterum Muleasses, tantum beneficij immemor, ad Turcarum tyrannum deficiens, vniuersum regnum prodicione Solymanno restituit, quod ab eo tempore, vsque ad annum Christi M.D. LXXII. proprijs regibus administratum fuit. Quoad D. Ioannes Austriacus ex Sociali, cum Pontifice & Veneris bello, & nauali cum Turcis conflictu in Epiro ad Echinadas victor rediens, Tunetem expugnat, profligatis ac cæsis barbaris, vniuerso regno potitur. Castro nouo, duce & auspice Gabriele Serbillonio Mediolanensi, ordinis S. Ioannis in Vngaria Priore, ad arcis Anuerpianæ imitationem ac formam, Tunetem munit, cui eundem fundatorem, Guletæ verè fortissimum virum Petrum Carreram Hispanum, nomine Philippi Regis, præesse iussit. Id ægrè ferens Turcarum Tyrannus, Hispanici Regis incrementum formidans, incredibili Turcarum & Maurorum exercitu, & classe instructissima, in Guletam & nouam arcem expeditionem parat. D. Ioannes Austriacus, classis Hispanicæ, cui præerat, imbecillitate perspecta, classem Turcicam, quam Occhiales ductabat, magna diligentia mare obseruans, ne aliquid obsidione cinctis, subsidij adferri posset, adgredi, neque cum ipsa decertare, potuit. Triginta siquidem tantum triremes habebat, quarum V. & XX. in Hispania rebus necessarijs & milite erant instructæ, reliquas, vt Italia Dynasta pararent, petijt, eosque monet, ne hoc tempore Reip. Christianæ desint, certoque se confidere ait, si ipsi huic classi succurrant, tantum ei virium adfuturum, quantum ad Occhialis dissipandum potentiam sit satis: præterea perspenderent, quantum Hispaniarum Regis, & Christianæ Reip. interesset, arces Guletam ac nouam, totumque regnum defendere. Itaque ad triremium instructionem, cunctis hæresum & scelerum causa vinctis, ex carceribus dimissis, & nauibus impositis, delictorum impunitas, bonorum, famæque restitutio est promissa, si vel vnica cadum, Guletam attigisset. Genueses, Florentini, Neapolitani proceres, vt Regiam classem suis augerent triremibus, & in eam expeditionem sumptus conuerterent, vix sine graui ipsorum exitio fieri posse, responderunt, ne, si quid aduersi accideret, classe ipsi ac milite destituti, præde Barbaro forent. Itaque Turcarum tyrannus, dum auxiliares copias terra marique excludit, LX. machinis bellicis duplici ordine collocatis, arcium muros, sine intermissione verberat, propugnacula & mœnia deiicit. Menseque Quintili & Sextili, M. D. LXXIX. terra marique Sinano Bassa exercitus Imperatore, & Occhiale classis duce, vtramque arcem expugnat. Christianos omnes. XIIII. tantum exceptis, qui vincti Constantinopolim sunt missi, trucidauit: ciuitatis Tunetis, & nouæ arcis muris, solo æquatis, fortissimam arcem, portus multarum nauium capax formâ construxit, ibique perpetuam belli sedem, arcem regni, caputque constituit, ad Hispaniam, Italiam, cæterasque insulas, infestandas.

ALGERIA.

ALGERIA, Algira, siue vt D. Iohannes Faciecus in postrema eius vr̄bis pictura & enarratione, Alḡerium, vel vt Antholius Sequanus in Caroli V. Immortalitate, Argyria, celeberrimi nominis Saraceno-
rum in Africa vr̄bs, vulgari & vsitata Afris appellatione Geseir, idem atque nobis insula, sonat, inde de-
sumptum nomen putant, quod Insulis Maioricæ, atque Geuisæ adiaceat: hanc vr̄bem nos Algram voca-
mus, conditores habuit Afros, qui ex familia Mesgana originem traxerant, quare & apud antiquos Mes-
gana fuit appellata. Spatiofissima est ciuitas, nameratque familiarum quatuor ferè millia; muris elegan-
tissimis atque munitissimis cincta. Edificia hic visuntur artificiosa atque sumptuosissima. Habet quæ liber
ars suum designatum locum. Hospitiorum, balnearum atque templorum mira hic est elegantia, atque
Inter cetera templum visitur ornatisimum atque amplissimum, in maris littore positum. Habent autem ea in parte, qua ma-
re respicit, amoenissimum deambulacrum, eius ciuitatis muro superinstructum, qui maris fluctibus alluitur. Innumeri in sub-
urbio reperiuntur horti, omnibus fructuum generibus amoenissimi. In parte orientali præterfluit flumen quoddam, quod mo-
las frequentissimas agit, ex hoc etiam aquam potationi atque rei culinariæ aptissimam exhauriunt. Elegantissimas habet pla-
nities, quarum præcipuam Metegia vocant, paret in longum quadraginta quinque, in latum verò triginta ferè miliatia, estq;
hæc omnis generis frugibus feracissima. Per multos annos Teleninorum imperio paruit, verum cum iam Bugiæ suum quo-
que Regem esse intellexerunt, quoniam huic viciniore erant, in huius deditiorem sese coniecerunt. Videbant enim, Talen-
sini Regem non posse magnoperè ab hostium iniuria seruare Bugiæ autem Regem, maximas posse ferre molestias, quare cen-
sum annum huic vel vltro obtulerunt, remanserunt tamen ab omni ferè exactiōe liberi. Post aliquot deinde annos; huius
vr̄bis incolæ, compositis sibi triremibus, piratas agentes, cœperunt iam dictas insulas mirum in modum infestare. Quare Rex
Ferdinandus ingentem classem adornauit, qua se faciliè hanc vr̄bem occupaturum putauit. In scopulo quodam altissimo huic
oppido ex aduerso posito, arcem quandam munitissimam construxit, neque longius ab vr̄be distabat, quam vt bombardarum
ictu eò facile pertingi posset, etsi nulla tamen in parte ciuitatis muris nocere possent. Quare statim Legati in Hispaniam mis-
si sunt, qui decem annorum inducias peterent, ea lege, vt singulis annis certum numerarent tributum, quod eis ab Ferdinan-
do concessum fuit. Remanserunt igitur per aliquot menses à belli sc̄uitia securi: tandem verò Barbarossa ad Bugiæ obsidio-
nem properans, posteaquam arcem quandam ab Hispanis ædificatam occupasset, mox etiam de alterâ recuperanda cogitauit,
sperans fore, vt hac deuicta, minimo negotio totius Bugiæ regnum occuparet. Verum non omnia ei cœsserunt ex animi senten-
tia, quos enim secum adduxerat milites, maxima pars agrorum erant cultores. Hi simul atque ferendi tempus instare viderunt,
nullis etiam exhibitis libellis, principem deseruerunt, atque ad agriculturam redierunt. Idem etiam Turcarum permulti se-
cerunt, adeò, vt Barbarossa re infecta, obsidionem soluere coactus sit: priusquam tamen inde discedere voluit, propria manu
duodecim myoparones inecndit, qui in flumine à Bugia tertio tantum aberant milliari. Deinde cum quadraginta in castrum
Gelgel se recepit, quod à Bugia, sexaginta ferè distabat milliaria, vbi per aliquot remansit dies. Interea rege Ferdinando vita
defuncto, Algiræ incolæ se à tributo liberarunt. Videbant enim Barbarossam bello plurimum valere, atque Christianis ho-
stem iustissimum esse, hunc igitur accersitum, totius exercitus ducem constituerunt, qui mox arcem oppugnare cœpit; sed
parum, aut nihil profecit. Post hæc Barbarossa vr̄bis præfectum in quodam hypocausto clam interfecit. Hic Arabibus impe-
rabat, qui in Metegia planitiibus habitabant, Selim Eteumi appellabant qui exstirpe, Tehalibia originem traxerat, atque
eodem tempore Argyræ præfectus creatur, dum Bugia ab Hispanis occuparetur: atque iam per multos annos regnauerat
cum à Barbarossa interficeretur. Deinde Barbarossa huius ciuitatis sibi imperium vsurpauit, monetam eudit, fuitque hoc pri-
mum Barbarossæ regnandi principium. Iam dictis omnibus rebus ipse tum temporis adfuit, quo mihi Fessa. Tunetum iter erat,
atque a pud quendam hospitio receptus, qui legatus ab Algiræ populo ad Hispanias missus fuerat, vnde tria millia librorum,
Arabica lingua descriptorum, contulerat. Deinde Bugiam profectus sum, vbi Barbarossam alteram illam arcem obsidentem
reperi, postea Constantinam veni, atque inde Tunerum interfecit, ac eius fratrem Cairadin, in Argiri regnum suc-
cessisse. Tum quoque Imperatorem Carolum V. misisse classes ad Agram expugnandum intelleximus, primam in Argiræ
planitie perisse, alteram, postquam per tres dies continuos opidum expugnasset, partim interfecit, partim fluctibus & tem-
pestate oppressam, partim à Barbarossa in deditiorem redactam, adeò vt pauci admodum in Hispaniam redierint. Hæc à
Christo nato millesimo quingentesimo decimo tertio anno acta sunt. Hactenus Iohannes Leo lib. 4. de rebus Africis. Caroli
autem V. classis, extremam illam calamitatem in Argiræ portu perpessa est, Anno salutis M. D. XXXXI. Mensis Octobris die
XXVIII.

Porro Algerianum hoc oppidum vt propugnaculis validis, & capacissimo portu memorabile, ita fortissimorum belli Du-
cum Expeditionibus à longinqua maiorum memoria ad nostram vsque ætatem semper inclaruit. Hic Imperator Carolus
V. dum quondam in prædictum Algeriæ opidum expeditionem parabat, in maximo vitæ fuit constitutus periculo. Ea siqui-
dem expeditio, classe numerosa, peditatu & equitatu fortissimo, omnibusque diuturnæ obsidioni necessariis rebus instructis-
sima fuit. Quo & enim Augustus, potestatem & tyrannidem, fœdissimi, ac barbari hominis Babarossæ, qua Reipublicæ Chri-
stianæ plurimum detrimenti ac damni afferebat, reprimeret, triremes ex nauilibus educit, Italarum & Hispanorum aliarum-
que non ignauarum gentium cohortes, ex Hispania, Germania, Corsica, Sardinia, Sicilia, ex vr̄be item Neapolitana, & Genu-
ensi conuocat, quos in triremibus, onerarijs etiam nauibus dispositos feliciter ad Algerianam vr̄bem perducit, & dum ad eam
obsidendam se parat, horrenda ac sc̄uissima autumnus tempestate, fragori continuo cœli, diuturnus permixtus imber, galeas,
quasi torrente quodam perfudit, easque repenti & ventorum, & spumantium vndarum impetus collidens, attriuit, pluri-
mas quasi torrente quodam perfudit, easque repenti & ventorum, & spumantium vndarum impetus collidens, attriuit, pluri-
mâ absorpsit, commeatu, armis, æneisque tormentis, Cæsarianos, submersis nauibus, destruxit, vt magna tandem florentissimi ex-
ercitus pars & à Mauris extingueretur, & marinis fluctibus absorberetur. Inuitata tantæ tempestatibus, qua triduo iactati fuerat,
violentiâ, & inopinata clade, cum fractos militum animos Imperator videret, ipse vnus, leui blandoque sermone, territas ip-
sorum mentes confirmans, rebus omnibus infectis, reliquam classem in Bugiam traduxit.

In hoc anno condita est Colonia Julia Constantina Imperatoris Constantini Magni Imperatoris, qui Coloniae huiusmodi, quae etiam hodie in locis suis videtur, sed non in eodem loco, in quo hodie videtur, sed non in eodem loco, in quo hodie videtur, sed non in eodem loco, in quo hodie videtur.

1	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	17	Palatium de Saladin
2	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	18	Palatium de Saladin
3	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	19	Palatium de Saladin
4	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	20	Palatium de Saladin
5	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	21	Palatium de Saladin
6	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	22	Palatium de Saladin
7	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	23	Palatium de Saladin
8	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	24	Palatium de Saladin
9	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	25	Palatium de Saladin
10	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	26	Palatium de Saladin
11	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	27	Palatium de Saladin
12	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	28	Palatium de Saladin
13	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	29	Palatium de Saladin
14	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	30	Palatium de Saladin
15	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	31	Palatium de Saladin
16	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	32	Palatium de Saladin
17	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	33	Palatium de Saladin
18	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	34	Palatium de Saladin
19	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	35	Palatium de Saladin
20	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	36	Palatium de Saladin
21	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	37	Palatium de Saladin
22	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	38	Palatium de Saladin
23	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	39	Palatium de Saladin
24	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	40	Palatium de Saladin
25	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	41	Palatium de Saladin
26	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	42	Palatium de Saladin
27	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	43	Palatium de Saladin
28	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	44	Palatium de Saladin
29	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	45	Palatium de Saladin
30	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	46	Palatium de Saladin
31	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	47	Palatium de Saladin
32	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	48	Palatium de Saladin
33	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	49	Palatium de Saladin
34	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	50	Palatium de Saladin
35	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	51	Palatium de Saladin
36	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	52	Palatium de Saladin
37	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	53	Palatium de Saladin
38	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	54	Palatium de Saladin
39	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	55	Palatium de Saladin
40	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	56	Palatium de Saladin
41	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	57	Palatium de Saladin
42	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	58	Palatium de Saladin
43	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	59	Palatium de Saladin
44	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	60	Palatium de Saladin
45	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	61	Palatium de Saladin
46	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	62	Palatium de Saladin
47	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	63	Palatium de Saladin
48	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	64	Palatium de Saladin
49	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	65	Palatium de Saladin
50	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	66	Palatium de Saladin
51	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	67	Palatium de Saladin
52	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	68	Palatium de Saladin
53	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	69	Palatium de Saladin
54	Porta de Babouine, quae dicitur supra el Babouine	70	Palatium de Saladin

ALGERII sarace norum vrbis fortif lim e. in Numidia Africa Prouincia s fructu iuxta Balariacos fluctes diuerranti aqnoris Hispani am contra Otthomanoz apu imperio redacta. mago.

ME

LIBRI II.
DE PRÆCIPVIS TOTIVS
VNIVERSI VRBIBVS, INDEX.

A	
FRICA , quondam Aphrodisium	57
Alexandria, in Ægypto	56
Algeria, oppidum in Africa celebre	59
Alhama, Regni Granatenfis in Hispania oppidum	3
Antequeram, Hispanicum Granatenfis Regni oppidum	4
Auignon, summæ dignitatis Prouinciæ in Gallia vrbs	13
Aurelia, vulgò Orleans, florentissima Gallia vrbs	10
B	
Badena, Germanicè Oberbaden, ciuitas Heluetiæ	36
Baia, ciuitas Campaniæ	51
Basilica, Rauracorum vrbs celeberrima, ad Rhenum fluium in agro Gallico sita, 40	
Bilbao, olim Flauio brigæ, præclarissima in Hispania Bisciaie vrbs	8
Biturges, vulgò Bourges	10
Blanmont, oppidum Lotharingiæ	17
Bloys, Galliæ opp. admirabili loci amœnitate cœliq; elementia, magnificâ Regum Francorum arce ac domicilio, nobilitatum, 14	
Bonna, oppidum ad citerioris Rheni ripas situm, Colonienfis diœcesis	33
Briellum, vulgò denBriel, Hollandiæ opp. 27	
Bruela, Colonienfis diœcesis oppidulum, arce, pro Archi-antistitis Agrippinenfis sede, & Franciscanorum sodalicio, peruulgatum	31
Burburgum, elegans Flandriæ oppidum,	23
C	
Calcaria, Cliuorum oppidum	35
Campen in Transiulana, anno partæ salutis 1514. grauiff. bellorum procellis attrita, 30	
Candia, vrbs & insula Mediterranei maris celeberrima	53
Cantabria, vulgò Cambrige, vrbs Angliæ celeberrima	1
Colmaria, Alsatia vrbs	36
Conil, Hispaniæ oppidum, ingens ex piscatione veëtigal Duci suo suppeditans	6
Constantia, Sueuiæ vrbs, vulgò Costnitz, 41	
D	
Damascus, vrbs nobilissima, caput Syriæ,	55
Dordracum, Holland. Dort	24
Duinkercka, Flandriæ oppidum	23
Duisburgû, vetus Francorû regia, Germaniæ oppidû, Cliuorum nûc Principi patet, 34	
E	
Embdena, Orientalis Phrysiæ Metrop.	32
Embrica, Cliuiæ Ducatus oppidum	34
F	
Fribergum, Misena oppidum	39
G	
S. Galli, oppidum Heluetici fœderis	41
Gedanum, vulgò Dantzick, nobilissima præstantissimaq; Prussiz vrbs	46
Gennapium, ditionis Cliuenfis oppidum, 34	
Gorlicum, superioris Lusatiæ oppidum, 45	

Gravelinga, opp. Fland. munitissimum	23
Grodna, siue Grodno, Lituaniæ oppidum,	48
Groninga, vulgò Groningen, insignis Phrysiæ Meridionalis oppidum	31
H	
Hala, Sueuiæ oppidum	57
Harlemum, vulgò Harlem, nobiliss. Holl.	26
Hierosolyma, sancta est Ciuitas Dei	54
Huium, vulgò Hoy, diœcesis Leod. opp.	19
Hypra, vulgò Ypren, Fland. opp. florentiss.	22
L	
Leyda, oppidorum Holl. pulcherrimum,	25
Loxa, Regni Granatenfis elegans oppidum,	7
Lymburgum, op. eiusdem nominis Ducatus Metropolitana dignitate clarum	18
M	
Mantua, Lombardia vrbs clarissima	50
Massilia, vulgò Marseille, vrbs Gall. in Narbonensi Prouincia	12
Metis, vulgò Metz, Lotharingiæ opp. clar.	15
Middelburgum, oppidum mercimoniis in Zelandia florens	28
Misena, vulgò Meissen, ciuitas Saxon.	44
Modona, ciuitas est ad maris litus Peloponnesi	52
N	
Namurcum, vulgò Namur, Belg. prov. op.	20
Nouiomagus, vulgò Nimmegeen, ex quatuor Geldriæ ciuitatibus primas tenet	29
Novesium, Germ. Neufs, op. diœc. Colon.	33
O	
Oenipons, Teutonicè Innsbruck, Comit. Tyrolens. opp.	42
Oxonium, vulgò Oxford, ad Thamesin flumen in Anglia famosum oppidum	2
P	
Parens, venustum Histriæ oppid. ad Adriatici maris litus	52
Pennon, de Velis, Africa opp.	5
Puteoli, & Baia, ciuitas Campaniæ	51
R	
Rochella, Gallia oppidum	11
Roma, nobiliss. & bellicosissima Italia vrbs, regina vrbum, & totius orbis caput,	49
Rubeacum, Germ. Rufach, Alsatia sup. op.	36
S	
Sibenicum, ad Hadriatici maris litus Venetis in Dalmatia paret	52
Sontina, Germ. Zuns, diœc. Colon. oppid.	33
T	
Traiectum ad Mosam, vulgò Mastricht,	21
Tunes, maxima Africa vrbs	57
V	
Vegel, Hispaniæ Beticæ præstans oppidum,	5
Velis Malaga, venustum Hispaniæ oppidû,	5
Vesontio, vulg. Besançon, Germ. Byzantz, 16	
Vindesorium, amœniss. Angliæ castrum	2
W	
Wissenburgum, vrbs. imperial. non procul à Rheno, ad Vegasi montis radices	36
X	
Xeres, de la Frontera, Andalusiz Prouincia in Hispania vrbs celeberrimi nominis	6

DE PRÆCIPUIS INDICIBUS LIBER I

De febribus in genere	1
De febribus intermittens	2
De febribus continuis	3
De febribus malignis	4
De febribus hectica	5
De febribus typhoide	6
De febribus bilio	7
De febribus pituita	8
De febribus humoribus	9
De febribus a calore	10
De febribus a frigore	11
De febribus a humido	12
De febribus a sicco	13
De febribus a melancholico	14
De febribus a sanguine	15
De febribus a bile	16
De febribus a pituita	17
De febribus a humoribus	18
De febribus a calore	19
De febribus a frigore	20
De febribus a humido	21
De febribus a sicco	22
De febribus a melancholico	23
De febribus a sanguine	24
De febribus a bile	25
De febribus a pituita	26
De febribus a humoribus	27
De febribus a calore	28
De febribus a frigore	29
De febribus a humido	30
De febribus a sicco	31
De febribus a melancholico	32
De febribus a sanguine	33
De febribus a bile	34
De febribus a pituita	35
De febribus a humoribus	36
De febribus a calore	37
De febribus a frigore	38
De febribus a humido	39
De febribus a sicco	40
De febribus a melancholico	41
De febribus a sanguine	42
De febribus a bile	43
De febribus a pituita	44
De febribus a humoribus	45
De febribus a calore	46
De febribus a frigore	47
De febribus a humido	48
De febribus a sicco	49
De febribus a melancholico	50
De febribus a sanguine	51
De febribus a bile	52
De febribus a pituita	53
De febribus a humoribus	54
De febribus a calore	55
De febribus a frigore	56
De febribus a humido	57
De febribus a sicco	58
De febribus a melancholico	59
De febribus a sanguine	60
De febribus a bile	61
De febribus a pituita	62
De febribus a humoribus	63
De febribus a calore	64
De febribus a frigore	65
De febribus a humido	66
De febribus a sicco	67
De febribus a melancholico	68
De febribus a sanguine	69
De febribus a bile	70
De febribus a pituita	71
De febribus a humoribus	72
De febribus a calore	73
De febribus a frigore	74
De febribus a humido	75
De febribus a sicco	76
De febribus a melancholico	77
De febribus a sanguine	78
De febribus a bile	79
De febribus a pituita	80
De febribus a humoribus	81
De febribus a calore	82
De febribus a frigore	83
De febribus a humido	84
De febribus a sicco	85
De febribus a melancholico	86
De febribus a sanguine	87
De febribus a bile	88
De febribus a pituita	89
De febribus a humoribus	90
De febribus a calore	91
De febribus a frigore	92
De febribus a humido	93
De febribus a sicco	94
De febribus a melancholico	95
De febribus a sanguine	96
De febribus a bile	97
De febribus a pituita	98
De febribus a humoribus	99
De febribus a calore	100